COMISIA
EUROPEANĂ

Traducere neoficială

Bruxelles, 04.11.2025
SWD(2025) 758 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

Raportul de țară pe anul 2025 privind Republica Moldova

Care însoțește documentul

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Comunicarea din 2025 privind politica de extindere a UE

[COM (2025) 690 final]-[SWD (2025) 750 final]-[SWD (2025) 751 final] -
[SWD (2025) 752 final]-[SWD (2025) 753 final]-[SWD (2025) 754 final] -
[SWD (2025) 755 final]-[SWD (2025) 756 final]-[SWD (2025) 757 final] -
{SWD(2025) 759 final}

Cuprins

1. INTRODUCERE 5
1.1 CONTEXT 5
1.2 PRINCIPALELE CONSTATĂRI ALE RAPORTULUI 5
1.3 SITUAȚIA ACTUALĂ A NEGOCIERILOR DE ADERARE 20
2. CLUSTER 1: VALORI FUNDAMENTALE ÎN PROCESUL DE ADERARE 21
2.1 FUNCȚIONAREA INSTITUȚIILOR DEMOCRATICE ȘI REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE 21
2.1.1 Democrație 21
2.1.2 Reforma administrației publice 24
2.2 STATUL DE DREPT ȘI DREPTURILE FUNDAMENTALE 26
2.2.1 Capitolul 23: Sistem judiciar și drepturi fundamentale 26
2.2.2 Capitolul 24: Justiție, libertate și securitate 41
2.3. CRITERIILE ECONOMICE 49
2.3.1. Existența unei economii de piață funcționale 49
2.3.2. Capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din Uniune 53
2.4. ACHIZIȚII PUBLICE, STATISTICI, CONTROL FINANCIAR 55
Capitolul 5: Achiziții publice 55
Capitolul 18: Statistici 56
Capitolul 32: Control financiar 57
3. RELAȚII DE BUNĂ VECINĂTATE ȘI COOPERAREA REGIONALĂ 58
4. CAPACITATEA DE ASUMARE A OBLIGAȚIILOR DE STAT MEMBRU 59
Capitolul 1: Libera circulație a bunurilor 59
Capitolul 2: Libera circulație a lucrătorilor 60
Capitolul 3: Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii 60
Capitolul 4: Libera circulație a capitalului 61
Capitolul 6: Dreptul societăților comerciale 61
Capitolul 7: Dreptul proprietății intelectuale 62
Capitolul 8: Politica în domeniul concurenței 62
Capitolul 9: Servicii financiare 63
Capitolul 28: Protecția consumatorilor și sănătății 64
CLUSTER 3: COMPETITIVITATE ȘI CREȘTERE INCLUZIVĂ 66
Capitolul 10: Societatea informațională și mass-media 66
Capitolul 16: Fiscalitate 67
Capitolul 17: Politica economică și monetară 68
Capitolul 19: Politica socială și ocuparea forței de muncă 68
Capitolul 20: Politica industrială și antreprenorială 70
Capitolul 25: Știință și cercetare 71
Capitolul 26: Educație și cultură 72

Capitolul 29: Uniunea vamală ... 73
CLUSTER 4: AGENDA VERDE ȘI CONECTIVITATE SUSTENABILĂ ... 74
Capitolul 14: Politica de transport ... 74
Capitolul 15: Energie ... 76
Capitolul 21: Rețele transeuropene ... 77
Capitolul 27: Mediul înconjurător și schimbări climatice ... 77
CLUSTER 5: RESURSE NATURALE, AGRICULTURĂ ȘI COEZIUNE ... 79
Capitolul 11: Agricultura și dezvoltarea rurală ... 79
Capitolul 12: Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare ... 80
Capitolul 13: Pescuit ... 81
Capitolul 22: Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale ... 82
Capitolul 33: Prevederi financiare și bugetare ... 83
CLUSTER 6: RELAȚII EXTERNE ... 83
Capitolul 30: Relații externe ... 83
Capitolul 31: Politica externă, de securitate și apărare ... 84
ANEXA I – RELAȚIILE DINTRE UE ȘI MOLDOVA ... 86
ANEXA II – ANEXĂ STATISTICĂ ... 88

1. INTRODUCERE[1]

1.1 CONTEXT

La 3 martie 2022, Republica Moldova (denumită în continuare „Moldova”) a depus cererea de aderare la UE. În urma recomandării Comisiei din noiembrie 2023, Consiliul European a decis în decembrie 2023 să deschidă negocierile de aderare cu Moldova. Prima Conferință Interguvernamentală care a marcat lansarea oficială a negocierilor de aderare a avut loc la 25 iunie 2024. Moldova a continuat să înregistreze progrese pe calea aderării la UE. Ședințe de screening bilateral, care au început în iulie 2024, s-au încheiat în septembrie 2025.

Prin Referendumul constituțional din octombrie 2024 obiectivul de integrare în Uniunea Europeană a fost ancorat în Constituția Republicii Moldova. Țara a organizat alegeri parlamentare la 28 septembrie. Moldova a continuat să se confrunte cu provocări fără precedent ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, a încercărilor Rusiei și ale reprezentanților săi de a destabiliza țara și a amenințărilor la adresa aprovizionării și securității energetice. În ciuda acestui fapt, Moldova a dat dovadă de reziliență și angajament față de reforme. Primul summit UE - Moldova a avut loc la Chișinău la 4 iulie 2025, subliniind importanța strategică a viitorului Moldovei în cadrul UE.

Ca parte a Planului de creștere pentru Moldova, menit să sprijine transformarea economică și integrarea europeană, UE s-a angajat să acorde un pachet substanțial de sprijin în valoare de 1,9 miliarde euro pentru perioada 2025-2027 prin intermediul Facilității pentru reformă și creștere pentru Moldova[1], adoptat în martie 2025. Moldova continuă să pună în aplicare Acordul de asociere UE-Moldova (AA), inclusiv Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (DCFTA).

UE își menține angajamentul deplin față de integritatea teritorială a Moldovei și față de soluționarea pașnică a conflictului, pe baza suveranității și integrității teritoriale a Moldovei în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional. DCFTA se aplică pe întreg teritoriu al Moldovei.

1.2 PRINCIPALELE CONSTATĂRI ALE RAPORTULUI

CLUSTER 1: VALORI FUNDAMENTALE

Democrație

Cadrul normativ existent oferă o bază juridică potrivită pentru desfășurarea alegerilor democratice în conformitate cu standardele internaționale. Cele două tururi ale alegerilor prezidențiale desfășurate la 20 octombrie și 3 noiembrie 2024, referendumul constituțional privind aderarea la UE din 20 octombrie și alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 au fost bine gestionate în pofida ingerințelor străine fără precedent, potrivit Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)/Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR). OSCE/ODIHR a constatat că alegerile parlamentare din 2025 au fost competitive și au oferit alegătorilor o alegere clară între mai multe alternative politice, în pofida ingerințelor străine menționate anterior. În plus, dezinformarea extinsă, în special pe rețelele de socializare, și acoperirea mediatică părtinitoare de majoritatea instituțiilor media au limitat capacitatea alegătorilor de a face o alegere informată, iar hotărârile privind neeligibilitatea a două partide în perioada premergătoare alegerilor a avut un impact asupra certitudinii legislative. Alegerile au avut loc în conformitate cu noile prevederi ale Codului Electoral, în vigoare din ianuarie 2023, care a fost considerat o bază solidă pentru desfășurarea unor alegeri democratice. Ingerințele străine în procesele electorale rămân un motiv de îngrijorare, iar Moldova a depus măsuri pentru a le combate, inclusiv prin consolidarea instrumentelor juridice, precum Legea cu privire la combaterea eficientă a

1 *Prezentul raport se referă la perioada cuprinsă între 1 septembrie 2024 și 1 septembrie 2025. Raportul se bazează pe contribuții din diverse surse, inclusiv contribuții din partea Guvernului Moldovei, contribuții din partea statelor membre ale UE, rapoarte ale Parlamentului European și informații de la diverse organizații internaționale și neguvernamentale. Raportul include, de asemenea, rezultatele evaluărilor comparative și indici elaborați de alte părți interesate, în special în domeniul statului de drept.*
Pentru descrierea situației actuale, în raport se utilizează următoarea scară de evaluare: stadiu incipient de pregătire, un anumit nivel de pregătire, nivel moderat de pregătire, nivel bun de pregătire și stadiu foarte avansat de pregătire. Pentru descrierea progreselor înregistrate în perioada de raportare se utilizează următoarea scară: regrese, lipsă de progrese, progrese limitate, unele progrese, progrese bune și progrese foarte bune. Când a fost cazul, s-au utilizat și trepte intermediare.

fenomenului de corupție electorală, care trebuie aliniată la standardele europene. Cu toate acestea, modificările frecvente ale legislației au afectat certitudinea legală, inclusiv în contextul alegerilor din septembrie, și reprezintă o provocare pentru implementare efectivă. Moldova ar trebui, totuși, să continue alinierea legislației electorale și a proceselor electorale la standardele europene și internaționale, și să implementeze toate recomandările neabordate ale Comisiei de la Veneția și ale OSCE/ODIHR. Comisia Electorală Centrală (CEC) ar trebui să dispună de resursele necesare pentru a asigura funcționarea instituțională potrivită, în special în ceea ce ține de monitorizarea campaniilor online.

Parlamentul, per general, își poate exercita competențele în mod efectiv. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a spori transparența parlamentară, responsabilitatea, integritatea și eficiența membrilor Legislativului. Aceasta include îmbunătățirea utilizării instrumentelor de supraveghere și asigurarea publicării la timp și în mod cuprinzător a activităților, hotărârilor, proiectelor de lege și a documentelor aferente. Moldova ar trebui să accelereze adoptarea Codului privind organizarea și funcționarea Parlamentului și a Legii cu privire la statutul, conduita și etica deputaților. Moldova ar trebui să înființeze o comisie permanentă specializată pentru integrarea europeană și să adopte planuri legislative anuale. Este necesară o reglementare mai amplă a responsabilităților Parlamentului în ceea ce privește eforturile de integrare europeană, în special în ceea ce privește exercitarea controlului parlamentar asupra activității Guvernului.

Cadrul instituțional privind **integrarea în UE** este, în mare parte, adoptat. În mai 2025, Moldova a adoptat Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la UE pentru perioada 2025-2029, principalul document pentru planificarea și monitorizarea îndeplinirii obligațiilor asumate în cadrul negocierilor de aderare. Guvernul trebuie să continue consolidarea capacităților structurilor de coordonare a procesului de integrare europeană.

Guvernul a continuat să implementeze politicile de integrare în UE, combătând, în același timp, acțiunile hibride străine și tentativele de destabilizare. Au fost luate măsuri pentru a consolida mecanismele de coordonare pentru planificarea politicilor și pentru integrarea procesului de elaborare a politicilor legate de aderarea la UE în planificarea guvernamentală. Prevederile legislative ce țin de transparența procesului decizional trebuie să fie implementate mai eficient. Deși sunt înregistrate unele îmbunătățiri, capacitatea limitată a administrației publice împiedică implementarea efectivă a politicilor. Ar trebui consolidată în continuare capacitatea ministerelor de a monitoriza în mod sistemic punerea în aplicare a politicilor și de a aborda recomandările instituțiilor independente. Implementarea reformei administrației locale trebuie accelerată.

Organizațiile societății civile (OSC) își desfășoară activitatea într-un mediu, per general, favorabil. Cadrul normativ care reglementează înființarea și funcționarea OSC-urilor este în conformitate cu standardele europene, dar eforturile continue de îmbunătățire a transparenței proceselor decizionale și a participării publice, atât la nivel central, cât și la nivel local, sunt esențiale pentru dezvoltarea durabilă a societății civile.

Reforma administrației publice

Moldova are **un anumit nivel de pregătire** în domeniul reformei administrației publice și a înregistrat **unele progrese**. Parlamentul a aprobat primele două procese de amalgamare voluntară prin modificarea Legii privind organizarea teritorială a țării, după multe activități pregătitoare și complementare întreprinse la nivel local în 2024/2025. Unele îmbunătățiri în domeniul serviciului public, planificării strategice și elaborării a politicilor, responsabilizării și furnizării de servicii au fost realizate la nivelul central al administrației.

Recomandările Comisiei din anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să adopte un cadru de reglementare coerent și transparent pentru instituțiile publice centrale, sprijinit de legislație de implementare eficace;
→ să consolideze capacitățile administrațiilor publice locale prin mecanisme de consolidare, în special amalgamarea teritorială voluntară;
→ să consolideze capacitatea resurselor umane din cadrul Ministerului Finanțelor și să consolideze subdiviziunile de audit intern din cadrul ministerelor și altor autorități publice centrale.

Capitolul 23: Sistem judiciar și drepturi fundamentale

Moldova are **un anumit nivel de pregătire** și a înregistrat **unele progrese** în domeniul sistemului judiciar, luptei

împotriva corupției și în domeniul drepturilor fundamentale.

Funcționarea sistemului judiciar

Moldova **are un anumit nivel de pregătire** în domeniul sistemului judiciar. Țara a înregistrat **progrese bune** în reformarea sectorului justiției. Procesul de evaluare externă și de numire a judecătorilor și procurorilor de rang înalt a continuat. Organele specializate ale Consiliului Superior al Procurorilor sunt în componență completă, cu membri evaluați extern, în timp ce numirile în organele specializate ale Consiliului Superior al Magistraturii sunt în curs de desfășurare. Este necesară garantarea resurselor suficiente pentru aceste organisme, pentru a le asigura funcționarea eficientă. Numirile în cadrul Curții Supreme de Justiție din rândul candidaților evaluați sunt încă în desfășurare. Acest lucru întârzie punerea în aplicare a noului cadru de reglementare privind reforma Curții Supreme de Justiție. În paralel, procesul de evaluare externă a altor categorii de judecători și procurori de rang înalt continuă. Noile hărți judiciare și a procuraturilor au intrat în vigoare, iar punerea lor în aplicare este în desfășurare. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a reduce durata procedurilor în toate domeniile și pentru a îmbunătăți ratele scăzute de soluționare, în special în cauzele penale.

Recomandările Comisiei din anul trecut au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să finalizeze procesul de evaluare externă și numire a judecătorilor, în special a celor din Curtea Supremă de Justiție, precum și a organelor specializate ale Consiliului Superior al Magistraturii, ale curților de apel, și să continue evaluarea externă a procurorilor din instituțiile de urmărire penală, inclusiv din procuraturile specializate.

→ să îmbunătățească funcționarea Institutului Național de Justiție prin implementarea tuturor recomandărilor TAIEX restante pentru anul 2022, elaborarea de strategii în domeniul resurselor umane pentru domeniile judiciar și de urmărire penală, inclusiv o reformă salarială cuprinzătoare, și punerea în aplicare a hărților judiciare și a procuraturilor.

→ să introducă un sistem de repartizare aleatorie a cauzelor pentru procurori, bazat pe criterii stricte și obiective.

→ să îmbunătățească semnificativ rata de soluționare a cauzelor și reducerea duratei de soluționare în instanțe.

Lupta împotriva corupției

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în combaterea corupției și a înregistrat **unele progrese**. Rezultatele obținute în domeniul de combatere a corupției au fost îmbunătățite. În ceea ce privește prevenirea corupției, Moldova a adoptat modificări care au consolidat competențele Autorității Naționale de Integritate de intensificare a procedurilor de declarare a averii, verificare și confiscare. Cu toate acestea, interoperabilitatea dintre sistemele automatizate de verificare și registrele de stat trebuie îmbunătățită în continuare, iar serviciile trebuie să dispună de personal suficient. Un proiect de lege privind dizolvarea celor două instituții de urmărire penală anticorupție și de combatere a criminalității organizate, în vederea creării unei noi procuraturi specializate a fost discutat în Parlament, dar nu a fost adoptat. Capacitățile instituțiilor anticorupție relevante ar trebui consolidate, iar cooperarea dintre acestea îmbunătățită, inclusiv prin clarificarea jurisdicției procuraturilor teritoriale și a Procuraturii Anticorupție. Sunt necesare evaluări de riscuri specifice și măsuri direcționate pentru a combate corupția în cele mai vulnerabile sectoare.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost implementate parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să continue anchetele anticorupție într-un mod proactiv și eficient, contribuind la un bilanț pozitiv în ceea ce privește anchetele, urmăririle penale și hotărârile definitive la toate nivelurile; și să consolideze în continuare independența, integritatea și capacitatea operațională a serviciilor de urmărire penală;

→ să modifice legislația pentru a introduce evaluarea externă obligatorie a tuturor judecătorilor din cadrul completelor specializate de combatere a corupției, inclusiv în cadrul completelor de judecată de primă instanță de către comisia de vetting relevantă, să intensifice cooperarea dintre Procuratura Anticorupție, Centrul Național Anticorupție și agențiile de aplicare a legii și să monitorizeze în permanență capacitatea tuturor instituțiilor implicate în procesele anticorupție de a-și exercita competențele și de a furniza resurse suficiente pentru funcționarea acestora;

→ să implementeze avizul și recomandările ODIHR privind transparența și responsabilitatea, precum și recomandările în curs de adoptare a Grupului de State împotriva Corupției (GRECO), inclusiv în ceea ce privește consolidarea capacității și funcționării Autorității Naționale de Integritate (ANI) pentru verificarea eficientă a averilor și

intereselor personale ale funcționarilor publici de rang înalt, precum și asigurarea unei alinieri depline a cadrului normativ privind protecția avertizorilor de integritate la *acquis*-ul UE.

Drepturile fundamentale

Cadrul legislativ și instituțional este în mare parte instituit. Punerea în aplicare a Programului național de acțiune în domeniul drepturilor omului este în curs de desfășurare. Condițiile de detenție continuă să fie un motiv de îngrijorare, la fel ca și tratamentul persoanelor cu dizabilități în instituțiile specializate. Eforturile de combatere a violenței bazate pe gen ar trebui să continue.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să îmbunătățească cooperarea interinstituțională, în special cu Consiliul pentru Egalitate și cu Avocatul Poporului, asigurând resurse adecvate;

→ să îmbunătățească condițiile de detenție, în conformitate cu hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului și abordarea tuturor recomandărilor din raportul din 2023 al Comitetului pentru prevenirea torturii, inclusiv prin asigurarea unui tratament medical adecvat pentru persoanele private de libertate;

→ să adopte Programul național de Incluziune Socială a Persoanelor cu Dizabilități și să intensifice procesul de dezinstituționalizare sigură a adulților și a copiilor cu dizabilități prin soluții comunitare; consolidarea capacităților instituționale, a gestionării datelor, a finanțării și a punerii în aplicare a programelor naționale privind egalitatea de gen și violența bazată pe gen.

Libertatea de exprimare

Moldova se află **între un anumit nivel de pregătire și un nivel moderat de pregătire** în ceea ce privește libertatea de exprimare, înregistrând **progrese bune,** în special în ceea ce privește adoptarea unei noi legislații privind accesul la informații, punerea în aplicare a Legii privind Fondul de Subvenții pentru mass-media, modificarea Codului serviciilor mass-media audiovizuale (AVMSC) și îmbunătățirea reglementărilor privind publicitatea, precum și protecția jurnaliștilor. Procedurile de selectare a membrilor serviciului public de radiodifuziune și ai Consiliului Audiovizual au fost revizuite. Concentrarea proprietății asupra mass-mediei și influența politică persistă. Intimidarea jurnaliștilor de către actori privați a crescut și nu s-au înregistrat progrese notabile în ceea ce privește protecția jurnaliștilor în practică. Moldova a depus eforturi semnificative pentru a contracara ingerințele străine și manipularea informațiilor (FIMI), însă este necesară o vigilență continuă pentru a se asigura că eforturile de combatere a acțiunilor străine de manipulare a informațiilor și ingerințelor străine sunt aliniate la standardele europene privind libertatea de exprimare și de opinie.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să revizuie mecanismului care permite retragerea licențelor posturilor de televiziune/radio în temeiul legislației privind investițiile strategice, pentru a o alinia la *acquis-ul* UE și la standardele internaționale, precum și extinderea cerințelor privind transparența proprietății mass-media online și presa scrisă;

→ să adopte o nouă lege privind mass-media pentru a îmbunătăți cadrul de reglementare privind libertatea de exprimare, inclusiv mass-media scrisă și online (transparență);

→ să asigure protecție adecvată a jurnaliștilor împotriva intimidărilor și atacurilor, inclusiv desfășurarea unor investigații temeinice de către organele de drept.

Capitolul 24: Justiție, libertate și securitate

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în ceea ce privește alinierea la *acquis-ul* UE în domeniul justiției, libertății și securității. În perioada de raportare țara a **înregistrat unele progrese** prin continuarea îmbunătățirii alinierii juridice și a consolidării cadrelor strategice și instituționale, inclusiv prin revizuirea Strategiei de dezvoltare în domeniul afacerilor interne pentru perioada 2022-2030, precum și prin intensificarea cooperării și coordonării interinstituționale.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să adopte Programul de gestionare integrată a frontierelor de stat pentru perioada 2025-2030, în conformitate cu metodologia europeană GIF , pentru a îmbunătăți capacitățile de gestionare a migrației legale și neregulamentare și mecanismele de coordonare, precum și managementul a frontierei de stat;

→ să continue alinierea cadrului juridic la *acquis-ul* UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum

și protecția victimelor;
→ să consolideze cadrul normativ și capacitățile instituționale de evaluare a riscurilor și de combatere a criminalității facilitate de mijloace cibernetice.

Combaterea criminalității grave și a criminalității organizate

Moldova se află **între un anumit nivel de pregătire și unul moderat** și a înregistrat **progrese bune** în implementarea *acquis-ului* UE în domeniu. În special, Moldova și-a intensificat cooperarea operațională, inclusiv prin schimbul de date prin intermediul platformei SIENA. De asemenea, UE a continuat lupta împotriva traficului de arme de foc și de droguri. Obiectivele Planului de acțiune al UE privind traficul de arme de foc continuă să fie îndeplinite, în timp ce statul a consolidat măsurile de securitate fizică și a îmbunătățit siguranța depozitelor și a stocurilor de arme. Documentul de politică națională privind controlul armelor de calibru mic și a armelor ușoare pentru perioada 2026-2030 a fost adoptat în august 2025. Moldova a înregistrat progrese în instituirea cadrului juridic pentru Observatorul Național pentru Droguri și pentru sistemul național de alertă timpurie cu privire la schimbul de informații cu privire la noile substanțe psihoactive. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura operaționalitatea deplină.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:
→ să asigure alinierea legislației relevante privind combaterea criminalității organizate la *acquis-ul* UE, inclusiv în ceea ce privește investigarea și incriminarea spălării banilor, precum și recuperarea și confiscarea bunurilor;
→ să îmbunătățească în continuare cooperarea cu statele membre ale UE și cu instituțiile și agențiile UE (inclusiv schimbul de date prin intermediul platformei SIENA și colectarea, analiza și partajarea informațiilor între servicii, sprijinite prin utilizarea proactivă a instrumentelor de schimb de informații), în vederea soluționării cererilor de cooperare internațională;
→ să continue operaționalizarea punctului focal național privind armele de foc și să instituie un sistem național de alertă timpurie cu privire la noile substanțe psihoactive, precum și un Observator Național pentru Droguri funcțional.

CRITERIUL ECONOMIC

Existența unei economii de piață funcționale

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** și a înregistrat **progrese bune în ceea ce privește** crearea unei economii de piață funcționale. În pofida mediului extern dificil, autoritățile își mențin angajamentul de a urmări stabilitatea macroeconomică și au publicat al doilea Program de Reformă Economică în ianuarie 2025. Adoptarea legii privind consolidarea guvernanței economice încă nu a fost finalizată. Creșterea economică în 2024 a stagnat, deficitul de cont curent înregistrând o creștere semnificativă, continuând să fie afectat de vulnerabilități structurale. Moldova a continuat să înregistreze progrese în ceea ce privește reformele structurale fiscale, în special pentru a îmbunătăți gestionarea investițiilor publice și eficiența cheltuielilor, însă nu au fost luate măsuri decisive pentru consolidarea cheltuielilor fiscale. Sectorul bancar rămâne bine valorizat și stabil, iar creșterea creditării s-a extins; totuși, intermedierea financiară rămâne scăzută. O economie informală de amploare și progresul lent în ceea ce privește reforma întreprinderilor de stat limitează calitatea mediului de afaceri. Creșterea ocupării forței de muncă a început să încetinească pe fondul încetinirii creșterii economice, în timp ce reformele de sprijinire a participării femeilor în afaceri au contribuit la atenuarea efectului asupra ocupării forței de muncă în rândul femeilor.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:
→ să urmărească o politică fiscală care să vizeze obținerea unor poziții fiscale prudente pe termen mediu și să asigure sustenabilitatea datoriei publice, sporind în același timp investițiile publice, în special prin Planul de Creștere, lărgind baza de impozitare, inclusiv prin reducerea domeniului de aplicare al cheltuielilor fiscale și îmbunătățind eficiența cheltuielilor;
→ să asigure punerea în aplicare în timp util a reformelor de politică economică, cu sprijinul organizațiilor financiare internaționale, incluzând toate angajamentele din Planul de Creștere, extinderea UE și alte angajamente în materie de politică economică, să reducă vulnerabilitatea la șocurile externe, inclusiv prin eforturi de extindere și diversificare a bazei de export și prin îmbunătățirea reglementărilor comerciale și concurența în sectoarele-cheie,

accelerând în același timp reforma întreprinderilor de stat, inclusiv prin finalizarea digitalizării registrului patrimoniului public, selectarea membrilor independenți ai consiliilor de administrație și lansarea pregătirilor pentru privatizarea întreprinderilor de stat selectate în vederea punerii în aplicare a triajului;

→ să continue eforturile combatere a muncii informale, inclusiv prin identificarea măsurilor de stimulare a angajărilor legale.

Capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul Uniunii Europene

Moldova se află **între un nivel incipient de pregătire și are un anumit nivel de pregătire,** și a înregistrat **unele progrese** pentru a face față presiunilor concurențiale și forțelor pieței din UE. Guvernul a luat măsuri pentru a îmbunătăți calitatea educației și pentru a extinde ofertele de formare profesională și educațională; cu toate acestea, deficitul de forță de muncă, nivelul scăzut de calificare, cât și nivelurile scăzute de Investiții Străine Directe și de inovare afectează negativ competitivitatea țării. S-au înregistrat progrese bune în îmbunătățirea securității energetice, în special prin producția internă de energie din surse regenerabile, iar nivelul de digitalizare continuă să crească. Cu toate acestea, nevoile de investiții, în special în infrastructură de calitate, rămân semnificative. Integrarea în UE continuă să se aprofundeze, dar performanța comercială a Moldovei continuă să fie afectată de baza sa restrânsă de export.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să reducă diferențele dintre cererea și oferta de competențele, în special prin înregistrarea progreselor în ceea ce privește reforma programului de învățământ și a sistemului de învățământ dual, precum și instituirea unor dialoguri periodice între sectorul public și cel privat, pentru o mai bună evaluare a necesităților pieței forței de muncă;

→ să asigure creșterea investițiilor publice, inclusiv prin intermediul Planului de Creștere, în special în infrastructură, pentru a îmbunătăți în continuare securitatea energetică, reziliența la schimbările climatice și pentru a facilita comerțul intern și transfrontalier;

→ să intensifice măsurile de promovare a Investițiilor Străine Directe, în special în sectoarele de bunuri comercializabile, și sporirea eforturilor de promovare a inovării, inclusiv prin transferuri de tehnologie.

Capitolul 5: Achiziții publice

Republica Moldova a atins un **anumit nivel de pregătire** în domeniul achizițiilor publice și a înregistrat **unele progrese**. Implementarea Programului Național de Dezvoltare a Sistemului de Achiziții Publice pentru perioada 2023-2026 este în curs de desfășurare. A fost adoptată legislația privind concesiunile, iar Legea privind parteneriatele public-private a fost modificată.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să asigure elaborarea legislației de punere în aplicare, cu anticiparea intrării în vigoare a Legii privind achizițiile publice în ianuarie 2027;

→ să asigure punerea în aplicare a Programului Național de Dezvoltare a Sistemului de Achiziții Publice, cu accent pe profesionalizare și centralizare;

→ să asigure accelerarea proiectării și dezvoltării noului sistem electronic de achiziții publice.

Capitolul 18: Statistici

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în domeniul statisticii. Țara a înregistrat **progrese bune** în perioada de raportare, în special prin prezentarea rezultatelor recensământului populației și al locuințelor din 2024 și prin consolidarea capacității instituționale. Biroul Național de Statistică (BNS) a consolidat integrarea datelor administrative și private în producția statistică. Transmiterea datelor către Eurostat rămâne limitată, dar se înregistrează o tendință clară de creștere.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să alinieze statisticile produse la *acquis-ul* UE, în special la domeniul macroeconomic;

→ să sporească utilizarea datelor administrative și private în producerea statisticilor oficiale;

→ să creeze o bază de date geospațială de statistică funcțională pe baza recensământului populației și locuințelor din 2024.

Capitolul 32: Control financiar

Moldova a atins **un anumit nivel de pregătire** în domeniul controlului financiar. Țara a înregistrat **progrese bune**, în special prin ratificarea Convenției de la Geneva din 1929 privind combaterea falsificării de monedă. De asemenea, Moldova a finalizat desemnarea unui organ de coordonare antifraudă și a înființat o rețea de coordonare antifraudă. Eficiența controlului parlamentar asupra gestionării fondurilor publice trebuie îmbunătățită.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să asigurare independența organizațională, funcțională și financiară deplină a Curții de Conturi (CCRM) prin adoptarea legislației necesare

→ să asigure punerea în aplicare a Convenției de la Geneva din 1929 privind combaterea falsificării de monedă, recent ratificată;

→ să asigure operaționalizarea deplină a Serviciului de coordonare antifraudă (AFCOS) și a Rețelei naționale de coordonare antifraudă, în vederea garantării funcționării depline a acestora în practică.

CLUSTER 2: PIAȚA INTERNĂ

Capitolul 1: Libera circulație a bunurilor

Moldova este **moderat pregătită** în domeniul liberei circulații a bunurilor. Țara a înregistrat **unele progrese** în perioada de raportare, fiind adoptate noi acte legislative privind principiul recunoașterii reciproce a bunurilor comercializate în mod legal în UE. În plus, a fost efectuată o evaluare operațională a mai multor instituții din sectorul infrastructurii de calitate, iar Moldova a înregistrat progrese în ceea ce privește consolidarea capacităților.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să continue să examineze legislația și practicile administrative din domeniile nearmonizate și să pregătească o strategie pentru a asigura conformitatea cu articolele 34-36 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE);

→ să se alinieze la *acquis*-ul UE privind tractoarele (agricole, forestiere);

→ să consolideze infrastructură de calitate, în conformitate cu planul de acțiune pentru punerea în aplicare a Programului de industrializare în ceea ce privește standardizarea, evaluarea conformității și acreditarea.

Capitolul 2: Libera circulație a lucrătorilor

Moldova are **un anumit nivel de pregătire** în domeniul liberei circulații a lucrătorilor . În perioada de raportare s-au **înregistrat progrese bune** prin semnarea de noi acorduri bilaterale privind coordonarea sistemelor de securitate socială cu statele membre ale UE și prin continuarea lucrărilor pregătitoare pentru aderarea la Rețeaua de servicii europene pentru ocuparea forței de muncă (EURES) din momentul aderării. De asemenea, Moldova a semnat un acord de cooperare cu Autoritatea Europeană a Muncii.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să se alinieze la *acquis-ul* UE privind accesul cetățenilor UE la piața forței de muncă;

→ să încheie acorduri suplimentare privind coordonarea securității sociale, în special cu statele membre ale UE, și să dezvolte infrastructura IT pentru cardul european de asigurări sociale de sănătate (EHIC) și schimbul electronic de

informații privind securitatea socială (EESSI), precum și capacitatea administrativă în vederea accederii la rețeaua EESSI din momentul aderării;

→ să continue lucrările pregătitoare pentru accederea la EURES din momentul aderării, inclusiv prin consolidarea infrastructurii IT a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Capitolul 3: Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în domeniul dreptului de stabilire și al libertății de a presta servicii. Țara a înregistrat **progrese bune**, în special prin continuarea alinierii la Directiva privind serviciile.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să alinieze cadrul normativ la Directiva privind recunoașterea calificărilor profesionale, în special la cerințele minime de formare pentru profesiile care beneficiază de recunoaștere automată;

→ să alinieze legislația națională la Directiva privind testul de proporționalitate;

→ să alinieze legislația sectorială națională la Directiva UE privind serviciile.

Capitolul 4: Libera circulație a capitalului

Moldova este **moderat pregătită** în domeniul liberei circulații a capitalului. În perioada de raportare țara a înregistrat **progrese bune**, în special prin consolidarea capacităților Serviciului de combatere a spălării banilor din cadrul unității de informații financiare și prin progrese în implementarea a trei recomandări ale FATF. Cererea Moldovei de aderare la aria geografică de aplicare a schemelor din Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA) a fost, de asemenea, aprobată de Consiliul European al Plăților.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să continue liberalizarea treptată a circulației de capital, inclusiv în ceea ce privește operațiunile de schimb valutar;

→ să consolideze în continuare capacitățile instituționale ale Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor din cadrul unității de informații financiare și aplicarea sancțiunilor pentru nerespectarea obligațiilor privind beneficiarii reali;

→ să remedieze în continuare deficiențele tehnice rămase identificate în recomandările FATF și să introducă reforme legislative și instituționale suplimentare pentru a facilita reglementarea și supravegherea în materie de AML/CFT a furnizorilor de servicii de active virtuale.

Capitolul 6: Dreptul societăților comerciale

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în domeniul dreptului societăților comerciale. În perioada de raportare țara a înregistrat **progrese bune**, inclusiv prin implementarea foii de parcurs pentru consolidarea capacității administrative a Agenției Servicii Publice, actualizarea Registrului de stat al entităților juridice, modificări ale legislației naționale privind drepturile acționarilor, societățile cu asociat unic, raportarea financiară și legislația în materie de audit, raportarea de către întreprinderi și transparența pe piețele de capital.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să revizuiască legislația privind procedurile de insolvență și de faliment.

→ să se alinieze la *acquis-ul* UE în domeniul ofertelor publice de cumpărare, transformările, fuziunile și divizările transfrontaliere,

→ să îmbunătățească capacitatea și independența sistemelor de supraveghere a auditului.

Capitolul 7: Dreptul proprietății intelectuale

Moldova este **moderat pregătită** în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală (DPI). În perioada de raportare s-

au **înregistrat unele progrese**, în special în ceea ce privește drepturile de autor și drepturile conexe. Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală (AGEPI) a continuat cooperarea cu Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO).

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să adopte legislația necesară pentru a îmbunătăți asigurarea respectării DPI;

→ să îmbunătățească gestionarea colectivă a drepturilor pentru a garanta plata adecvată a redevențelor;

→ să sporească capacitatea administrativă și instituțională a AGEPI și să continue colaborarea cu EUIPO pentru a îmbunătăți alinierea la *acquis*-ul UE și a consolida implementarea legislației.

Capitolul 8: Politica în domeniul concurenței

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în ceea ce privește politica în domeniul concurenței. **S-au înregistrat unele progrese** în perioada de raportare, în special prin modificările ulterioare a Legii concurenței și cadrului legislativ în domeniul antitrust, a concentrărilor economice și a ajutoarelor de stat, prin adoptarea regulamentelor privind Consiliul Concurenței și controlul concentrărilor economice.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost parțial puse în aplicare și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să alinieze în continuare cadrul legislativ la *acquis*-ul UE în materie de antitrust și concentrări economice, în special în ceea ce privește demiterea membrilor Plenului Consiliului Concurenței și nivelul amenzilor care pot fi impuse, precum și împuternicirea Consiliului Concurenței de a fi un organism mai eficace de asigurare a respectării legii;

→ să alinieze în continuare cadrul legislativ la *acquis*-ul UE privind ajutoarele de stat, să asigure creșterea transparenței ajutoarelor de stat, să alinieze în continuare schemele de ajutoare de stat în vigoare la acquis-ul UE și să asigure faptul că registrul ajutoarelor de stat este actualizat și pe deplin operațional, impunând raportarea digitală a tuturor ajutoarelor de stat, inclusiv a ajutoarelor de minimis;

→ să consolideze în continuare capacitățile administrative și instituționale a Consiliului Concurenței, inclusiv prin implementarea unui sistem electronic de gestionare a cazurilor și prin integrarea instrumentelor informaționale pentru inspecții în conformitate cu standardele UE, asigurând, în același timp, resurse adecvate, formare, și autonomie pentru a pune în aplicare în mod eficace legislația în materie de concurență.

Capitolul 9: Servicii financiare

Moldova are **un anumit nivel de pregătire** în domeniul serviciilor financiare. Aceasta a înregistrat **unele progrese** în perioada de raportare prin adoptarea regulamentelor băncii centrale pentru a se alinia parțial la Directiva Solvabilitate II a UE.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să continue eforturile de aliniere a legislației la *acquis-ul* UE în ceea ce privește reglementarea sectorului bancar, inclusiv redresarea și rezoluția bancară și schemele de garantare a depozitelor bancare;

→ să avanseze eforturile de aliniere la *acquis-ul* UE privind asigurările și pensiile ocupaționale, inclusiv Directiva Solvabilitate II și Directiva privind asigurarea auto;

→ să continue eforturile de aliniere a legislației la *acquis-ul* UE privind piețele valorilor mobiliare, fondurile de investiții și serviciile de investiții, infrastructura pieței financiare și finanțele digitale.

Capitolul 28: Protecția consumatorilor și sănătății

Moldova are **între un anumit nivel de pregătire și un nivel moderat de pregătire** în domeniul protecției consumatorilor și a sănătății. **S-au înregistrat unele progrese** prin lansarea Centrului European al Consumatorului din Republica Moldova și prin dezvoltarea instrumentelor digitale pentru îmbunătățirea colaborării dintre autorități, cum ar fi numărul unic de telefon pentru consumatori și platforma pentru petiții electronice. Legislația națională a fost aliniată

la Regulamentul privind siguranța generală a produselor.

Recomandările Comisiei de anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să continue alinierea cadrului juridic la *acquis-ul* UE privind protecția consumatorilor și siguranța produselor și să îmbunătățească cooperarea dintre instituțiile publice care se ocupă de protecția consumatorilor;

→ să îmbunătățească calitatea asistenței medicale prin punerea în aplicare a Strategiei națională de sănătate, cu accent pe digitalizarea serviciilor de sănătate și pe protecția datelor cu caracter personal;

→ să abordeze în continuare decalajul geografic și socioeconomic în ceea ce privește serviciile de sănătate și să asigure accesul grupurilor celor mai vulnerabile (persoane cu handicap, persoane în vârstă, romi, femei, precum și persoane cu niveluri multiple de vulnerabilitate), continuând să investească în asistența medicală rurală și în menținerea capitalului uman.

CLUSTER 3: COMPETITIVITATE ȘI CREȘTERE INCLUZIVĂ

Capitolul 10: Societatea informațională și mass-media

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în domeniul transformării digitale și al mass-mediei. **S-au înregistrat progrese bune** în perioada de raportare, întrucât guvernul a continuat să pună în aplicare Strategia de transformare digitală 2023-2030 (STDM) și s-au înregistrat progrese notabile în ceea ce privește toți indicatorii-cheie de performanță. S-au înregistrat progrese legislative în ceea ce privește alinierea la *acquis-ul* UE în materie de roaming și la cerințele UE în materie de identificare electronică, în timp ce a fost aprobat un cadru normativ pentru punerea în aplicare a legii privind securitatea cibernetică.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost parțial implementate și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să implementeze legislația secundară a *acquis-ului* UE în materie de roaming, inclusiv a Codului european al comunicațiilor electronice, pentru a permite integrarea Moldovei în zona UE „roaming ca acasă”;

→ să asigure capacități instituționale pentru a continua punerea în aplicare a domeniilor prioritare prevăzute de STDM 2023-2030, în special pentru a alinia legislația la standardele privind protecția datelor și securitatea cibernetică, inclusiv la setul de instrumente al UE pentru securitatea cibernetică a rețelelor 5G;

→ să adopte și să implementeze legislația privind mass-media și serviciile digitale în conformitate cu *acquis-ul* UE, inclusiv cu Actul UE privind libertatea mass-mediei și cu Actul privind serviciile digitale.

Capitolul 16: Fiscalitate

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în domeniul fiscal. **S-au înregistrat progrese bune** în ceea ce privește alinierea în continuare a legislației naționale la *acquis-ul* UE în domeniul impozitării indirecte și directe, al accizelor și al digitalizării serviciilor de administrare fiscală. Moldova și-a îmbunătățit în continuare capacitatea de cooperare administrativă și de asistență reciprocă.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost parțial puse în aplicare și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să alinieze în continuare legislația privind accizele și TVA-ul la standardele UE pentru a reduce la minimum denaturările concurenței și incertitudinile juridice și pentru a preveni probleme precum neimpozitarea, dubla impunere, evaziunea fiscală și frauda;

→ să intensifice procedurile de limitare a evaziunii fiscale și de creștere a veniturilor fiscale, în special prin alinierea legislației la Directiva împotriva evitării obligațiilor fiscale (normele CFC) prin elaborarea unei foi de parcurs și punerea în aplicare a dispozițiilor BEPS și prin finalizarea unei revizuiri aprofundate și cuprinzătoare a sistemului fiscal;

→ continuarea modernizării administrației fiscale, în special prin punerea în aplicare a unui sistem automatizat de

gestionare a riscurilor în materie de conformitate, care să sprijine conformitatea voluntară și forțată.

Capitolul 17: Politica economică și monetară

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în ceea ce privește politica economică și monetară și a înregistrat **unele progrese** în perioada de raportare. Măsurile de consolidare în continuare a independenței băncii centrale sunt încă în curs de adoptare, iar modificările recente ale Legii privind depozitarul central unic de titluri de valoare ridică semne de întrebare cu privire la finanțarea monetară. Moldova a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește reforma în curs a gestionării investițiilor publice, care ar putea contribui la abordarea subutilizării recurente a cheltuielilor planificate și la consolidarea fiabilității planificării bugetare. În ianuarie 2025, țara și-a prezentat cel de-al doilea program de reformă economică, care a inclus pentru prima dată un scenariu macroeconomic alternativ și estimări ale soldului structural al bugetului general.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și, prin urmare, rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să consolideze în continuare independența băncii centrale pentru a preveni interferențele din partea guvernului, a parlamentului și a altor părți terțe și, de asemenea, consolidarea structurii sale de guvernanță și de luare a deciziilor prin adoptarea amendamentelor la legea băncii centrale;

→ să își modifice cadrul juridic pentru a respecta pe deplin interdicția finanțării monetare, împiedicând în special participația majoritară a BNM la bursa de valori;

→ îmbunătățirea capacității de a elabora previziuni macroeconomice și fiscale, inclusiv pentru proiecțiile pe termen lung ale cheltuielilor necesare pentru efectuarea unei analize a sustenabilității datoriei și în domeniul pieței forței de muncă și al sectorului extern.

Capitolul 19: Politica socială și ocuparea forței de muncă

Moldova se află **între un anumit nivel de pregătire și unul moderat** în ceea ce privește politica socială și ocuparea forței de muncă și a **înregistrat progrese bune** pe parcursul perioadei de raportare. Au fost luate măsuri pentru a crește gradul de ocupare a forței de muncă și a consolida cooperarea dintre autoritățile de asistență socială și autoritățile pentru ocuparea forței de muncă.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost implementate parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să implementeze măsurile prevăzute în documentul de concepție privind reformarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă în vederea asigurării unei capacități adecvate;

→ să se asigure că Inspectoratul de Stat al Muncii are competența de a efectua vizite de inspecție neanunțate și de a elimina limitările impuse de legislația actuală, în conformitate cu convențiile OIM, asigurând, de asemenea, existența unui sistem de monitorizare a recomandărilor privind vizitele de inspecție;

→ să continue reforma asistenței sociale, cu accent pe persoanele cele mai vulnerabile, prin asigurarea recrutării și menținerii a 200 de specialiști în protecția copilului și prin alinierea legislației naționale la acquis-ul UE și la standardele privind nediscriminarea și egalitatea, inclusiv egalitatea de gen.

Capitolul 20: Politica industrială și antreprenorială

Moldova are un **anumit nivel de pregătire în ceea** ce privește politica industrială și antreprenorială. **În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat unele progrese**. Moldova a continuat punerea în aplicare a Programului național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 și a început punerea în aplicare a Programului național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028 și a Programului național de specializare inteligentă al Republicii Moldova pentru anii 2024-2027 „Smart Moldova”. Programul privind administrarea proprietății publice de stat pentru anii 2024-2027 a fost aprobat, ceea ce a condus la operaționalizarea strategiei privind proprietatea de stat.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să eficientizeze sprijinului acordat IMM-urilor, să digitalizeze procesele Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) și să-și consolideze capacitățile acesteia în materie de controale interne și de gestionare a riscurilor;

→ să ia măsuri suplimentare în vederea alinierii la Directiva UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților.

Capitolul 25: Știință și cercetare

Moldova este **moderat pregătită** în domeniul științei și cercetării. **În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat progrese bune**. În special, guvernul a avansat punerea în aplicare a Programului național pentru cercetare și inovare 2024-2027 și a început punerea în aplicare a Programului național de specializare inteligentă 2024-2027 „Smart Moldova".

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să asigure ă transparența procedurilor competitive în cadrul strategiei de specializare inteligentă, inclusiv prin implicarea unor experți internaționali independenți în procesele de evaluare;

→ să crească nivelul investițiilor publice în C&I și elaborarea de măsuri pentru a aborda recomandările restante din revizuirile mecanismului de sprijin al politicilor din cadrul programului Orizont 2016 și 2021;

→ să dezvolte în continuare a unor măsuri de formare și de consolidare a capacităților pentru a spori participarea Moldovei la programul Orizont Europa, în cooperare cu Biroul Național Orizont.

Capitolul 26: Educație și cultură

Moldova este **pregătită într-o măsură moderată** în domeniul educației și culturii. În perioada de raportare s-au **înregistrat progrese bune**, deoarece autoritățile au avansat reformele menite să sporească relevanța, calitatea și caracterul incluziv al educației și să consolideze rețeaua școlară atât în învățământul general, cât și în educația și formarea profesională (VET). Există în continuare provocări în ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor cu impact pentru educația favorabilă incluziunii, precum și a unor măsuri eficiente de reducere a neconcordanței dintre competențele profesionale și cererile de pe piața forței de muncă.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să adopte măsuri de îmbunătățire a eficienței cheltuielilor publice în domeniul educației și să direcționeze resursele către consolidarea guvernanței sistemului de învățământ și a calității generale a educației, inclusiv prin punerea în aplicare a unor măsuri solide de combatere a corupției și a fraudei în universități;

→ să promoveze reforme pentru a spori calitatea și relevanța educației și formării profesionale, contribuind la reducerea neconcordanței dintre competențe și cererile de pe piața forței de muncă, prin alinierea programelor active de studii VAT la programele de învățământ bazate pe calificare, prin îmbunătățirea oportunităților de formare duală și prin creșterea numărului de profesori cu competențe digitale, pe baza cadrului DigiCompEdu;

→ să promoveze reformele educaționale favorabile incluziunii pentru a asigura accesul echitabil la o educație de calitate pentru copiii cu nevoi educaționale speciale, dizabilități și vulnerabilități sociale sau economice, inclusiv pentru copiii aparținând minorităților etnice.

Capitolul 29: Uniunea vamală

Moldova are un **nivel bun de pregătire** în domeniul uniunii vamale, în special în domeniul alinierii legislative. Țara a înregistrat **progrese bune,** în special în ceea ce privește alinierea sistemului său de declarații de tranzit vamal la noul sistem computerizat de tranzit (NCTS) al UE**.** Capacitățile instituționale au fost, de asemenea, consolidate, iar Moldova a aderat la Convenția privind tranzitul comun (CTC) începând cu 1 noiembrie 2025. Țara a adoptat, de asemenea, un regulament guvernamental pentru instituirea unui sistem de trasabilitate pentru produsele din tutun.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să aprobe un program strategic național multianual în domeniul tehnologiei informației pentru Serviciul Vamal,

precum și un program pentru implementarea treptată a soluțiilor digitale pentru a permite un mediu vamal digital complet și interoperabilitatea cu mediul vamal electronic al UE, punând în aplicare în același timp sistemul de decizii vamale (CDC), 17 din 17 cereri/autorizații fiind operaționale;

→ să optimizeze procedurile interne și asigurarea unei delegări adecvate a competențelor între birourile vamale centrale și regionale în temeiul principiului unei entități juridice unice, reducând autonomia birourilor vamale regionale;

→ să întreprindă acțiuni vizând funcțiile vamale cele mai vulnerabile la corupție, inclusiv rotația periodică a personalului care deține posturi sensibile și monitorizarea și evaluarea riguroasă a progreselor înregistrate în ceea ce privește măsurile anticorupție.

CLUSTER 4: AGENDA VERDE ȘI CONECTIVITATEA SUSTENABILĂ

Capitolul 14: Politica de transport

Moldova se situează **între un anumit nivel și un nivel moderat** de pregătire în ceea ce privește politica în domeniul transporturilor. **S-au înregistrat unele progrese** în perioada de raportare, în special odată cu intrarea în vigoare a noului Cod feroviar, precum și în ceea ce privește legislația privind echipamentele vehiculelor și drepturile pasagerilor în transportul aerian.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să alinieze în continuare normele sociale și de piață pentru transportul rutier la *acquis*-ul UE în domeniul transportului rutier;

→ să realizeze progrese suplimentare în ceea ce privește elaborarea planurilor de mobilitate urbană durabilă (SUMPS) în conformitate cu metodologia UE, anticipând agenda nodurilor urbane ale TEN-T pentru o conectivitate sporită;

→ să continue progresele pentru a fi eliminată de pe lista neagră a Memorandumului de înțelegere de la Paris privind controlul statului port.

Capitolul 15: Energie

Moldova se află **între un nivel moderat și un nivel bun de pregătire** în acest domeniu și a înregistrat **progrese foarte bune** în domeniul energiei, inclusiv prin alinierea deplină la Pachetul privind integrarea pieței de electricitate și prin adoptarea Planului Național Integrat privind Energia și Clima (PNIEC). În pofida necesității de a gestiona criza aprovizionării în sectorul energiei electrice, Moldova a accelerat reformele în sectorul energiei electrice și al gazelor. Guvernul a elaborat, de asemenea, un plan de acțiune, care prevede licitații pentru energie din surse regenerabile și stocare.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui:

→ să inițieze punerea în aplicare a Planului Național Integrat privind Energia și Clima (PNIEC);

→ să avanseze reforma pieței energiei electrice pentru a fi pregătită pentru cuplarea pieței cu UE în 2027, pentru a atrage investiții în capacitățile de echilibrare și pentru a lansa piața de echilibrare a energiei electrice;

→ să atragă investiții în surse de energie regenerabilă și să promoveze programul de eficiență energetică.

Capitolul 21: Rețele transeuropene

Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în ceea ce privește rețelele transeuropene și a **înregistrat unele progrese**, cum ar fi demararea și finalizarea principalelor studii de fezabilitate pentru alinierea în continuare a Moldovei la rețeaua TEN-T și unele progrese în ceea ce privește implementarea ecartamentului standard european.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să accelereze în continuare implementarea proiectelor-cheie de infrastructură pe culoarele de solidaritate, în special prin reabilitarea coridorului feroviar nord-sud, precum și a proiectelor aprobate în cadrul cererilor de propuneri din

2022 și 2023 din cadrul Mecanismului pentru interconectarea Europei;

→ să accelereze progresele în ceea ce privește documentele-cheie pentru dezvoltarea coridoarelor rutiere și feroviare prioritare TEN-T, inclusiv studiul de fezabilitate pentru șoseaua de centură Chișinău, studiile de prefezabilitate și fezabilitate pentru coridorul rutier Ungheni-Chișinău-Odessa și pentru conexiunea feroviară cu ecartament standard Ungheni-Chișinău.

Capitolul 27: Mediul înconjurător și schimbări climatice

Moldova se află **între un stadiu incipient de pregătire și un anumit nivel de pregătire** în acest capitol și a înregistrat **unele progrese**. În domeniul mediului, Moldova a adoptat orientări pentru implementarea evaluării impactului asupra mediului (EIM) și a aprobat instituirea sistemului național de inventariere a emisiilor de poluanți atmosferici și a sistemului național integrat de monitorizare a calității aerului. În mai 2025, Moldova a publicat o nouă Contribuție Națională Determinată în temeiul Acordului de la Paris, cu un obiectiv mai ambițios de reducere a emisiilor până în 2030. În plus, a fost aprobat Planul Național Integrat pentru Energie și Climă, iar Moldova a inițiat colaborarea, în calitate de țară cooperantă, cu Agenția Europeană de Mediu.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost implementate parțial și rămân în continuare valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special să:

→ finalizeze reformele instituțiilor subordonate Ministerului Mediului și să aloce resurselor umane și financiare necesare pentru consolidarea implementării politicilor și a legislației;

→ să se alinieze la *acquis*-ul privind monitorizarea, raportarea, verificarea și acreditarea (MRVA) în vederea introducerii unui mecanism de stabilire a prețului carbonului și a alinierii depline la Sistemul UE de Comercializare a Certificatelor de Emisie (EU ETS);

→ să adopte o strategie de dezvoltare pe termen lung cu emisii reduse și să îmbunătățească coordonarea instituțională și interinstituțională.

CLUSTER 5: RESURSE NATURALE, AGRICULTURĂ ȘI COEZIUNE

Capitolul 11: Agricultura și dezvoltarea rurală

Moldova se **află într-un stadiu incipient și are un anumit nivel de pregătire** în agricultură și dezvoltare rurală. În perioada de raportare s-au **înregistrat unele progrese** în ceea ce privește instituirea sistemului integrat de administrare și control (IACS), precum și asigurarea structurii instituționale pentru gestionarea rețelei de date privind durabilitatea exploatațiilor agricole (FSDN).

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost parțial implementate și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să ia măsuri suplimentare pentru consolidarea capacității administrative a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare și a Agenției pentru Intervenții și Plăți în Agricultură;

→ să înregistreze progrese în ceea ce privește instituirea IACS, cu accentul pe introducerea registrului exploatațiilor agricole și pe crearea FSDN ;

→ să continue dezvoltarea serviciilor de consiliere agricolă și a sistemului de cunoștințe și inovare în domeniul agricol al UE (AKIS).

Capitolul 12: Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare

Moldova are **un nivel moderat de pregătire** în ceea ce privește siguranța alimentară, politica veterinară și fitosanitară și a înregistrat **unele progrese**, în special în ceea ce privește consolidarea capacităților autorităților competente prin punerea în aplicare a strategiei sale de dezvoltare a resurselor umane și a programelor de formare pentru personalul Agenției pentru Siguranța Alimentară și pentru operatorii din sectorul alimentar. De asemenea, s-au înregistrat îmbunătățiri în domeniul sănătății animalelor și al sistemului de supraveghere a bolilor animalelor.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ consolidarea resurselor de diagnosticare ale autorităților competente și extinderea domeniului de aplicare al programului național de monitorizare și supraveghere a siguranței alimentare, a hranei pentru animale și a medicamentelor de uz veterinar pentru a crește nivelul de asigurare pentru produsele de origine animală;

→ alinierea la legislația UE privind sănătatea și bunăstarea animalelor și pregătirea unui plan național de modernizare a unităților care produc alimente, hrană pentru animale și subproduse de origine animală pentru a respecta standardele structurale ale UE;

→ consolidarea capacităților administrative ale Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentară (NFSA) pentru punerea în aplicare eficace și efectuarea unor controale oficiale eficiente și bazate pe riscuri și continuarea punerii în aplicare a strategiei de dezvoltare a resurselor umane ale NFSA și a programului de formare specializată pentru inspectorii din subdiviziunile locale.

Capitolul 13: Pescuit

Moldova are un **nivel moderat de pregătire** în domeniul pescuitului și a înregistrat **progrese bune**, în special în ceea ce privește politica în domeniul acvaculturii, prin adoptarea legii privind politica în domeniul acvaculturii și organizarea pieței produselor pescărești și de acvacultură în decembrie 2024 și prin pregătirea Programului Strategic pentru Sectorul Acvaculturii 2025-2030. De asemenea, a înregistrat progrese în ceea ce privește alinierea standardelor de calitate și de comercializare la cele prevăzute de organizarea comună a pieței UE pentru produsele pescărești și de acvacultură și a îmbunătățit trasabilitatea acestor produse consolidând inspecțiile la import pentru a preveni importul provenit din pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat (INN) prin intermediul legislației menționate mai sus.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost implementate parțial, iar unele dintre ele rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să adopte planul strategic național multianual dedicat acvaculturii și dispozițiile de punere în aplicare;

→ punerea în aplicare a noii legislații privind politica în domeniul acvaculturii și organizarea pieței produselor pescărești și de acvacultură.

Capitolul 22: Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale

Moldova are **un nivel moderat de pregătire** în ceea ce privește politica regională și coordonarea instrumentelor structurale. S-au înregistrat **unele progrese** în perioada de raportare, în special prin instituirea unor structuri de gestiune și control pentru programele Interreg.

Recomandările Comisiei de anul trecut au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ să se asigure că dispune de o capacitate administrativă suficientă pentru a pune în aplicare toate programele de cooperare transfrontalieră și transnațională (Interreg);

→ să sporească eficiența sistemului de gestiune și control pentru programele de cooperare Interreg, precum și a structurilor de audit specializate în auditarea fondurilor UE.

Capitolul 33: Prevederi financiare și bugetare

Moldova se află **între un stadiu incipient și un anumit nivel de pregătire** în domeniul dispozițiilor financiare și bugetare. **S-au înregistrat unele progrese** în perioada de raportare, abordând o parte din recomandările din raportul precedent privind extinderea, în special prin crearea organismului de coordonare pentru resursele proprii.

Recomandările Comisiei de anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Moldova ar trebui, în special:

→ finalizarea constituirii și operaționalizării Comitetului de coordonare a resurselor proprii;

→ continuarea modernizării infrastructurii IT pentru resursele proprii tradiționale;

→ să avanseze în alinierea la *acquis-ul* UE, în special în ceea ce privește regulile privind TVA (Taxa Valoare Adăugată) și compilarea VNB-ului (Venitului Național Brut).

CLUSTER 6: RELAȚII EXTERNE

Capitolul 30: Relații externe

Moldova este **pregătită într-o măsură moderată** în ceea ce privește relațiile externe și a înregistrat **unele progrese**. Moldova a modificat legislația privind licențele de import pentru produsele agricole și a aliniat-o la dispozițiile privind Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (DCFTA) dintre UE și Republica Moldova și la dispozițiile OMC. Legea privind regimul de control al comerțului cu bunuri strategice a intrat în vigoare în ianuarie 2025.

Recomandările Comisiei din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Republica Moldova ar trebui, în special:

→ să alinieze funcționarea Consiliului pentru promovarea proiectelor investiționale de importanță națională la standardele internaționale și ale UE;

→ să consolideze capacitatea unui nou departament de cooperare pentru dezvoltare în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și să avanseze lucrările privind cadrul juridic referitor la cooperarea internațională, dezvoltarea și ajutorul umanitar acordat țărilor din afara UE, în conformitate cu politicile și principiile UE.

Capitolul 31: Politica externă, de securitate și apărare

Moldova are un **nivel bun de pregătire** în domeniul politicii externe, de securitate și apărare. **S-au înregistrat progrese bune** prin continuarea unui dialog politic intens cu UE la toate nivelurile, prin consolidarea semnificativă a cooperării în materie de securitate și apărare cu UE și cu statele sale membre și prin menținerea unei rate ridicate de aliniere la Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) a UE. Moldova a continuat să sporească participarea în misiunile și operațiunile de gestionare a crizelor din cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comune (PSAC).

Recomandările din anul precedent au fost puse în aplicare parțial și rămân valabile. În anul următor, Republica Moldova ar trebui, în special:

→ să continue creșterea alinierii la PESC, asigurarea punerii în aplicare a măsurilor restrictive și continuarea bunei cooperări în ceea ce privește prevenirea oricăror încercări de eludare a sancțiunilor împotriva Rusiei și Belarusului;

→ să își continue eforturile de consolidare a rezilienței în fața amenințărilor hibride.

1.3 SITUAȚIA ACTUALĂ A NEGOCIERILOR DE ADERARE

În urma primei Conferințe interguvernamentale de deschidere a negocierilor de aderare cu Moldova, reuniunile bilaterale de examinare analitică care au început la 10 iulie 2024 s-au încheiat la 22 septembrie 2025. Rapoartele de examinare analitică pentru toate clusterele, cu excepția clusterului 5, au fost prezentate Consiliului.

2. CLUSTER 1: VALORI FUNDAMENTALE ÎN PROCESUL DE ADERARE

2.1 FUNCȚIONAREA INSTITUȚIILOR DEMOCRATICE ȘI REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

2.1.1 Democrație

Funcționarea instituțiilor democratice este, în general, stabilă. Moldova a continuat implementarea reformelor, în pofida încercărilor persistente de ingerință străină și a atacurilor hibride asupra proceselor și instituțiilor democratice, precum și a unui nivel semnificativ de polarizare politică. În perioada de raportare au avut loc alegeri prezidențiale, un referendum constituțional privind aderarea la UE și alegeri parlamentare. Autoritățile au încercat să găsească un echilibru între măsurile de combatere a ingerințelor străine și respectarea statului de drept și a drepturilor fundamentale.

Alegeri

La 20 octombrie 2024 și la 3 noiembrie 2024 au avut loc două tururi de alegeri prezidențiale și un referendum constituțional privind aderarea la UE, în contextul polarizării politice și al manipulării informațiilor și ingerințelor străine substanțiale. Potrivit OSCE-ODIHR, libertățile fundamentale au fost, în general, respectate, iar candidații au avut posibilitatea de a face campanie în mod liber, deși utilizarea abuzivă a resurselor administrative a fost constatată în 2024 și s-a înregistrat o creștere a retoricii negative și de incitare la ură, adesea cu o dimensiune de gen. Căile de atac în cazul litigiilor electorale au fost limitate. În general, acoperirea mediatică a oferit suficiente informații pentru a le permite alegătorilor să facă o alegere informată. Din cauza preocupărilor legate de securitate și dezinformare, autoritățile au blocat accesul la mai multe site-uri web și canale Telegram și au suspendat unele canale mass-media.

Alegerile prezidențiale s-au desfășurat conform Codului electoral din 2022 și modificările acestuia, care oferă un cadru solid pentru alegerile democratice și pune în aplicare numeroase recomandări ale ODIHR și ale Comisiei de la Veneția. Modificările adoptate în 2025 au contribuit la îmbunătățirea regulamentelor și controlul privind finanțarea electorală, clarificarea procedurilor de desemnare a candidaților și revizuirea procesul de desemnare a membrilor CEC pentru a spori imparțialitatea. Modificările aduse Legii privind votul prin corespondență au extins votul prin corespondență la alte patru țări.

Graficul 1 – Moldova – Femeile în viața politică

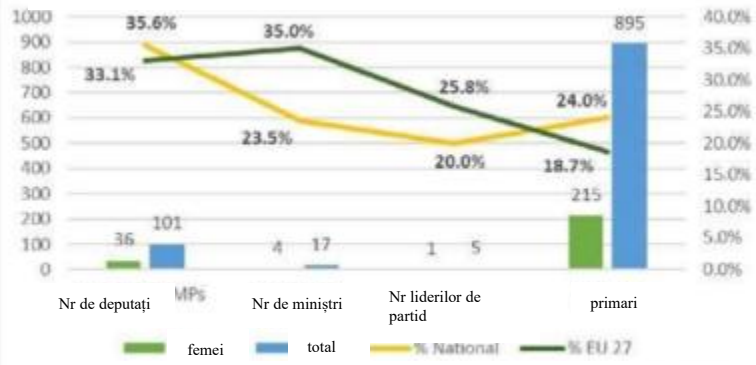

Sursa: Parlament, Guvern, Agenția Servicii Publice, Comisia Electorală Centrală, EU 27 – Institutul European Egalitate de Gen

Comisia Electorală Centrală (CEC) a activat în componență deplină (nouă membri). Pregătirile electorale au fost eficiente, imparțiale și transparente, inclusiv aplicarea Legii privind votul prin corespondență. În Găgăuzia, alegerile au fost administrate de un Consiliu Electoral de Circumscripție temporar, care a fost înființat în urma deciziei Adunării Populare a Unității Teritorial Autonome Găgăuzia de a desființa Comisia Electorală Centrală din Găgăuzia.

Patru din 11 candidați la președinție (36 %) erau femei. Femeile au reprezentat majoritatea (inclusiv la nivel de conducere) a organelor electorale constituite la diferite niveluri, care cuprind CEC, Consiliile Electorale de Circumscripție și Birourile electorale ale secțiilor de votare.

Alegerile parlamentare din Moldova au avut loc la 28 septembrie 2025. Potrivit raportului preliminar al misiunii OSCE ODIHR de observare a alegerilor, alegerile au fost competitive și au oferit alegătorilor o alegere clară între alternative politice, deși procesul a fost afectat de cazuri serioase de interferență străină, scheme de cumpărare de voturi, finanțare ilegală și atacuri cibernetice. Dezinformarea extinsă, în special pe rețelele de socializare și acoperirea mediatică părtinitoare de majoritatea instituțiilor de media au limitat abilitatea alegătorilor de a face o alegere informată. Autoritățile electorale s-au pregătit profesional pentru alegeri și au fost transparente în activitatea lor la toate nivelurile, deși anumite decizii ale Comisiei Electorale Centrale au pus în discuție imparțialitatea sa , în timp ce hotărârile adoptate în zilele premergătoare alegerilor care interziceau două partide politice au limitat certitudinea legislativă și dreptul

acestora la remediu efectiv. Ziua alegerilor s-a desfășurat în general într-un mod ordonat și transparent. Cadrul legislativ electoral revizuit recent a oferit o bază solidă pentru desfășurarea de alegeri democratice, deși modificările legislative cu puțin timp înainte de alegeri au afectat certitudinea legislativă. Autoritățile naționale au lucrat în mod activ și coordonat pentru a preveni, a detecta și a contracara tentativele de ingerință străină, inclusiv finanțare ilegală și scheme de cumpărare de voturi, cu scopul de a proteja integritatea electorală și procesul democratic.

Unele recomandări ale OSCE/ODIHR și ale Comisiei de la Veneția rămân neabordate, în special cele referitoare la echilibrul politic al membrilor CEC, revizuirea criteriilor de radiere a ii candidaților, clarificarea motivelor pentru suspendarea și dizolvarea partidelor politice, precum și cerințele de înregistrare a partidelor politice, inclusiv criteriile de definire a „partidelor succesoare", prevederi mai clare privind utilizarea abuzivă a resurselor administrative, extinderea reglementărilor de finanțare electorală, transparența proprietății asupra mass-mediei tipărite și online și regulile de contestare a rezultatelor alegerilor. Reglementarea finanțării electorale și a partidelor politice creează un temei juridic suficient pentru responsabilitatea și integritatea financiară. Cu toate acestea, potrivit constatărilor OSCE/ODIHR, capacitatea CEC trebuie consolidată și trebuie să dispună de resurse suficiente pentru a asigura o monitorizare completă și eficientă a finanțării campaniilor electorale, inclusiv pentru campaniile online, în conformitate cu recomandările OSCE/ODIHR. Moldova trebuie să se asigure că cadrul său legislativ electoral, inclusiv Legea privind combaterea corupției electorale, este aliniat la standardele europene.

Parlament

Ar trebui adoptate proiectul dea Regulamentului de funcționare a Parlamentului și proiectul de lege privind statutul, conduita și etica membrilor parlamentului (deputaților). Normele privind conflictele de interese și interacțiunile cu părțile terțe/lobbiștii ar trebui consolidate.

În perioada de raportare, au fost utilizate doar unele instrumente de control parlamentar (interpelări și audieri parlamentare). Evaluarea juridică ex post a atins o rată de execuție de 95 % în 2024. Rata de implementare a evaluării ex post a impactului a fost de numai 29 % și trebuie majorată. Planul de evaluare ex post pentru anul 2025 a fost aprobat în februarie 2025. Nu a fost adoptat niciun mecanism eficient de control parlamentar asupra activității Comisiei pentru Situații Excepționale. Parlamentul intenționează să înființeze o Comisie permanentă pentru Integrare Europeană până în decembrie 2025.

Polarizarea politică a continuat să submineze eficiența funcțiilor parlamentare. În anul 2024, sesiunile plenare nu au fost dedicate proiectelor de lege ale opoziției, încălcând regulamentul intern. Din cele 323 de legi adoptate în 2024, 93 de legi au fost adoptate prin consensul opoziției majoritare. Opoziția parlamentară a prezentat 44 proiecte de lege, dintre care șase au fost adoptate.

Nu a fost adoptat planul legislativ pentru anul 2025. Publicarea anticipată a proiectelor de lege și publicarea sporită a documentelor însoțitoare ar îmbunătăți și mai mult calitatea procesului legislativ. Numărul proiectelor de lege prezentate în cadrul procedurii de urgență sau de prioritară rămâne ridicat – 65 de proiecte de acte normative în 2024 la cererea guvernului, a Președintelui Republicii Moldova sau a Președintelui Parlamentului, dintre care 47 au fost adoptate, dintre care două au fost adoptate într-o singură ședință plenară.

Guvernanță

S-au luat măsuri pozitive pentru a integra în mod sistematic procesul de aliniere la legislația și politicile UE în planificarea politicilor și în documentele bugetare.

Cancelaria de Stat a inițiat procesul de modificare a metodologiilor necesare pentru punerea în aplicare a noului Regulament privind Planificarea strategică, dar nu le-a aprobat încă. De asemenea, a dezvoltat o platformă online interministerială centralizată pentru monitorizarea implementării a deciziilor adoptate de Consiliul pentru coordonarea dezvoltării durabile și de Comitetul interministerial pentru Planificare Strategică.

Implementarea cadrului legislativ privind consultările publice trebuie consolidată prin furnizarea de informații cu privire la sugestiile acceptate sau la justificarea neîncorporării anumitor propuneri. În ianuarie 2025, Secretarul general al guvernului a emis un ordin de înființare a unui grup de lucru care să elaboreze amendamente la cadrul de reglementare existent privind transparența procesului decizional.

Legea de modificare a dispozițiilor privind declarațiile de avere și de interese personale2 a intrat în vigoare în martie 2025, promovând măsuri de consolidare a integrității.

Guvernul a continuat să îmbunătățească cadrul instituțional și să promoveze amalgamare voluntară a autorităților locale. Cu toate acestea, progresele sunt lente din cauza sensibilității politice legate de ciclul recentelor alegeri. După o reformă semnificativă a nivelului raion, ar fi necesară o nouă repartizare a competențelor între nivelul central și cel subnațional. Consolidarea administrației locale este necesară la acest nivel, împreună cu îmbunătățirea sistemului interguvernamental de transfer.

În urma preocupărilor legate de alegerea guvernatorului (Bașcan) Găgăuziei, Bașcanul nu a fost numit membru cu drepturi depline al guvernului prin decret prezidențial, astfel cum prevede legea. În august, o instanță de prim grad de jurisdicție a condamnat Bașcanul la șapte ani de închisoare pentru finanțarea ilicită a partidelor politice și a dispus confiscarea a 40.9 milioane MDL (aproximativ 2.04 milioane EUR). Autoritățile din Găgăuzia au criticat implementarea legii privind statutul special al Găgăuziei și au acuzat guvernul central de tentativele de desființare a autonomiei sale. Grupul de lucru parlamentar pentru Găgăuzia rămâne suspendat. Trebui continuate eforturile de asigurare a unei comunicări regulate între autoritățile centrale și Găgăuzia.

Starea de urgență introdusă temporar la începutul anului 2025 din cauza crizei energetice din regiunea transnistreană nu a afectat în mod semnificativ stabilitatea politică sau funcționalitatea administrației centrale.

Integrarea în UE

Instituțiile responsabile de procesul de integrare în UE sunt instituite. Capacitatea instituțională a Biroului pentru integrare europeană (BEI) a fost consolidată, iar numărul personalului a crescut, ceea ce a permis îmbunătățirea capacității operaționale și analitice. Parlamentul a prezentat planurile de înființare a unei Comisii permanente pentru Integrare Europeană în legislatura 2025-2029.

Biroul a elaborat Strategia internă de comunicare publică 2024-2026 privind integrarea în UE, cu un plan de acțiune pentru perioada respectivă. Pe baza acestor documente, Biroul a organizat campanii de comunicare adaptate diferitelor grupuri-țintă. În aprilie 2025, Guvernul a aprobat Planul național de dezvoltare pentru perioada 2026-2028, care include prioritățile de aderare la UE, inclusiv cele stabilite în Planul de creștere pentru Moldova. Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la UE 2025-2029 a fost adoptat în mai 2025, în urma unei ample consultări cu părțile interesate. Capacitatea structurilor de coordonare ale Guvernului la nivelul UE trebuie consolidată în continuare.

Societatea civilă

Organizațiile societății civile (OSC) își desfășoară activitatea într-un mediu general favorabil. Cadrul normativ care reglementează înființarea și funcționarea OSC este în conformitate cu standardele europene. Societatea civilă este implicată activ în procesul decizional și în pregătirile Guvernului pentru faza tehnică a procesului de aderare la UE. Lacunele rămase trebuie abordate, în special pentru a garanta protecția efectivă a organizațiilor societății civile și a apărătorilor drepturilor omului. Deși procesele de consultare s-au îmbunătățit, sunt necesare eforturi continue pentru ca acestea să devină sistematice și cu adevărat semnificative pentru a promova un mediu favorabil.

Cooperarea cu societatea civilă la nivel guvernamental s-a îmbunătățit ușor perioadei de raportare. Până la sfârșitul anului 2024, au fost create platforme consultative permanente în toate cele 14 de ministere, deși nu toate sunt funcționale. S-au înregistrat progrese limitate în primul an de implementare a programului național de dezvoltare a organizațiilor societății civile pentru perioada 2024-2027. Reducerile de finanțare ale USAID au evidențiat și mai mult dependența societății civile de donatorii internaționali, afectând capacitatea acesteia de a funcționa efectiv și punând sub semnul întrebării sustenabilitatea pe termen lung.

Supravegherea civilă a sectorului de securitate și de informații

În iulie 2024, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) a prezentat Parlamentului un raport anual privind activitatea sa. Un grup de lucru a fost convocat în Parlament în martie 2024 pentru o consultare publică pentru a discuta despre un nou concept de control parlamentar asupra activității SIS, dar nu a existat nicio monitorizare imediată.

2 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147738&lang=ro

În conformitate cu dispozițiile Strategiei securității naționale, Consiliul Suprem de Securitate a prezentat Parlamentului, la 7 martie 2025, un raport anual privind implementarea a strategiei.

2.1.2 Reforma administrației publice

Cadrul strategic pentru reforma administrației publice

Cadrul strategic pentru reforma administrației publice (RAP) este în vigoare. Punerea în aplicare a strategiei RAP necesită încă să fie avansată.

În perioada de raportare, guvernul a continuat să pună în aplicare strategia RAP 2023-2030 și programul său de implementare 2023-2026. Structurile de implementare și monitorizare a strategiei RAP, create la nivelul Cancelariei de Stat, sunt pe deplin funcționale.

Cancelaria de Stat, cu sprijinul donatorilor internaționali, a întreprins un număr semnificativ de activități informative complementare legate de procesul de amalgamare voluntară. La începutul anului 2025, erau operaționale 20 de grupuri de unități ale administrației locale capabile de amalgamare voluntară, 17 consilii locale inițiind, de asemenea, acest proces. Cu toate acestea, se preconizează că prima consolidare voluntară completă și finalizată nu va avea loc mai devreme de sfârșitul anului 2025.

Guvernul a alocat fonduri în 2024 și 2025 pentru a sprijini implementarea strategiei RAP, în principal pentru a acoperi stimulentele financiare pentru amalgamarea voluntară. Cu toate acestea, din cauza progresului lent al procesului, sumele plătite până în prezent au fost mici.

Sprijinul politic pentru implementarea strategiei RAP este, în general, limitat la guvern și la organizațiile societății civile, în timp ce sprijinul autorităților guvernamentale locale sau al altor grupuri sociale rămâne selectiv și limitat. Guvernul urmează o abordare prudentă în comunicarea beneficiilor strategiei RAP, în special în ceea ce privește reforma administrației locale.

Elaborarea și coordonarea politicilor

Există un cadru de elaborare și coordonare a politicilor, dar capacitatea instituțională trebuie îmbunătățită în continuare.

În perioada de raportare, guvernul a adoptat mai multe documente de politică esențiale: Planul Național de Dezvoltare (2025-2027), Planul de Acțiune al Guvernului pentru 2025, și Planul Național de Acțiune pentru Aderarea la UE (2025-2028) în mai 2025. Aceste documente prezintă prioritățile Guvernului pe termen scurt și mediu și sunt reflectate parțial în cadrul bugetar (2025-2027) și în bugetul de stat pentru 2025.

Guvernul a adoptat, de asemenea, mai multe măsuri de creștere a capacității instituționale de a realiza reforme și de îmbunătățire a calității elaborării politicilor și a procesului de coordonare aferent aderării la Uniunea Europeană. Au fost aprobate și puse în aplicare noi instrumente îmbunătățite de evaluare a costurilor politicilor, ceea ce a dus la o creștere semnificativă a calității evaluării financiare și bugetare a documentelor de politică; au fost concepute și puse în aplicare metodologii îmbunătățite de evaluare a reglementării îmbunătățită (RIA); a fost pus în aplicare un nou mecanism de evaluare a performanței administrației publice care utilizează indicatori-cheie de performanță (KPIs); capacitatea instituțională în ceea ce privește elaborarea și coordonarea politicilor a fost îmbunătățită prin formarea a 570 de funcționari publici din administrația publică centrală.

Cu toate acestea, rămân de rezolvat probleme majore, în ciuda existenței unui cadru de reglementare adecvat în acest domeniu. Acestea includ o abordare compartimentată a elaborării politicilor și lipsa consultărilor, a transferului de informații și a dialogului încă din primele etape ale procesului de elaborare a politicilor; provocările actuale legate de estimările costurilor și de corelația dintre documentele de politică care solicită resurse financiare și cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM); calitatea limitată a RIA.

Gestionarea finanțelor publice.

Gestionarea finanțelor publice este în mare măsură instituită, dar necesită să fie îmbunătățită în continuare. Implementarea strategiei de dezvoltare a gestionării finanțelor publice pentru 2023-2030 este în curs de desfășurare. Pierderea curentă de resurse umane în cadrul Ministerului Finanțelor necesită să fie abordată pentru a susține ritmul și calitatea reformelor. Ministerul trebuie să își consolideze capacitatea și să îmbunătățească calitatea dialogului privind guvernanța finanțelor publice cu părțile interesate atât din sectorul public, cât și din cel privat. Calendarul bugetar nu

este respectat în mod sistematic, astfel cum este prevăzut în Legea privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală. Legătura dintre planificarea strategică și cadrul bugetar pe termen mediu rămâne slabă și necesită îmbunătățiri. O mare parte a cheltuielilor este menținută la linia bugetară „Acțiuni generale", ceea ce subminează transparența bugetară.

Moldova și-a prezentat cel de al doilea program de reformă economică care vizează consolidarea în continuare a previziunilor macroeconomice și a planificării bugetare pe termen mediu. Țara întreprinde măsuri pentru a pune în aplicare un buget ecologic și care ia în considerare dimensiunea de gen. Ministerul Finanțelor își menține angajamentul față de transparența finanțelor publice. Guvernul a creat modulul informatic online de evaluare a proiectelor ca parte a reformelor de gestionare a investițiilor publice, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru a aplica în mod eficace procedura în toate serviciile publice.

Serviciul public și gestionarea resurselor umane

Serviciul public și gestionarea resurselor umane trebuie îmbunătățite.

Cadrul juridic asigură în mod teoretic un serviciu public profesionist și nepolitizat, întrucât atât legislația primară, cât și legislația secundară privind funcția publică au fost elaborate pe baza principiilor SIGMA. Serviciul public este compus din 17.7 mii de posturi, ocupate cu 14.2 mii de funcționari publici, administrația publică centrală reprezentând peste 63 %. În ceea ce privește echilibrul de gen în rândul angajaților din administrația publică, femeile reprezintă aproximativ 75 % din totalul funcționarilor publici, peste 72 % din posturile de conducere și peste 32 % din posturile politice alese/numite.

În perioada de raportare, cadrul instituțional și legislativ al funcției publice a fost îmbunătățit ușor. Aceasta a inclus îmbunătățirea instituțională a unităților de resurse umane organizate la nivelul ministerelor de resort; îmbunătățirea procesului de evaluare a performanței prin elaborarea și punerea în aplicare a unor noi ghiduri metodologice; creșterea capacității prin formare specializată în gestionarea resurselor umane, dedicată personalului public central și local (110 de funcționari publici formați). Cancelaria de Stat și Ministerul Finanțelor au început procesul de evaluare a locurilor de muncă – o etapă esențială în reforma sistemului de salarizare.

În pofida acestor schimbări pozitive, persistă unele motive de îngrijorare: sistemul de gestionare a funcției publice continuă să fie fragmentat și nu dispune de personal suficient; un nou sistem informatic de gestionare a resurselor umane (HRMIS) se află doar în faza incipientă de proiectare; proporția posturilor vacante în funcția publică rămâne ridicată, situându-se la 19,5 % (cu peste 22 % la nivelul administrației centrale); participarea la concursuri pentru ocuparea posturilor vacante este foarte limitată, cu o medie de 1.65 candidați pentru fiecare concurs; un procent excesiv (67,9 %) din evaluările performanței primește cele mai mari rezultate; fluctuația voluntară rămâne semnificativă, fiind de 9 % în rândul funcționarilor publici fără funcții de conducere și 7,7 % în rândul personalului de conducere de nivel superior; progrese limitate în ceea ce privește reforma sistemului de salarizare din sectorul public, care rămâne fragmentată și conține multe valori de referință, cu un raport ridicat al părții variabile a salariului, și care nu a fost extinsă la întreaga administrație publică.

Responsabilitatea administrației

Responsabilitatea administrației publice necesită încă să fie îmbunătățită. Tipologia instituțiilor administrative prevăzută de Legea privind administrația publică centrală oferă un sistem de guvernanță și responsabilitate pentru ministere, autoritățile administrative subordonate ministerelor și autoritățile administrative centrale care raportează Guvernului. Cu toate acestea, ea oferă, de asemenea, o cale de sustragere de la cadrul general de guvernanță, de la gestionarea finanțelor publice și bugetară, de la transparență și de la regimul funcției publice de ocupare a forței de muncă, precum și de la rigorile sistemului unitar de salarizare în sectorul public. Reforma instituțiilor publice este în curs de desfășurare și ar trebui să fie pusă în aplicare pe deplin până în 2027.

Legislația privind accesul la informațiile publice pune accentul pe obligațiile proactive în materie de transparență, oferind un catalog extins de informații care urmează să fie publicate pe paginile web ale autorităților publice. În perioada de raportare, Guvernul a îmbunătățit procedurile și metodologiile privind informarea publicului și participarea publicului la procesul de elaborare a politicilor – a fost lansată platforma e-Democrație, împreună cu îmbunătățirea paginilor web a instituțiilor publice centrale. Cu toate acestea, persistă provocări semnificative în ceea ce privește capacitatea

administrației publice centrale și locale de a publica date agregate și de a monitoriza punerea în aplicare a legislației.

În pofida îmbunătățirilor aduse mecanismului instituțional de urmărire a punerii în aplicare a recomandărilor Oficiului Avocatului Poporului în cursul perioadei de raportare, persistă preocupări majore cu privire la răspunsul inadecvat al autorităților publice și la vizibilitatea scăzută a acestei instituții, ceea ce afectează eficacitatea generală a supravegherii executive independente.

Furnizarea serviciilor pentru persoane fizice și întreprinderi

Furnizarea de servicii pentru persoane fizice și întreprinderi este, în general, satisfăcătoare.

În ceea ce privește furnizarea de servicii orientate către utilizatori, Guvernul a înregistrat progrese în modernizarea serviciilor administrative pe baza unei structuri instituționale solide și a unor obiective de politică clare. Principalele documente strategice privind reforma administrației publice și transformarea digitală sunt pe deplin aliniate. Peste 50% din serviciile cartografiate pentru întreprinderi și persoane fizice sunt disponibile (integral sau parțial) în format digital, dar condițiile de furnizare a serviciilor variază. În perioada de raportare au fost înființate 22 noi centre unificate de prestare a serviciilor publice (CUPS) (crescând totalul la 105), oferind acces la servicii publice electronice pentru persoanele din zonele rurale. Două noi servicii online, dedicate înmatriculării autovehiculelor, au fost lansate pe platforma de servicii electronice. Utilizarea semnăturii electronice este activă cu peste 266 000 de utilizatori, reprezentând 10 % din populația adultă a Moldovei, iar recent a fost lansat un nou serviciu – EVOSign.

Cu toate acestea, rămân în continuare provocări semnificative: limitarea utilizării serviciilor de e-guvernare generate de o cerere încă redusă (în special în zonele rurale); lipsa unei metodologii la nivel guvernamental pentru elaborarea și raportarea indicatorilor de performanță; lipsa unei politici completă de gestionare a calității la nivel de stat.

2.2 STATUL DE DREPT ȘI DREPTURILE FUNDAMENTALE

2.2.1 Capitolul 23: Sistem judiciar și drepturi fundamentale

Valorile fundamentale ale UE includ statul de drept și respectarea drepturilor omului. Un sistem judiciar eficace (independent, de înaltă calitate și eficient) și combaterea eficace a corupției sunt de o importanță esențială la fel ca și respectarea drepturilor fundamentale, atât în legislație, cât și în practică.

Funcționarea sistemului judiciar

Documente strategice

Punerea în aplicare a Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției pentru perioada 2022-2025 și a planului său de acțiune este satisfăcătoare. A fost aprobat primul plan strategic al Consiliului Superior al Magistraturii (2025-2029), precum și Programul de Dezvoltare Strategică al Consiliului Superior al Procurorilor (2025-2029) împreună cu Planul său de Acțiune, oferind, de asemenea, resurse financiare pentru punerea lor în aplicare. Acesta conține o componentă de resurse umane, adoptarea unei Strategii de Resurse Umane pentru Sistemul Judiciar și adoptarea unui Instrument pentru reducerea numărului de cauze pendinte în instanțe.

Organele de conducere

Organele de conducere sunt instituite și, în general, funcționează în mod adecvat. Capacitatea și atractivitatea organelor de conducere ar trebui consolidate în continuare prin creșterea capacității de resurse umane a acestora, în special în secretariatele acestora, și prin îmbunătățirea procedurilor lor interne.

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) este pe deplin funcțional și acționează în deplină componență cu membri evaluați. Ultimul membru evaluat a fost numit în aprilie 2025. Toți membrii Consiliului Superior al Procurorilor (CSP) sunt evaluați și numiți. CSM și CSP își exercită mandatul, inclusiv rolul lor în numirea, suspendarea și transferul judecătorilor și procurorilor, precum și în revizuirea deciziilor Comisiilor de evaluare.

Organele specializate ale CSM și SCP sunt în prezent pe deplin funcționale într-o componență evaluată. Rolul acestora este esențial pentru consolidarea capacității generale a CSM și a CSP, precum și a independenței, integrității și responsabilității sistemului judiciar. În 2025, șase membri evaluați (din nouă membri în total) au fost numiți în organul specializat al CSM pentru selectarea și evaluarea judecătorilor, iar cinci membri evaluați (din șapte membri în total) au

fost numiți în organul specializat al CSM pentru proceduri disciplinare. Posturile vacante rămase ar trebui ocupate fără întârziere. Au fost numiți toți cei 14 de membri ai organelor specializate ale SCP pentru selecția și evaluarea procurorilor, precum și pentru procedurile disciplinare.

Reevaluarea căilor de atac pendinte în cadrul procesului de evaluare extraordinară a candidaților pentru posturile vacante din cadrul CSM și al CSP (cunoscută și sub denumirea de „evaluare prealabilă") nu a fost încă finalizată.

Independență și imparțialitate

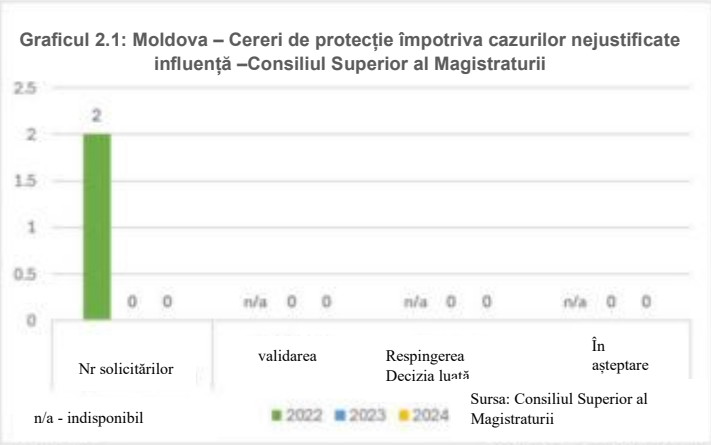

Independența și imparțialitatea judecătorilor și procurorilor se îmbunătățesc prin evaluarea extraordinară („vetting") a judecătorilor și procurorilor în funcții de conducere.

În perioada de raportare, procesul de evaluare a continuat. Aceasta a înregistrat progrese lente în ceea ce privește candidații la Curtea Supremă de Justiție, cu doi noi membri numiți și evaluați. Procesul de evaluare a judecătorilor Curților de Apel (Chișinău, Nord/Bălți, Sud/Cahul și Comrat) a început în februarie 2025 cu audierea subiectelor. Evaluarea președinților și vicepreședinților instanțelor de prim grad de jurisdicție a fost lansată în mai 2025. Opoziția față de evaluare a continuat, 36 judecători ai curților de apel și 10 judecători ai instanțelor de prim grad de jurisdicție demisionând pentru a evita acest proces.

În mai 2025, au fost lansate procesele de evaluare a procurorilor specializați în criminalitatea organizată și a procurorilor șefi din cadrul Procuraturii Generale. Evaluarea procurorilor specializați în combaterea corupției, care a început în mai 2024, rămâne în stadii incipiente. Și în cadrul serviciului procuraturii, anunțarea evaluării a condus la demisii, creând un număr sporit de posturi vacante. Evaluarea procurorilor a fost afectată în mod negativ de decizia SUA de a-și suspenda asistența financiară acordată secretariatului comisiei de evaluare, dar costurile sunt preluate de UE.

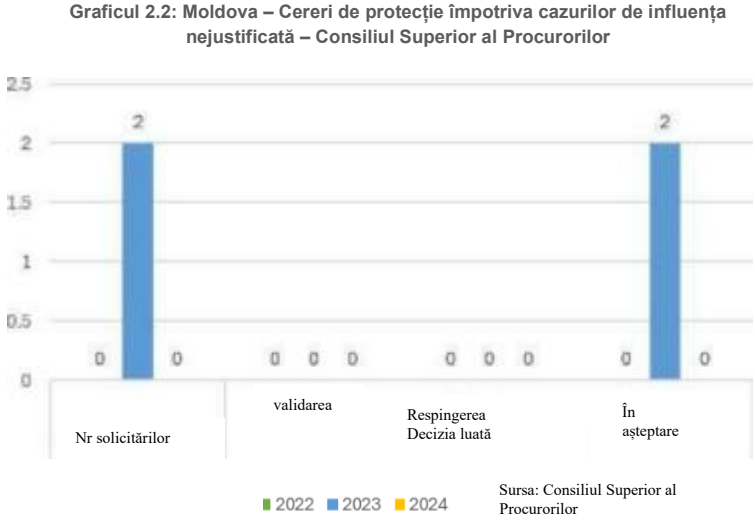

Pentru a accelera procesul de evaluare, Parlamentul a adoptat o nouă lege în mai 2025 pentru a extinde numărul de membri ai celor două comisii de evaluare pentru judecători și procurori. În plus, pentru a încuraja candidații să își depună candidatura pentru posturile vacante generate de demisii, bugetul de stat pentru 2024 a inclus creșteri salariale semnificative de până la 72 % pentru posturile judiciare cheie. Începând cu 1 ianuarie 2025, salariile au fost majorate în continuare cu până la 50 % pentru unii judecători și procurori, pe baza unor criterii clare.

În iulie 2025 au fost adoptate modificări ale legii privind evaluarea performanței judecătorilor și procurorilor, cu scopul de a consolida mecanismul de verificare a integrității pentru judecătorii și procurorii care nu fac obiectul procesului de evaluare. Acest lucru va contribui la sustenabilitatea unor proceduri consolidate de integritate pentru sistemul judiciar, dincolo de procesul de evaluare.

Continuând o schimbare pozitivă de practică în ceea ce privește numirile judiciare, CSM și CSP au continuat, de asemenea, să selecteze noi judecători și procurori dintre absolvenții Institutului Național de Justiție.

Transparența în distribuirea cauzelor în instanță este asigurată prin alocarea aleatorie a cauzelor prin intermediul sistemului electronic de gestionare a cauzelor pentru judecători. Sistemul trebuie completat în continuare cu un calendar

online comun pentru judecători, avocați și procurori. Controlul intern al procesului de alocare aleatorie a dosarelor este efectuat de președintele/vicepreședintele instanței și de Inspecția Judiciară. Pentru procurori, cazurile sunt repartizate de superiori ierarhici în funcție de domeniile de competență, luând în considerare criteriile definite de actele normative interne, inclusiv specializarea și experiența. Ar trebui introdus un sistem automat de alocare aleatorie a cauzelor către procurori, bazat pe criterii stricte și obiective. Autonomia procurorilor specializați ar trebui să fie asigurată prin revizuirea competențelor Procuraturii Generale pentru a evita instrucțiunile adresate procurorilor specializați sau interferențele în deciziile lor procedurale.

Responsabilitate

Cadrul de reglementare a responsabilității este satisfăcător.

Organele disciplinare ale CSM și CSP au devenit pe deplin funcționale, cu membri evaluați. Acest lucru va accelera examinarea cazurilor disciplinare și va reduce numărul de cauze nesoluționate. Resursele și capacitatea consiliilor disciplinare ar trebui consolidate pentru a asigura o mai bună aplicare a dispozițiilor privind răspunderea disciplinară privind judecătorii și procurorii.

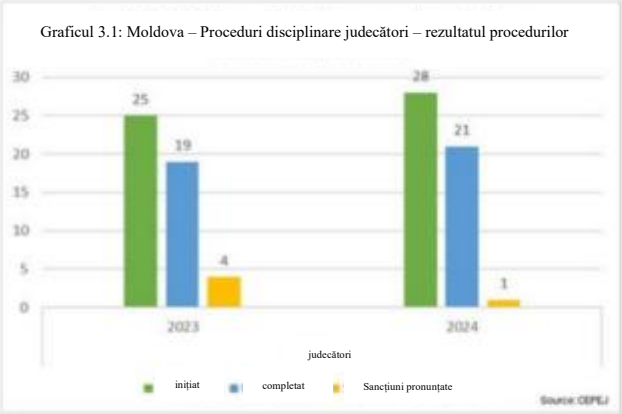

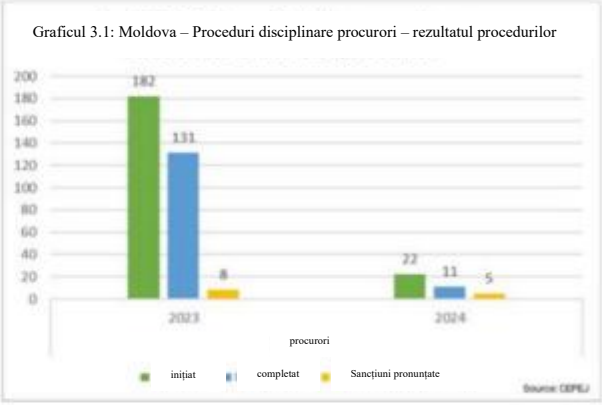

Inspectoratul pentru urmăririle penale publice este acum operațional, fiind numiți cinci inspectori din nouă în total.

Procesul de selecție pentru ceilalți patru inspectori este în curs de desfășurare și ar trebui finalizat fără întârziere.

Calitatea justiției

Calitatea justiției trebuie îmbunătățită.

Ca evoluție pozitivă, în februarie 2025 a fost numit un nou director permanent al Institutului Național de Justiție (INJ), după mai mult de 4 ani în care acest post a fost vacant. În 2024, în planul de formare a fost inclus un modul „Dreptul Uniunii Europene”, în conformitate cu recomandările misiunii TAIEX din 2022. Unele recomandări restante ale acestei evaluări sunt încă valabile și ar trebui abordate fără întârziere, cum ar fi modelul actual de recrutare a candidaților și de numire a judecătorilor și procurorilor, precum și procesul de admitere și de absolvire a INJ.

Graficul 4: Moldova – Numărul profesioniștilor din domeniul justiției – 2024

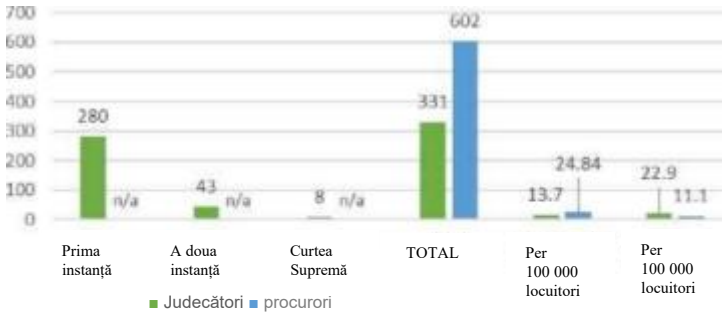

Începând cu 1 ianuarie 2025, salariile personalului INJ au fost majorate, inclusiv pentru directorul și directorul adjunct. În 2024, 98 % din totalul judecătorilor (331) și 85 % din totalul procurorilor (512) au beneficiat de formare continuă, în timp ce 42 candidați pentru a deveni judecători și 33 procurori candidați au beneficiat de formare inițială.

Moldova ar trebui să își continue eforturile de asigurare a unor resurse umane și financiare suficiente pentru a permite sistemului judiciar să funcționeze eficient, așa cum s-a procedat prin creșterea salariilor. CSM a adoptat un Plan strategic pentru perioada

2025-2029, care include măsuri specifice privind resursele umane. Moldova ar trebui să elaboreze strategii de resurse umane pentru sistemul judiciar și procuraturilor, inclusiv o revizuire a sistemului de salarizare. În 2024, 33.2 milioane EUR au fost alocate instanțelor judecătorești (0,78 % din bugetul de stat) și 23.4 milioane EUR procurorilor (0,55 % din bugetul de stat), ceea ce reprezintă o creștere bugetară de 12 % pentru instanțe și de 10 % pentru procurori comparativ cu 2023.

Graficul 5: Moldova – Soluționarea alternativă a litigiilor 2024

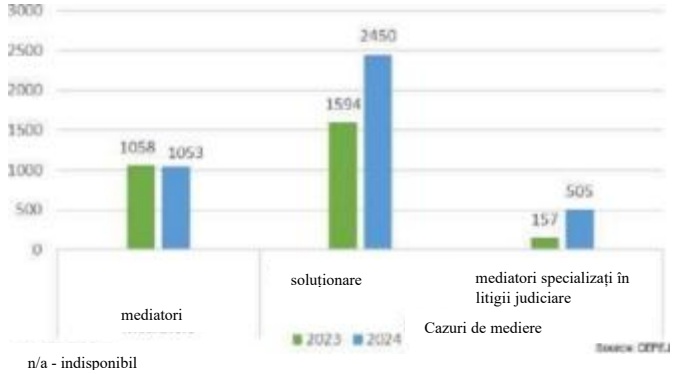

n/a - indisponibil

Mecanismele alternative de soluționare a litigiilor sub forma medierii extrajudiciare, a concilierii și a arbitrajului continuă să fie puțin utilizate (aproximativ 1 % din totalul cazurilor), din cauza gradului redus de informare a publicului cu privire la aceste mecanisme. La 29 mai 2025, Parlamentul a adoptat o lege care va extinde accesul la asistența judiciară garantată de stat pentru persoanele cu venituri mici prin extinderea criteriilor de eligibilitate.

Legea privind reorganizarea hărții judiciare este în curs de punere în aplicare. O nouă structură a oficiilor procuraturii pentru alinierea la noua hartă judiciară a intrat în vigoare în aprilie 2025. Prin urmare, numărul procuraturilor teritoriale va fi redus de la 36 la 14.

Moldova a adoptat o nouă lege privind Curtea Constituțională pentru a consolida independența și eficiența operațională. Deși noua lege a primit un aviz general pozitiv din partea Comisiei de la Veneția, unele dintre recomandări nu au fost încă abordate, în special în ceea ce privește transparența procedurii de numire. Pentru a îmbunătăți și mai mult calitatea hotărârilor judecătorești, standardele de calitate pentru hotărârile judecătorești ar trebui adoptate de Consiliul Superior al Magistraturii, iar formarea INJ privind motivarea hotărârilor judecătorești ar trebui îmbunătățită.

Eficiență

Eficiența justiției trebuie îmbunătățită.

Durata lichidării cauzelor pendinte și rata de soluționare a cauzelor în instanțe au rămas o preocupare, în special durata lichidării cauzelor pendinte în cauzele civile și comerciale în primă instanță și cauzele penale în a doua instanță, precum și rata de soluționare a cauzelor în a doua instanță în toate tipurile de cauze; în special cele penale. Durata lichidării cauzelor pendinte în cauzele de contencios administrativ în primă instanță s-a îmbunătățit considerabil, dar ajunge în continuare la 764 de zile pentru cauzele de la Curtea Supremă de Justiție în cauzele penale atribuite CSJ. În cazul în care performanța instanțelor nu se îmbunătățește, aceasta poate duce la acumularea în continuare a cauzelor pendinte, a întârzierilor și a duratei prelungite a proceselor. Deși CSJ a încercat să reducă numărul cauzelor nesoluționate acordând prioritate cauzelor vechi, curțile de apel prezintă o tendință negativă în ceea ce privește rata lor de soluționare a cauzelor.

Graficul 6.1: Eficiența instanțelor judecătorești (%)

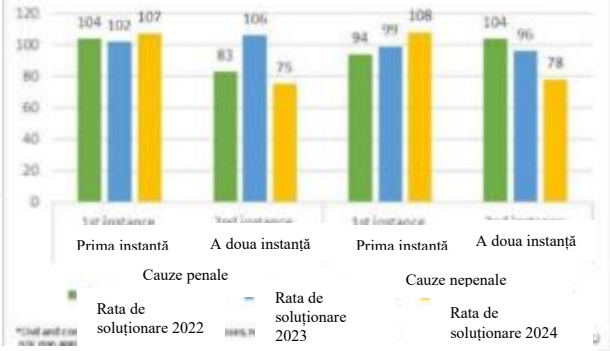

cauze civile și comerciale, cauze administrative, cauze necontencioase, alte cauze n/a - nu se aplică

Graficul 6.2: Eficiența instanțelor judecătorești (zile)

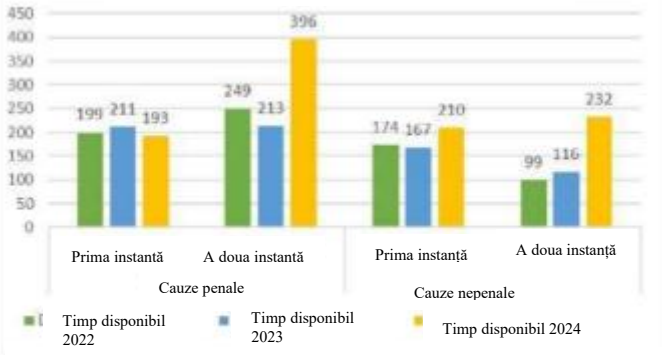

cauze civile și comerciale, cauze administrative, cauze necontencioase, alte cauze
n/a - nu se aplică

O nouă agenție pentru digitalizarea justiției și a administrației judiciare a fost înființată la 1 ianuarie 2025 și are mandatul de a asigura dezvoltarea unui sistem

integrat de informații juridice, precum și dezvoltarea, administrarea și interoperabilitatea sistemelor de informații din sectorul justiției. Operaționalizarea agenției trebuie accelerată.

Combaterea corupției

Rezultate

Rezultatele în materie de combatere a corupției s-au îmbunătățit atât în cazurile la nivel înalt, cât și în cele care nu sunt de nivel înalt.

Graficul 7.1: Moldova – Cauze de corupție la nivel înalt – Nr persoanelor fizice/juridice implicate

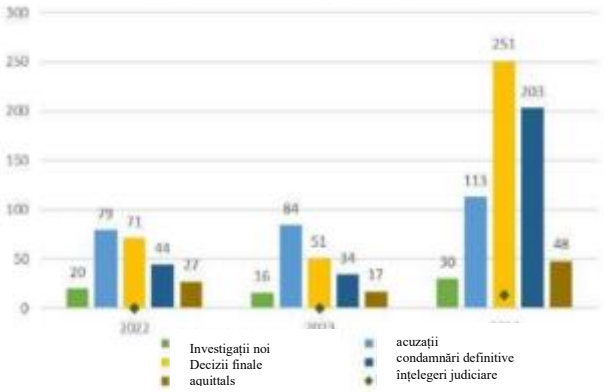

sursă: date naționale colectate prin intermediul evidențelor privind criminalitatea organizată și corupția

În ceea ce privește cazurile de corupție la nivel înalt, în 2024 Procuratura Anticorupție (PA) a trimis în instanță 71 de cazuri implicând 113 de persoane/entități, comparativ cu 35 de cazuri în 2023. În 2025, până în septembrie, AP a trimis 24 de cazuri în instanță. În mod similar, 183 de decizii ale curții care au implicat 251 de persoane/entități au fost pronunțate în 2024, și 140 au fost pronunțate până în septembrie, comparativ cu 162 în care erau implicate 202 de persoane fizice în 2023. PA a pus sub acuzare mai mulți înalți funcționari, inclusiv membri ai parlamentului și liderii regionali, pentru acceptarea finanțării politice ilegale din partea unui grup infracțional organizat sprijinit de Rusia, care a vizitat subminarea semnificativă a integrității electorale a Moldovei, suveranitatea și procesele democratice înainte de alegerile parlamentare. La judecarea cazurilor de corupție, conform raportului de activitate al Judecătoriei Chișinău, s-a înregistrat o creștere cu 8,77% a numărului de cazuri de corupție soluționate în 2024 comparativ cu 2023. Această evoluție pozitivă poate fi explicată prin activitatea comisiilor specializate înființate în cadrul Judecătoriei Chișinău ca proiect pilot în 2024. Centrul Naţional Anticorupţie (CNA) a înregistrat îmbunătăţiri substanţiale în jurisprudenţa sa privind cazurile de nivel înalt. În 2024, ofițerii de investigații ai CNA au deschis noi investigații asupra a 587 de persoane/entități juridice (comparativ cu 178 în 2023).

Graficul 7.2: Moldova – Cauze de corupție la nivel inferior – Nr persoanelor fizice/juridice implicate

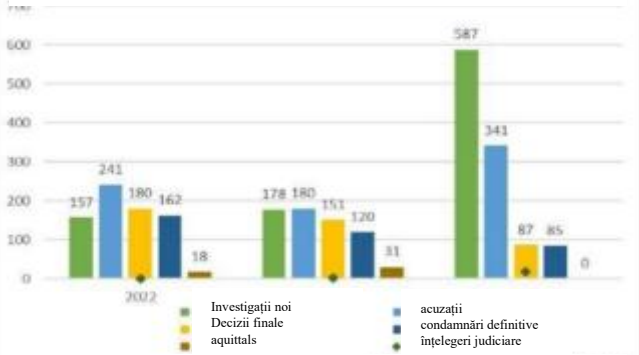

sursă: date naționale colectate prin intermediul evidențelor privind criminalitatea organizată și corupția

Aceasta este de aproximativ trei ori mai mare decât cifrele din 2023 și 2022, unde a fost destul de stabilă. Numărul de puneri sub acuzare privind cazuri de corupție fără caracter de corupție la nivel înalt aproape s-a dublat, de la 2023, cu 180, la 2024, cu 341 de puneri sub acuzare. În cele din urmă, se înregistrează o ușoară diminuare a hotărârilor judecătorești definitive și a condamnărilor definitive în perioada 2023-2024.

În perioada electorală din 2025, autoritățile de aplicare a legii din Moldova s-au mobilizat pentru a combate finanțarea ilicită organizată de o rețea coordonată, care implică criptomonede și carduri electronice conectate la conturi din Rusia. Eforturile au avut ca rezultat 844 de percheziții, detenția a 122 de persoane, 13 de cauze penale și 46 de măsuri preventive impuse. Amenzile nou introduse împotriva corupției electorale au fost considerate un factor eficace de descurajare a cumpărării voturilor.

Cadrul juridic

Cadrul juridic pentru combaterea corupției este în mare parte instituit. Aceasta este adecvată în ceea ce privește măsurile preventive, dar trebuie îmbunătățită în ceea ce privește măsurile represive.

În noiembrie 2024, Grupul de State împotriva Corupției din cadrul Consiliului Europei (GRECO) a recunoscut progresele înregistrate de Moldova în ceea ce privește îndeplinirea recomandărilor din raportul său de evaluare din a patra rundă privind prevenirea corupției în ceea ce privește membrii parlamentului, judecătorii și procurorii. Moldova a pus în aplicare în mod satisfăcător 13 dintre cele 18 de recomandări și parțial a implementat patru recomandări, o

recomandare (privind necesitatea de a introduce norme pentru parlamentari cu privire la modul de interacțiune cu părți terțe care încearcă să influențeze procesul legislativ) fiind încă nerezolvată.
În martie 2025, Moldova a adoptat modificări la Legea privind Autoritatea Națională de Integritate (ANI) și la Legea privind declarația de avere și interesele personale pentru a consolida integritatea și eforturile de combatere a corupției. Reformele au extins mandatul ANI pentru a include elaborarea de politici în acest domeniu, îmbunătățirea procedurilor de control ex officio, consolidarea normelor de neutralitate politică pentru Consiliul de Integritate și a clarificat gestionarea registrului de stat al persoanelor cărora li s-a interzis accesul la funcții publice. În același timp, regimul declarațiilor de avere a fost extins pentru a acoperi o gamă mai largă de active, a introdus raportarea valorii reale de piață și a înăsprit sancțiunile pentru neconformitate, inclusiv pentru concediere. Declarațiile vor fi publicate acum în format de date deschise și vor fi stocate timp de 15 ani.

Ca răspuns la numeroasele incidente de cumpărare a voturilor din timpul alegerilor prezidențiale din 2024 și al referendumului privind aderarea la UE, Parlamentul a adoptat, la 13 iunie, Legea privind combaterea corupției electorale, care conține modificări substanțiale la 13 legi și a abordat unele dintre cele mai recente recomandări ale OSCE/ODIHR și a introdus îmbunătățiri esențiale, cum ar fi definiții mai clare ale corupției electorale, sancțiuni mai severe și o mai bună reglementare a finanțării campaniilor electorale. Printre principalele recomandări neabordate ale Comisiei de la Veneția și ale OSCE/ODIHR se numără necesitatea de a clarifica motivele pentru suspendarea și dizolvarea partidelor politice și cerințele de înregistrare a partidelor politice, inclusiv criteriile de interzicere a partidelor succesoare ale partidelor neconstituționale. Moldova ar trebui să se asigure că Legea privind combaterea corupției electorale este aliniată la standardele europene. S-a considerat că eforturile proactive de asigurare a respectării legii, eforturile de comunicare și amenzile pentru combaterea sistemelor de finanțare ilicite și cumpărarea voturilor au avut un efect atenuant și disuasiv.

Moldova trebuie să-și alinieze în continuare cadrul juridic privind protecția avertizorilor de integritate la acquis-ul UE, în special în ceea ce privește domeniul de aplicare material și personal, condițiile de protecție pentru raportări și divulgări publice, precum și măsurile de sprijin și de protecție împotriva represaliilor.

Documente strategice

Documentele strategice sunt în vigoare și adecvate.

Programul Național de Integritate și Anticorupție (PNIA) pentru perioada 2024-2028 și Planul național de acțiuni sunt în curs de punere în aplicare, cu contribuții semestriale și anuale și cu un Grup de Monitorizare funcțional.

Un raport de progres aprobat de Grupul de Monitorizare menționează că implementarea din anul 2024 a înregistrat progrese mixte. Din cele 56 de acțiuni programate pentru 2024, 21 de acțiuni au fost implementate integral, 24 de acțiuni sunt în curs de desfășurare, 9 de acțiuni au fost implementate parțial, în timp ce 2 de acțiuni nu au fost implementate.

Cadrul instituțional

Cadrul instituțional privind combaterea corupției este în vigoare, dar trebuie consolidat atât în ceea ce privește măsurile preventive, cât și cele represive.

În urma delimitării competențelor între Centrul Național Anticorupție (CNA) și Procuratura Anticorupție (PA) în 2023, comunicarea și coordonarea dintre acestea și alte instituții de aplicare a legii ar trebui îmbunătățite. Capacitatea tuturor instituțiilor ar trebui monitorizată și îmbunătățită în permanență. În acest context, în septembrie 2024 a fost semnat un memorandum de înțelegere între 12 de instituții naționale pentru a facilita detașarea de personal la PA.

Capacitățile operaționale ale PA trebuie consolidate în mod semnificativ, în special pentru a detecta în mod proactiv cazurile latente de corupție la nivel înalt. Deși în 2024 a fost adoptată o decizie de creștere a numărului de angajați cu 54 de posturi, doar câteva dintre acestea au fost ocupate din cauza constrângerilor logistice. În plus, ar trebui găsită o soluție adecvată pentru a alocarea unui sediu adecvat.

La începutul anului 2025, Parlamentul a examinat un proiect de lege pentru dizolvarea celor două procuraturi specializate existente (Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și a

Cazurilor Speciale (PCCOCS)] și pentru crearea unei noi entități (Procuratura pentru Combaterea Corupției și a Criminalității Organizate (PCCCO)). Cu toate acestea, proiectul de lege nu a fost niciodată adoptat. În orice caz, este important să se sporească eficacitatea cadrului instituțional, să se garanteze independența procurorilor, să se asigure specializarea și să se înregistreze progrese suplimentare în ceea ce privește istoricul cauzelor.

În iulie 2025, Moldova a adoptat o nouă lege de înființare a unor complete specializate anticorupție în prima și a doua instanță în cadrul Judecătoriei Chișinău. Scopul este de a accelera judecarea cauzelor de corupție. Legea ar trebui modificată în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția, în special în ceea ce privește asigurarea integrității tuturor judecătorilor din completele specializate, inclusiv în primă instanță, prin procesul de verificare de către comisia de verificare relevantă.

Drepturile fundamentale

Cadrul general

Cadrul general pentru drepturile fundamentale este, în linii mari, satisfăcător. Implementarea și asigurarea respectării drepturilor fundamentale trebuie îmbunătățite, în special prin alocarea de resurse adecvate instituțiilor relevante. Studii recente indică faptul că există o conștientizare limitată a drepturilor omului în rândul titularilor acestora.

Instrumente internaționale în domeniul drepturilor omului:

Cooperarea cu organismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului și acțiunile întreprinse în urma recomandărilor acestora trebuie îmbunătățite.

În 2024, Moldova a ratificat Carta Socială Europeană Revizuită și Convenția nr. 190 a Organizației Internaționale a Muncii privind violența și hărțuirea la locul de muncă. Moldova nu a ratificat Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare și Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului (privind combaterea discriminării).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Cooperarea cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și punerea în aplicare a hotărârilor acesteia trebuie îmbunătățite. Moldova mai trebuie să numească un agent guvernamental în cadrul CEDO. În cursul perioadei de raportare, CEDO a pronunțat 33 de hotărâri împotriva Moldovei. Curtea a constatat încălcări ale Convenției europene a drepturilor omului în special în ceea ce privește respectarea vieții private și de familie, dreptul la investigarea adecvată a relelor tratamente sau a violenței domestice, lipsa unei căi de atac eficiente, precum și atitudinea discriminatorie a autorităților pe criterii de gen și dizabilitate. In prezent, există 29 de cazuri aflate sub supravegherea sporită a Comitetului de Miniștri legate de dreptul la un proces echitabil și cazuri de investigare inadecvată a relelor tratamente.

Graficul 8: Hotărârile CEDO

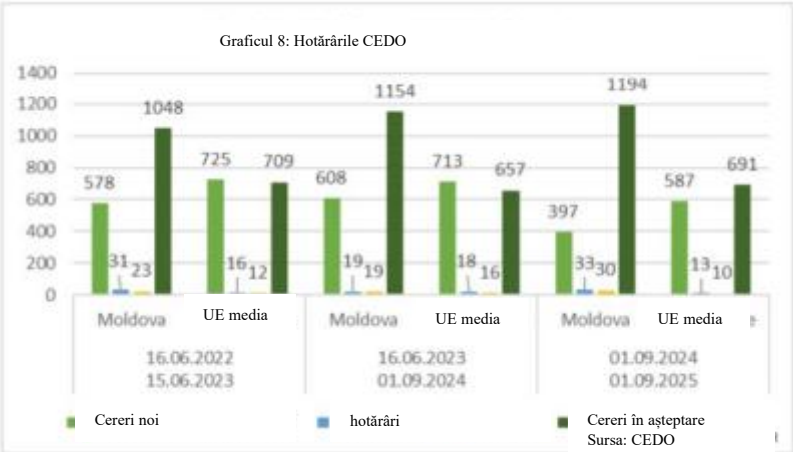

Sursa: CEDO

Moldova trebuie să abordeze problemele sistematice sau structurale semnalate de Curte, în special în domeniul condițiilor de detenție și al drepturilor procedurale.

Promovare și respectarea drepturilor omului

Cadrul juridic și instituțional pentru promovarea, protecția și asigurarea respectării drepturilor omului este în vigoare, dar punerea în aplicare trebuie îmbunătățită.

Graficul 9: Moldova - Promovarea și aplicarea drepturilor omului

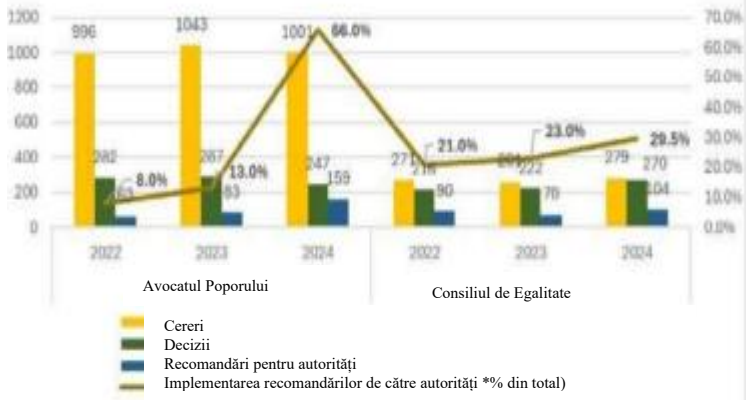

Moldova a înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a Programului național privind asigurarea drepturilor omului pentru anii 2024-2027. Totuși, există în continuare lacune normative în unele domenii, inclusiv în ceea ce privește tortura și relele tratamente, drepturile procedurale și combaterea discriminării. Cadrul legislativ continuă să nu prevadă un mecanism specific pentru a asista rezidenții din regiunea din stânga Nistrului expuși încălcărilor drepturilor omului, unde situația drepturilor fundamentale rămâne îngrijorătoare.

Rata de punere în aplicare a recomandărilor emise de Consiliul pentru Egalitate este în creștere, ajungând la 29 % în 2024 (comparativ cu 21 % în 2023). În mod similar, rata de punere în aplicare a recomandărilor emise de Avocatul Poporului și de Avocatul Poporului pentru drepturile copiilor a crescut puternic, ajungând la 64 % în 2024 (comparativ cu 13 % în 2023). Cu toate acestea, ambele instituții au raportat o ingerință tot mai mare în activitatea lor în 2025. De asemenea, s-au înregistrat progrese notabile în ceea ce privește îmbunătățirea salariilor angajaților Ombudsmanului. Cu toate acestea, personalul ambelor instituții rămâne insuficient.

Cadrul juridic național nu asigură independența deplină a Consiliului pentru Egalitate și nu furnizează resursele financiare necesare pentru a-și îndeplini toate sarcinile în mod eficace. Mecanismul său de sancționare și competența de a acorda asistență victimelor discriminării ar trebui consolidate.

Activitatea Consiliului Național pentru Drepturile Omului a fost limitată în perioada de raportare.

Legea privind accesul la informațiile de interes public, care vizează consolidarea transparenței activităților din sectorul public, a intrat în vigoare în 2024, Avocatul Poporului fiind desemnat drept una dintre autoritățile de monitorizare.

Prevenirea torturii și a relelor tratamente

Moldova oferă garanții juridice adecvate privind prevenirea torturii și a relelor tratamente.

Cu toate acestea, monitorizarea cazurilor este insuficientă.

Tratarea nedreaptă este un motiv de îngrijorare. Progrese în ceea ce privește combaterea, precum și investigarea relelor tratamente și a torturii rămâne limitată. Mecanismul național de prevenire (MNP) al Moldovei funcționează independent și monitorizează locurile de detenție, emițând recomandări practice.

Cu toate acestea, punerea în aplicare a recomandărilor emise în 2023 de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii, precum și a recomandărilor MNP este lentă, din cauza capacității limitate și a problemelor sistemice, în special supraaglomerarea, serviciile medicale inadecvate și condițiile de viață precare din închisori. Violența deținuților continuă să nu fie abordată și este legată de un sistem ierarhic informal durabil. În conformitate cu jurisprudența CEDO, acest lucru ar putea fi considerat o încălcare continuă a articolului 3 din Convenția europeană a drepturilor omului referitor la interzicerea torturii și a altor rele tratamente.

Graficul 10: Moldova – Tortură/tratament abuziv, utilizarea excesivă a forței

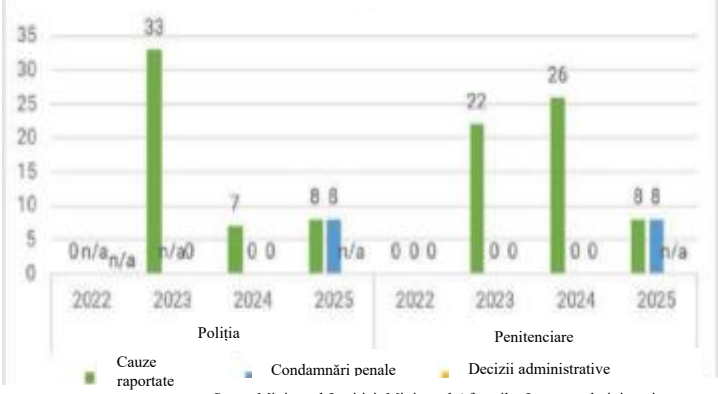

n/a - nevalabil

Sursa: Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, administrația penitenciarelor

Progresele recente includ crearea unui registru electronic pentru a documenta cazurile de vătămare și rele tratamente, precum și constituirea unui grup de lucru format din mai multe agenții, coordonat de Secțiunea pentru combaterea torturii.

Mai multe cauze privind presupuse rele tratamente în centrele de detenție din Moldova sunt în prezent pendinte sau în curs de desfășurare în fața CEDO.

Sistemul de executare a sancțiunilor penale

Graficul 11.1: Moldova – Penitenciare – rata de ocupare

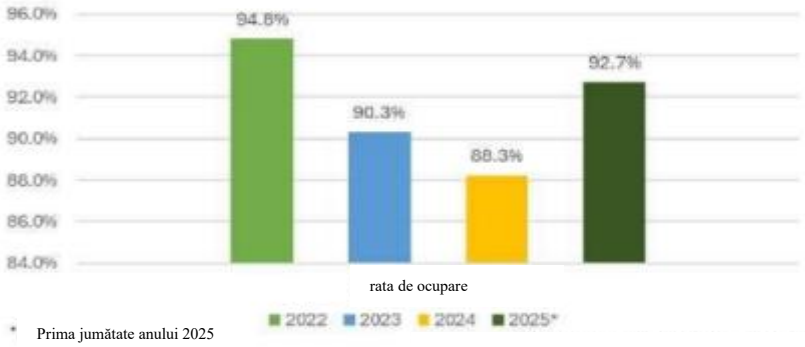

* Prima jumătate anului 2025

Sursa: Ministerul Justiției, administrația penitenciarelor

Sistemul de executare a sancțiunilor penale (inclusiv a măsurilor de probațiune) este inadecvat.

Moldova rămâne una dintre țările din Europa cu cele mai ridicate rate de încarcerare (242 de deținuți la 100 000 de locuitori în 2024), numărul deținuților crescând pentru prima dată în ani, ajungând la 5 844 de deținuți în ianuarie 2025 (2023: 5 695). Numărul persoanelor aflate în arest preventiv rămâne ridicat.

Un număr tot mai mare de deținuți au acces la muncă remunerată și la formare profesională, în special la tineri. Planul de înlocuire a închisorii nr. 13 din Chișinău cu un centru modern este în curs de desfășurare, dar riscă să fie întârziat din cauza constrângerilor financiare și procedurale. Alte măsuri variază de la reducerea perioadelor de detenție pentru infracțiuni mai puțin severe la înlocuirea unor părți ale sentințelor de detenție cu servicii în folosul comunității. Ar trebui luate măsuri alternative de probațiune, relevante și pentru reducerea suprapopulării închisorilor, în conformitate cu standardele internaționale, evitându-se procedurile accelerate.

Graficul 11.2: Moldova – Penitenciare – detenție preventivă

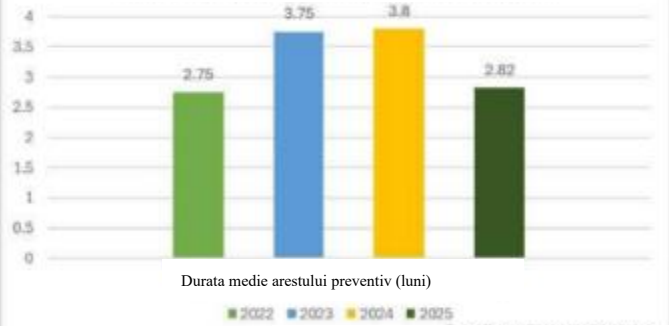

Sursa: Ministerul Justiției, administrația penitenciarelor

Serviciile medicale din închisori rămân insuficiente, în pofida îmbunătățirii cantității de echipamente medicale și de servicii medicale certificate. Efectivele de personal din serviciile de sănătate rămân scăzute.

Protecția datelor cu caracter personal

Cadrul juridic pentru protecția datelor cu caracter personal a fost consolidat, dar capacitățile agenției pentru protecția datelor trebuie îmbunătățite.

Legea privind protecția datelor cu caracter personal adoptată în 2024 urmărește să alinieze legislația Moldovei la Regulamentul general privind protecția datelor cu caracter personal. Acesta urmează să intre în vigoare în august 2026. În paralel, Moldova ar trebui să urmărească alinierea la Directiva UE privind protecția datelor în materie de asigurare a respectării legii și să ratifice cel de-al doilea protocol la Convenția 108 a

Graficul 12: Protecția datelor

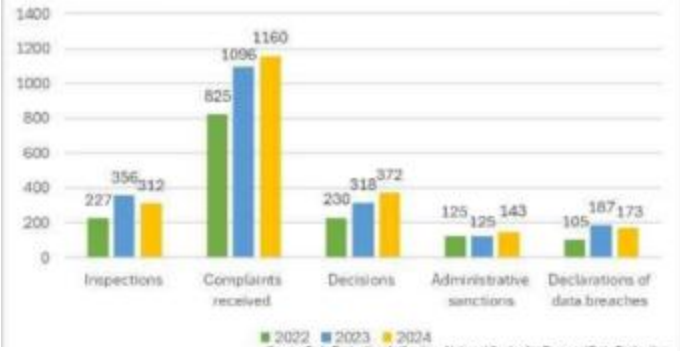

Sursa: autoritatea de protecția datelor – Centrul Național de Protecția Datelor cu Caracter Personal

Consiliului Europei (CoE) și să adopte cadrul juridic pentru punerea în aplicare a standardelor UE privind clauzele contractuale standard între operatori și persoanele împuternicite de operatori.

Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal a examinat un număr tot mai mare de plângeri, dar capacitatea sa ar trebui consolidată, în special în ceea ce privește personalul.

Libertatea de religie sau de convingere

Moldova oferă garanții juridice adecvate privind libertatea religioasă sau de convingere.

Nu au fost raportate încălcări ale libertății de religie sau de convingere.

Libertatea de exprimare

În general, garanțiile juridice privind libertatea de exprimare și mediul propice pentru funcționarea liberă, independentă și profesionistă a mass-mediei trebuie consolidate în continuare.

Intimidarea jurnaliștilor

Cazurile de intimidare din partea actorilor privați, inclusiv atacurile verbale ale personalităților politice și ale actorilor nestatali, precum și comportamentul agresiv al protestatarilor față de jurnaliști au crescut în perioada de raportare, cu 66 de cazuri raportate în 2024 (față de 43 de cazuri în 2023 și 56 de cazuri în 2022). Deși autoritățile condamnă aceste incidente, majoritatea cazurilor raportate rămân nesoluționate. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește sprijinirea jurnaliștilor în combaterea Proceselor strategice împotriva participării publice (SLAPP). Jurnaliștii se confruntă cu obstacole frecvente în Găgăuzia, în special prin refuzul accesului la reuniunile Adunării Populare a Găgăuziei și prin amenințări din partea protestatarilor sau a persoanelor publice locale. Jurnaliștii de pe malul drept sunt în continuare restricționați să intre în regiunea din stânga Nistrului de către administrația de facto și se confruntă cu riscul de detenție.

În contextul alegerilor și referendumului din 2024, diverși jurnaliști au primit amenințări cu moartea, iar clădirea organului public de radiodifuziune a fost vandalizată ca parte a unui sistem extern mai amplu de destabilizare. O campanie online masivă și coordonată de defăimare a vizat mass-media independentă la începutul lunii februarie 2025, utilizând problema finanțării străine pentru a stigmatiza jurnaliștii, a le submina credibilitatea și a crea un mediu de teamă și intimidare. În pofida eforturilor considerabile de protejare a alegerilor împotriva amenințărilor informaționale, campania electorală din 2025 a fost afectată de dezinformare.

În iulie 2025, modificările Codului Penal au consolidat protecția jurnaliștilor, impunând sancțiuni mai stricte pentru intimidare, inclusiv online, și pentru violență sau amenințări la adresa acestora.

Cadrul legislativ

Deși libertatea de exprimare este, în general, asigurată, cadrul legislativ trebuie încă aliniat la acquis-ul UE și la standardele europene.

Modificările recente aduse Codului serviciilor media audiovizuale vizează abordarea unor chestiuni de lungă durată, cum ar fi: concentrarea pieței, îmbunătățirea sistemului de numiri și destituiri ale conducerii organului public național de radiodifuziune și de reglementare în domeniul mass-mediei, precum și revizuirea sistemului de sancțiuni. Moldova ar trebui să asigure alinierea Codului la acquis-ul UE și să urmeze toate recomandările restante ale Comisiei de la Veneția.

La 11 iulie, Moldova a adoptat o propunere legislativă de modificare a Codului și a Legii privind publicitatea. Interdicțiile stabilite în temeiul Legii privind difuzarea sau retransmiterea de programe cu conținut informativ, analitic, militar și politic trebuie să fie în continuare aliniate la acquis-ul UE.

Persistă preocupări cu privire la dispozițiile din legea privind investițiile strategice care permit suspendarea și retragerea licențelor de radiodifuziune pe motiv de nereguli în materie de investiții din considerente de securitate națională. Mecanismul actual trebuie să fie aliniat la standardele UE și internaționale.

Țara nu dispune încă de un cadru de reglementare privind presa online și presa scrisă. Independența editorială a societăților private din domeniul mass-mediei este, în general, protejată. Noile orientări privind difuzarea alegerilor abordează deficiențele identificate de Curtea Constituțională. Țara nu dispune de o legislație anti-SLAPP (acțiuni strategice în justiție împotriva participării publice) aliniată la *acquis*-ul UE și la standardele europene.

Implementarea legislației/instituțiile

Consiliul Audiovizualului (CA) a continuat să aplice dispozițiile Codului serviciilor media audiovizuale într-un mod coerent și solid. Deși numărul amenzilor rămâne scăzut, rata de aplicare a acestora a crescut semnificativ, în special pentru amenzile privind lipsa de conținut produs la nivel local, lipsa unui conținut suficient în limba română, nerespectarea pluralismului opiniilor și utilizarea practicilor de manipulare, mesajele care conțin discriminare, incitarea la ură, extremismul și, pentru prima dată, dezinformarea. Căile de atac împotriva deciziilor CA sunt, în general, eficiente. Comisia administrativă a contribuit la menținerea unui mediu mediatic echilibrat în timpul alegerilor prezidențiale și al referendumului constituțional din octombrie-noiembrie 2024. În iulie 2025, Comisia administrativă a majorat sancțiunile aplicate mass-mediei care încalcă dispozițiile care asigură informații exacte în perioadele electorale și a înființat un centru de consultanță electorală pentru a facilita acoperirea alegerilor.

Legea privind accesul la informațiile de interes public a intrat în vigoare în ianuarie 2024 și s-a îmbunătățit cooperarea cu mass-media în ceea ce privește furnizarea informațiilor solicitate.

Întrucât Consiliul pentru Promovarea Proiectelor de Investiții de Importanță Națională a fost înființat în decembrie 2023, un total de 19 de licențe de radiodifuziune au fost suspendate sau retrase din cauza faptului că respectivul post de televiziune sau radio s-a bazat pe surse de finanțare inadecvate. Modificările aduse legii privind „combaterea activității extremiste" conțin dispoziții care pot permite suspendarea și închiderea permanentă a unui organ de presă. Ar trebui să se asigure claritatea definițiilor și proporționalitatea sancțiunilor, în conformitate cu recomandările emise de Comisia de la Veneția.

Codul penal stabilește răspunderea penală pentru obstrucționarea intenționată a activității mass-media. Cu toate acestea, autoritățile de aplicare a legii au invocat rareori această dispoziție. Centrul pentru comunicare strategică și combaterea dezinformării sprijină eforturile interinstituționale de combatere a dezinformării și a manipulării informațiilor.

Operator public de radiodifuziune

Odată cu modificările aduse Codului serviciilor media audiovizuale, independența și sustenabilitatea financiară a operatorului public de radiodifuziune s-au îmbunătățit. Procedurile de numire și de revocare a consiliului de supraveghere și a directorului CA au fost, de asemenea, revizuite pentru a spori autonomia acestora față de controlul politic. Echilibrul de gen și participarea minorităților naționale în cadrul organismului public de radiodifuziune s-au îmbunătățit, de asemenea.

GRT, organismul public regional de radiodifuziune al Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia, rămâne puternic influențat de elitele politice locale, iar societatea civilă raportează o lipsă de informații exacte și echilibrate. Înființarea postului public Radio Moldova Comrat îmbunătățește accesul la informații fiabile.

Factori economici

Consiliul Audiovizualului, în cooperare cu Consiliul Concurenței, a făcut pași pozitivi în ceea ce privește transparența proprietății asupra televiziunii și a radioului, dar Monitorul proprietății asupra mass-mediei subliniază riscurile persistente la adresa pluralismului mass-mediei generate de concentrarea proprietății. Consiliul Audiovizualului ar trebui să extindă regulamentul privind transparența la mass-media scrisă și online.

O piață mică a publicității, lipsa subvențiilor independente pentru mass-media și dificultatea de a aborda practicile publicitare neloiale reprezintă probleme grave pentru mass-media independentă. În 2024, majoritatea furnizorilor de servicii mass-media TV s-au confruntat cu presiuni financiare, modelele de finanțare polarizate ridicând semne de întrebare cu privire la sustenabilitate, independență, transparență și respectarea normelor locale privind conținutul. Fondul de subvenții pentru mass-media în valoare de 5.5 milioane MDL (275 000 EUR) a lansat un concurs pentru acordarea de subvenții în aprilie 2025. Acest lucru ar trebui să atenueze parțial incertitudinea financiară din sector cauzată de scăderea finanțării din partea donatorilor străini.

Internet

Spațiul online al Moldovei este în mare măsură subreglementat și puternic afectat de ingerințele străine și de manipularea informațiilor. Începând din noiembrie 2024, modificările aduse legii privind criminalitatea informatică împuternicesc Ministerul Afacerilor Interne să combată conținutul ilegal, inclusiv discursurile ilegale de incitare la ură și abuzul asupra

copiilor. Noul Cod al serviciilor mass-media audiovizuale a extins autoritatea Consiliului Audiovizualului asupra distribuitorilor de servicii mass-media și a conținutului video online. Începând din 2022, Serviciul de Securitate și Informații a blocat aproape 60 de site-uri legate de propaganda rusă sau de oligarhul fugitiv Ilan Șor, inclusiv 12 de site-uri blocate la sfârșitul anului 2024. Cu toate acestea, temeiul juridic pentru prelungirea suspendării site-urilor web blocate în timpul stării de urgență și blocarea continuă a site-ului trebuie definite mai bine.

Organizații profesionale și condiții de muncă

Fondul de subvenții pentru mass-media și Consiliul de Experți au fost instituite. Subvențiile urmăresc să combată indirect practica plăților salariale reduse prin impunerea conformității etice și financiare, deși efectele se vor resimți în timp.

Dreptul la libertatea de întrunire și de asociere

Moldova oferă garanții juridice adecvate pentru libertatea de întrunire și de asociere. Reglementarea adunărilor este, de asemenea, adecvată.

Constituția garantează dreptul la libertatea de întrunire, care este reglementat în continuare în Legea privind adunările și organizațiile necomerciale. Obligațiile autorităților publice de a oferi garanții împotriva aplicării măsurilor de supraveghere înainte și în timpul adunărilor trebuie să fie mai bine definite. Moldova a abordat încălcările libertății de întrunire și de asociere evidențiate în hotărârile CEDO.

Ca răspuns la amenințările hibride în continuă evoluție, în mai 2025, Moldova a adoptat sancțiuni administrative pentru „participarea remunerată" la adunări. Organizațiile societății civile și-au exprimat îngrijorarea cu privire la unele dispoziții neclare din proiectul de lege privind evenimentele publice prezentat în aprilie 2025, în special cele legate de procedurile de notificare a evenimentelor publice, de autorizarea de către instanțe și de drepturile și responsabilitățile organizatorilor și ale participanților. Moldova ar trebui să colaboreze cu societatea civilă pentru a se asigura că sancțiunile nu penalizează mobilizarea legitimă. Moldova ar trebui să colaboreze cu societatea civilă pentru a se asigura că sancțiunile nu penalizează mobilizarea legitimă.

Modificările Codului penal care incriminează „separatismul", introduse în 2023, rămân în vigoare și ar putea avea efecte negative asupra libertății de exprimare și de asociere, asupra nediscriminării și asupra soluționării conflictului transnistrean. Recomandările OSCE/ODIHR aferente rămân neabordate.

Dreptul de proprietate

Cadrul juridic și instituțional pentru aplicarea drepturilor de proprietate este în mare măsură instituit. Procedurile de restabilire a drepturilor de proprietate rămân complicate și îndelungate. Moldova trebuie să îmbunătățească executarea hotărârilor judecătorești referitoare la drepturile de proprietate. Din cele 50 de cereri din Republica Moldova comunicate CEDO în 2024, cinci au vizat presupuse încălcări ale dreptului la protecția proprietății în cadrul procedurilor civile, administrative sau penale.

Nediscriminare

Cadrul juridic și instituțional privind nediscriminarea urmează să fie pe deplin aliniat la acquis-ul UE, inclusiv, printre altele, în ceea ce privește Directiva privind egalitatea rasială și directivele privind standardele aplicabile organismelor de promovare a egalității.

Punerea în aplicare a cadrului juridic de combatere a discriminării din 2022 este în curs de desfășurare. Inițiativele de sensibilizare, inclusiv formarea funcționarilor de stat, au crescut. Moldova trebuie să pună în aplicare în mod consecvent măsuri strategice de combatere a rasismului, a drepturilor persoanelor LGBTIQ și a drepturilor persoanelor cu handicap.

Moldova ar trebui să ratifice Protocolul nr. 12 la CEDO, care prevede o interdicție generală a discriminării. Majoritatea cazurilor de discriminare înregistrate de Consiliul pentru egalitate se referă la discriminarea la locul de muncă și la accesul la bunuri și servicii.

Cadrul juridic și instituțional privind infracțiunile motivate de ură și discursurile de incitare la ură trebuie să fie pe deplin aliniat la acquis-ul UE și la standardele europene, în special în ceea ce privește combaterea rasismului și a xenofobiei prin intermediul dreptului penal. Definiția juridică a discursului de incitare la ură rămâne incompletă și fragmentată în legislația națională. În 2024, au fost inițiate 56 de cauze penale pe baza dispozițiilor privind ura și/sau prejudiciul.

Trebuie instituită o metodologie unificată pentru colectarea datelor privind incidentele legate de infracțiunile motivate de ură, inclusiv dezagregarea în funcție de prejudecăți și de tipul de infracțiune. Ar trebui să continue cursurile de formare specializate privind documentarea cazurilor de discursuri de incitare la ură pentru ofițerii de poliție.

În timpul alegerilor și al referendumului din 2024, cadrul juridic revizuit care sancționează utilizarea discursurilor de incitare la ură în perioadele electorale a fost pus în aplicare în mod consecvent. Cazurile raportate de discursuri de incitare la ură bazate pe originea etnică a candidaților la alegeri sunt îngrijorătoare. Capacitatea de a detecta discursurile de incitare la ură și/sau cazurile de incitare la ură în sistemele de informații online, inclusiv pe rețelele sociale, rămâne limitată.

Egalitatea de șanse între femei și bărbați

Cadrul juridic și instituțional privind egalitatea de gen și combaterea violenței de gen este parțial în vigoare, dar punerea în aplicare și asigurarea respectării trebuie îmbunătățite. Moldova pune în aplicare mai multe programe naționale în acest domeniu, dar capacitatea instituțională și bugetul limitate împiedică punerea în aplicare, coordonarea, monitorizarea și raportarea eficace.

Moldova continuă să pună în aplicare recomandările din 2023 ale Grupului de experți al Consiliului Europei privind lupta împotriva violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (GREVIO).

Un mecanism pentru egalitatea de gen cu puncte focale și grupuri de coordonare în materie de gen desemnarea la nivel național și local există, dar nu funcționează eficient.

Integrarea egalității de gen în planificarea strategică și în elaborarea politicilor s-a îmbunătățit prin noile norme privind integrarea perspectivei de gen în toate politicile publice dezvoltarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea. În iulie 2025, noua legislație a consolidat protecția juridică împotriva violenței bazate pe gen și a incriminat urmărirea în scopul hărțuirii, căsătoriile forțate și abuzurile digitale, în conformitate cu Convenția de la Istanbul.

Graficul 13.1: Moldova – Violența împotriva femeilor (inclusiv violența domestică și sexuală)

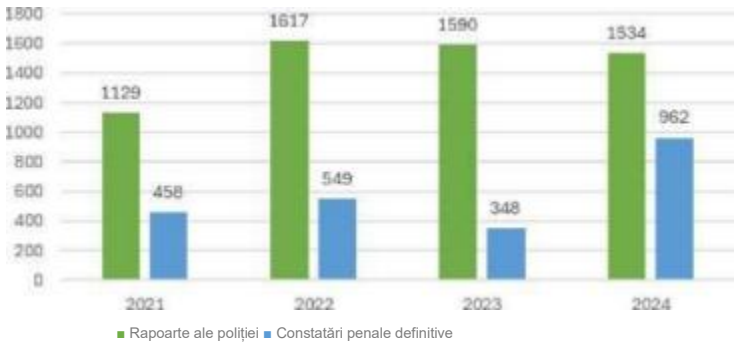

Sursă: Agenția Națională pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței Domestice

Deși cazurile de violență de gen raportate rămân la niveluri similare cu cele de anul trecut, numărul condamnărilor a crescut. Accesul la sistemul juridic și încrederea în acesta rămân limitate. Femeile cu handicap, femeile rome și, în special, cele cu vulnerabilități multiple se confruntă cu riscuri mai mari de violență de gen și cu mai multe obstacole în calea accesului la servicii esențiale.

Agenția națională pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice și Consiliul național de coordonare pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, înființat în 2024 în cadrul cabinetului prim-ministrului, funcționează, dar nu dispun de capacitate.

Moldova oferă 10 servicii de sprijin finanțate de stat și patru servicii de sprijin contractate de OSC pentru victimele violenței de gen, dar capacitatea este limitată. Lucrările progresează și 200 dintre cele 260 de adăposturi necesare în conformitate cu Convenția de la Istanbul sunt disponibile. Accesul este deosebit de dificil pentru femeile cu handicap sau cu afecțiuni mintale. Personalul de adăpostire are nevoie de o consolidare continuă a capacităților, deși în toate unitățile de protecție

Graficul 13.2: Moldova – Violența împotriva femeilor

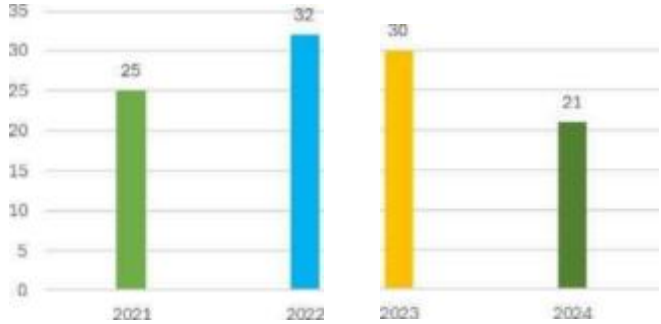

Sursă: Agenția Națională pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței domestice

socială există în prezent specialiști în materie de violență de gen. În ceea ce privește violența sexuală, în Ungheni există un singur serviciu regional integrat operațional pentru victimele violenței sexuale, care trebuie să treacă de la finanțarea din partea donatorilor la finanțarea din partea statului.

Nu există o bază de date centralizată privind violența de gen pentru luarea deciziilor bazate pe dovezi, gestionarea eficace a cazurilor și urmărirea sesizărilor. Cu toate acestea, au fost aprobate un concept și un regulament pentru un sistem informatic. Acesta va furniza date defalcate în funcție de sex, tip de violență, printre alți indicatori. Moldova a îmbunătățit și mai mult accesul victimelor la justiție.

Eforturile de sensibilizare ar trebui să se concentreze pe sensibilizarea zonelor rurale și a femeilor aflate în situații vulnerabile, cum ar fi femeile cu handicap, femeile care aparțin minorităților etnice și lingvistice, femeile din mediul rural și femeile în vârstă.

Drepturile copilului

Cadrul juridic și instituțional privind drepturile copilului este în vigoare și în conformitate cu acquis-ul UE și cu cadrele internaționale, dar punerea în aplicare și asigurarea respectării acestora trebuie îmbunătățite pentru a consolida sistemele de protecție a copilului și pentru a asigura respectarea efectivă a drepturilor copilului.

În martie 2025, Republica Moldova a depus instrumentul de aderare la Convenția de la 19 octombrie 1996 privind competența, dreptul aplicabil, recunoașterea, executarea și cooperarea în materia răspunderii părintești și a măsurilor de protecție a copiilor. Aderarea la această convenție internațională consolidează cadrul juridic al Moldovei pentru protecția transfrontalieră a copiilor, facilitând cooperarea internațională în cazurile care implică răspunderea părintească și măsurile de protecție a copilului.

În pofida progreselor înregistrate, protecția copilului în Moldova se confruntă în continuare cu lacune majore, inclusiv în ceea ce privește urmărirea cazurilor și lipsa unor servicii specializate pentru copiii de vârstă mică și copiii victime. Moldova trebuie să consolideze capacitățile Ombudsmanului pentru drepturile copilului.

În ceea ce privește justiția în interesul copilului, în prezent există trei centre în Chișinău și Bălți care oferă sprijin psihologic copiilor victime ale infracțiunilor, iar rezidenții din alte comunități pot solicita asistență prin intermediul Centrului Național pentru Prevenirea Abuzului Copilului. Deși aceste centre joacă un rol esențial în sprijinirea victimelor copii, este în continuare nevoie de servicii extinse și de recrutarea de profesioniști pentru a asigura o acoperire cuprinzătoare în întreaga țară, inclusiv extinderea unui centru suplimentar în regiunea sudică și recrutarea a 200 de specialiști în comunitate până în 2027.

Moldova ar trebui, de asemenea, să facă progrese suplimentare în direcția dezinstituționalizării copiilor cu handicap și a copiilor lipsiți de îngrijire părintească, prin închiderea instituțiilor rezidențiale mari rămase și prin tranziția către îngrijirea în familie și în comunitate.

Persoane cu dizabilități

Cadrul juridic și instituțional pentru drepturile persoanelor cu handicap trebuie aliniat în continuare la acquis-ul UE și la standardele internaționale relevante. Punerea în aplicare și asigurarea respectării sunt insuficiente, iar protecția acestor drepturi trebuie să fie prioritizată. Integrarea incluziunii persoanelor cu dizabilități în planificarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea politicilor și bugetelor guvernamentale rămâne limitată. Integrarea incluziunii persoanelor cu dizabilități în planificarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea politicilor și bugetelor guvernamentale rămâne limitată.

Deși dezinstituționalizarea a continuat să înregistreze progrese lente, rapoartele societății civile și ale mass-mediei de investigație evidențiază încălcări grave ale drepturilor omului în instituții. Pe lângă abordarea urgentă a acestor încălcări, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a trece la o viață independentă și la incluziunea persoanelor cu dizabilități.

Accesibilitatea în Moldova rămâne o problemă și nu este încă în conformitate cu acquis-ul UE, inclusiv cu Actul european privind accesibilitatea. Legile menționează proiectarea universală, dar nu dispun de standarde aplicabile. Politicile privind achizițiile publice și infrastructură omit accesibilitatea, iar multe site-uri oficiale nu respectă încă cerințele de accesibilitate. Serviciile de asistență sunt insuficiente; echipele mobile ajută, dar au nevoie de o acoperire mai largă. În pofida investițiilor specifice, disponibilitatea dispozitivelor de asistare în scopuri medicale și educaționale

continuă să fie inadecvată. Colectarea datelor privind persoanele cu handicap este insuficientă, iar calitatea datelor existente este scăzută.

Copiii cu dizabilități sunt în continuare expuși unor riscuri de protecție mai ridicate, inclusiv violenței și separării familiilor. Plasarea copiilor cu dizabilități intelectuale în instituții psihiatrice continuă să fie o problemă sistemică și o încălcare a drepturilor omului.

Persoane LGBTIQ

Protecția juridică a drepturilor persoanelor LGBTIQ este adecvată, dar persoanele LGBTIQ se confruntă cu discriminare.

Deși stereotipurile negative din Chișinău sunt mai puțin răspândite, indicele distanței sociale din 2024 a arătat că persoanele LGBTIQ s-au confruntat cu niveluri scăzute de acceptare în societate. În cursul anului 2024, Consiliul pentru egalitate a constatat discriminarea pe motive de orientare sexuală în două cazuri. În total, au fost înregistrate 31 de infracțiuni motivate de prejudecăți bazate pe identitatea de gen și o infracțiune motivată de prejudecăți bazate pe orientarea sexuală.

Unii actori politici și Biserica Ortodoxă din Moldova continuă să fie vocea comunității LGBTIQ. Mass-media locală afiliată Rusiei propagă informații eronate, iar campaniile online specifice de dezinformare s-au înmulțit. În pofida unui climat tensionat, la 15 iunie, evenimentul Pride a trecut fără incidente majore, deși a avut loc un scurt conflict cu protestatarii conduse de funcționari. Mai devreme, Consiliul municipal Chișinău încercase să interzică evenimentul, iar o campanie de dezinformare a vizat comunitatea LGBTIQ.

Drepturile procedurale și drepturile victimelor

Cadrul juridic privind drepturile procedurale este în mare măsură în vigoare, dar anumite probleme sistemice persistă, iar drepturile victimelor criminalității trebuie consolidate.

Problemele sistemice continuă să afecteze dreptul la un proces echitabil. Deși CEDO a constatat doar trei încălcări în 2024, mai multe cazuri rămân sub supraveghere sporită din cauza preocupărilor legate de drepturile procedurale. Printre aspectele comune se numără motivarea inadecvată a condamnărilor, redeschiderea hotărârilor definitive după introducerea tardivă a căilor de atac de către procurori și respingerea cererilor de revizuire în cauzele fiscale. Există în continuare abuzuri în ceea ce privește arestarea preventivă. Modificările aduse Codului de procedură penală în 2024 au îmbunătățit drepturile părților vătămate, asigurând drepturi egale la o cale de atac. Există în continuare provocări în ceea ce privește asigurarea accesului la justiție pentru persoanele care aparțin minorităților și pentru persoanele cu handicap. Asistența judiciară este disponibilă pe scară largă, cu o formare sporită pentru îmbunătățirea calității acesteia. Moldova nu și-a aliniat încă pe deplin legislația la directivele relevante ale UE privind drepturile și garanțiile procedurale penale.

Protecția minorităților

Cadrul juridic și instituțional pentru drepturile persoanelor care aparțin minorităților este incomplet, iar persoanele care aparțin minorităților sunt integrate în linii mari. Moldova trebuie să consolideze în continuare dialogul cu minoritățile etnice și lingvistice. Capacitatea și autonomia Agenției pentru Relații interetnice necesită o consolidare. Programul național de învățare a limbii române a condus la rezultate semnificative, 12 700 de persoane fiind înscrise în 2024.

Moldova a semnat dar nu a ratificat încă Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare. Eforturile continue de asigurare a promovării drepturilor culturale și lingvistice ale persoanelor care aparțin minorităților ar trebui să continue. Moldova trebuie să elaboreze și să pună în aplicare Planul de Acțiuni privind educația multilingvă (inclusiv cu privire la limbile minoritare) în sistemul de învățământ și să asigure un buget suficient pentru punerea în aplicare a programului multianual de educație. Creșterea numărului de ore de predare în limba ucraineană este un pas pozitiv, la fel ca și publicarea de materiale educaționale în Găgăuzia, bulgară și rusă. Ar trebui intensificate eforturile instituționale de relansare a utilizării limbii Găgăuzia. Mass-media locală rămâne esențială pentru promovarea diversității lingvistice.

În urma rapoartelor privind neregulile din timpul alegerilor din Bașcan din mai 2023, persistă tensiuni între autoritățile centrale și autoritățile alese ale Unității Autonome Găgăuzia.

Romi

Romii din Moldova continuă să sufere din cauza rasismului și a discriminării. Ar trebui consolidată punerea în aplicare

a Programului național de sprijin pentru populația romă pentru perioada 2022-2025. Deși 16 de municipalități au aprobat planuri de acțiune la nivel local pentru sprijinirea romilor, autoritățile locale au nevoie de sprijin pentru a-și consolida capacitățile la nivel local. Salariile și condițiile de muncă scăzute ale mediatorilor comunităților rome finanțate de stat rămân inadecvate în raport cu domeniul de aplicare al sarcinii.

Nivelul extrem de scăzut de frecventare a școlii de către copiii refugiați romi a crescut ușor (de la 1 114 de elevi în 2023 la 1 645 de elevi în 2024), dar rămâne o preocupare majoră. A fost desemnat un punct focal național pentru romi. Ar trebui să se asigure o abordare incluzivă și participativă, cu participarea semnificativă a comunității rome. Romii strămutați din Ucraina se confruntă cu provocări în ceea ce privește locuințele, ocuparea forței de muncă, documentarea și discriminarea în centrele de primire.

Drepturile cetățenilor

Nu au fost raportate progrese în timpul perioadei de raportare.

2.2.2 Capitolul 24: Justiție, libertate și securitate

UE dispune de norme comune privind gestionarea frontierelor și a migrației, politica în domeniul vizelor și azilul. Cooperarea Schengen implică eliminarea controalelor la frontieră în interiorul UE. Există, de asemenea, o cooperare în lupta împotriva criminalității grave și organizate și a terorismului, precum și cooperarea judiciară, polițienească și vamală, toate cu sprijinul agențiilor UE din domeniul justiției și afacerilor interne.

Combaterea criminalității grave și organizate

Cadrul juridic privind criminalitatea gravă și organizată este parțial aliniat la *acquis-ul* UE.

Trebuie îmbunătățită capacitatea de combatere a criminalității grave și organizate.

Alinierea juridică, cadrele strategice și instituționale

Moldova este parțial aliniată la acquis-ul UE în domeniul cooperării polițienești și al luptei împotriva criminalității organizate. Moldova a continuat să pună în aplicare Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru perioada 2022-2030 – revizuită în august 2025 – și cele șase strategii sectoriale de dezvoltare specifice privind criminalitatea organizată, ordinea publică, siguranța, protecția civilă, migrația și educația/etica/digitalizarea. Strategiile de dezvoltare sectorială urmează să expire în luna decembrie 2025, iar Moldova ar trebui să elaboreze și să adopte cu promptitudine noi strategii pentru perioada 2026-2030.

Moldova dispune de o evaluare națională a amenințărilor generate de criminalitatea gravă și organizată (SOCTA), care servește drept instrument de orientare a activităților operaționale, iar recomandările formulate de aceasta au fost incluse în planul de acțiune al Inspectoratului General de Poliție pentru 2025.

O rată ridicată de rotație a personalului și un număr semnificativ de posturi vacante continuă să afecteze capacitatea operațională a agențiilor de aplicare a legii. Moldova ar trebui să se asigure că instituțiile responsabile de combaterea criminalității organizate dispun de resurse umane și financiare adecvate.

Mecanismul de confiscare a bunurilor infracționale a fost îmbunătățit prin introducerea unor reforme semnificative ale actelor normative în martie 2025. Noua legislație consolidează competențele Agenţiei de Recuperare a Bunurilor Infracţionale (CARA), acordându-i competențe extinse pentru gestionarea bunurilor confiscate și introducând proceduri mai clare privind administrarea temporară a bunurilor sechestrate.e. În decembrie 2024 a fost instituit un registru național al activelor puse sub sechestru și confiscate, ca bază de date centralizată pentru statisticile instituțiilor de recuperare a bunurilor. Prin urmare, este necesară creșterea transparenței și urmărirea eficace a bunurilor pe tot parcursul procedurilor judiciare. Reformele au clarificat, de asemenea, rolurile și responsabilitățile instituțiilor implicate în executarea hotărârilor judecătorești privind confiscarea bunurilor, pentru a consolida coordonarea și a spori eficiența procesului de recuperare a bunurilor.

Moldova nu a elaborat încă o strategie sectorială privind **criminalitatea informatică** și trebuie să întreprindă eforturi suplimentare pentru a se alinia la acquis-ul UE în acest domeniu. De asemenea, aceasta trebuie să ratifice cel de-al doilea protocol adițional la Convenția privind criminalitatea informatică referitor la cooperarea consolidată și la divulgarea probelor electronice. Direcția de combatere a criminalității informatice din cadrul Ministerului de Interne dispune de un laborator criminalistic central, dar capacitățile sale ar trebui consolidate în continuare, inclusiv în ceea ce privește

criptomonedele.

Incriminarea tuturor formelor de **abuz sexual asupra copiilor** este în curs de realizare. Un proiect de amendament pentru alinierea la Directiva UE privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor, precum și a pornografiei infantile a fost adoptat în primă lectură, dar așteaptă aprobarea finală a Parlamentului. Moldova este încurajată să urmărească negocierile în curs la nivelul UE în cadrul revizuirii acestei directive a UE.

Cadrul juridic privind **traficul de ființe umane** este parțial aliniat la acquis-ul UE. Moldova continuă să coordoneze și să pună în aplicare strategia națională privind traficul de ființe umane adoptată în septembrie 2023. Moldova ar trebui să consolideze cadrul juridic și să introducă instrumente mai stricte pentru autoritățile publice , în vederea investigării și urmării penale a noilor forme de exploatare.

Pentru a combate **traficul de arme de calibru mic și armament ușor (SALW)**, Moldova a adoptat în august 2025 Programul național privind controlul armelor de calibru mic şi al armamentului ușor pentru anii 2026-2030. Moldova continuă să pună în aplicare obiectivele Planului de acțiune al UE privind traficul de arme de foc și participă la foaia de parcurs regională privind SALW. S-au depus eforturi suplimentare pentru operaționalizarea punctului focal național privind armele în conformitate cu standardele UE, pe lângă primirea de expertiză la fața locului pentru sprijin metodologic, iar aceste eforturi ar trebui să continue. Moldova trebuie să își continue eforturile de aliniere la *acquis-ul* UE, inclusiv în ceea ce privește Directiva privind armele de foc.

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

Moldova a continuat eforturile de consolidare a unui istoric solid în combaterea criminalității organizate. Este necesar un efort suplimentar pentru abordarea cazurilor complexe de criminalitate organizată, inclusiv prin consolidarea sistemului de instruire continuă a serviciilor de aplicare a legii și identificarea nevoilor lor de formare profesională. Moldova ar trebui să continue să demonstreze capacitatea de detectare, prevenire și urmărire penală a criminalității grave și organizate, asigurând astfel un istoric solid de condamnări definitive, inclusiv în cazurile de trafic de persoane, abuz sexual asupra copiilor, trafic de droguri, criminalitate cibernetică, spălare de bani și trafic de arme de foc.

Graficul 14.1: Moldova – Cazuri de crime organizate – Nr persoanelor fizice/juridice implicate

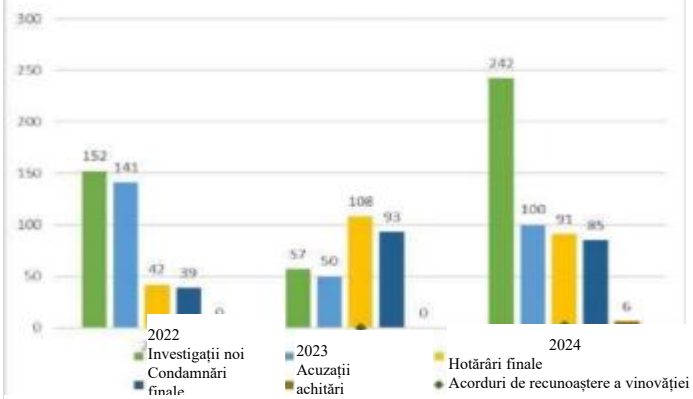

Sursa: date naționale colectate prin intermediul crimei organizate și al corupției e-platform

În ceea ce privește **activitățile polițienești bazate** pe informații, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a dezvolta colectarea, analiza și diseminarea eficientă a datelor operative. Moldova ar trebui, de asemenea, să își consolideze capacitatea în ceea ce privește echipamentele și personalul pentru a reduce timpul de reacție în contextul investigațiilor privind criminalitatea organizată transfrontalieră.

Cooperarea polițienească internațională, inclusiv cu statele membre ale UE și cu agențiile UE, a fost consolidată în continuare. Moldova își continuă buna cooperare cu Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol) și cu Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL) în cadrul unor acorduri cuprinzătoare. În aprilie 2025, acordul de colaborare cu CEPOL a fost reînnoit.

Europol continuă să detașeze ofițeri invitați în

Graficul 14.2: Moldova – cazuri de infracțiuni grave * – Date privind numărul de persoane fizice/entități juridice implicate * *

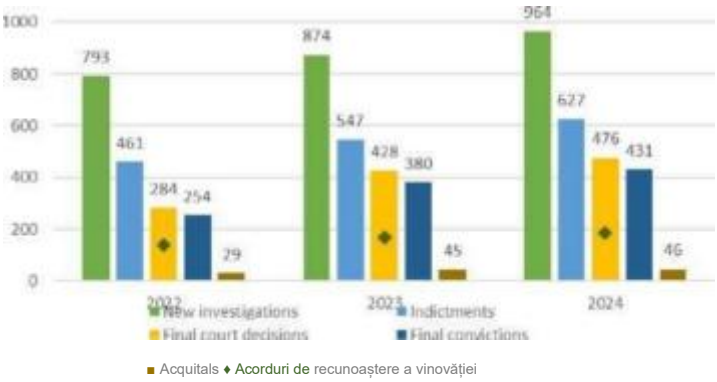

nu se aplică: nedisponibilă
organizată și corupția (OCCTR)

Sursă: Datele naționale colectate prin intermediul platformei electronice privind criminalitatea

* Cazurile de infracțiuni grave provin din datele agregate privind cazurile de spălare de bani, criminalitatea informatică, producția și traficul de droguri, infracțiunile legate de armele de foc, terorismul, traficul de persoane, contrabanda cu persoane. Cazurile de corupție sunt prezentate în capitolul 23.

* * Persoanele care sunt anchetate, urmărite penal sau condamnate pentru mai multe infracțiuni sunt numărate o singură dată.

Moldova, iar un ofițer de legătură moldovean este detașat la sediul Europol. În 2024, reprezentanții Poliției de Frontieră au transmis 862 de cereri pentru verificarea informațiilor în bazele de date Europol, ceea ce reprezintă o creștere de 247% comparativ cu 2023. Republica Moldova și-a intensificat participarea la Platforma Multidisciplinară Europeană împotriva Amenințărilor Criminale (EMPACT), luând parte la 154 de acțiuni operaționale în perioada 2024–2025, ceea ce reprezintă o creștere de 50% comparativ cu 2023.

Moldova a implementat platforma SIENA (aplicația de rețea pentru schimbul securizat de informații) în mai multe autorități de aplicare a legii, iar schimburile de informații facilitate prin intermediul sistemului s-au îmbunătățit.

În ceea ce privește criminalitatea informatică, sunt necesare mai multe eforturi pentru a consolida răspunsul autorităților de aplicare a legii, punând accentul pe detectarea și trasabilitatea datelor privind criminalitatea informatică și pe urmărirea penală a infractorilor cibernetici. În septembrie 2025, Moldova a pus în funcțiune o platformă online prin care cetățenii pot raporta cazurile de criminalitate cibernetică de care ar fi putut fi victime.

Deși Moldova a consolidat capacitățile existente de investigare și urmărire penală a infracțiunilor împotriva copiilor comise prin intermediul internetului, sunt necesare eforturi suplimentare. Printre principalele noi evoluții în acest domeniu se numără lansarea Centrului național pentru siguranța copiilor și noi servicii pentru copiii victime și infractori.

În ceea ce privește combaterea traficului de ființe umane, deși Moldova a depus eforturi continue prin intensificarea mecanismelor de coordonare și monitorizare interinstituțională, precum și prin colaborarea cu partenerii UE prin intermediul EMPACT, aceasta trebuie să consolideze capacitățile de investigare în materie de asigurare a respectării legii. Moldova ar trebui să consolideze capacitățile de combatere a traficului online (recrutare, publicitate și exploatare, în special a minorilor). De asemenea, ar trebui să se continue abordarea lacunelor în ceea ce privește detectarea și identificarea timpurie a potențialelor victime, precum și asistența acordată victimelor.

În ceea ce privește traficul de arme de calibru mic și armament ușor (SALW), Republica Moldova a continuat să coopereze activ cu agențiile UE, precum și cu Centrul de Coordonare pentru Controlul Armelor Mici și Ușoare din Europa de Sud-Est și de Est (SEESAC). Marcaje de trasabilitate au fost aplicate pe 1.112 arme. În martie 2025, Inspectoratul General al Poliției, în cooperare cu SEESAC, a efectuat cea de-a noua rundă de distrugere a armelor mici și ușoare prin topirea a 2.177 de arme de foc. Securitatea fizică și siguranța stocurilor au fost consolidate suplimentar prin finalizarea lucrărilor de modernizare a depozitelor și a camerelor de probe pentru SALW

Graficul 14: Moldova – traficul de ființe umane recunoscut de sentințe judecătorești

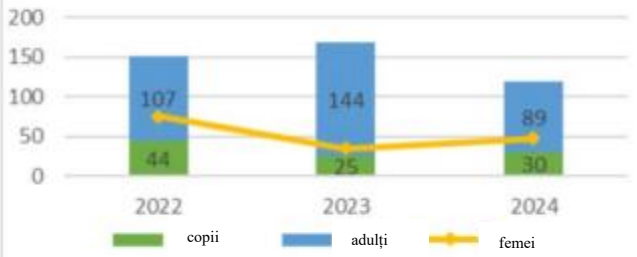

n/a – nu sunt date

Sursa: date naționale colectate prin intermediul crimei organizate și al corupției e-platform

În 2024, Inspectoratul General de Poliție a plasat 14 adulți și un minor în **programe de protecție a martorilor**.

Autoritățile de aplicare a legii din Republica Moldova au înregistrat unele progrese în ceea ce privește tratarea cazurilor de violență de gen, inclusiv adoptarea unei abordări centrate pe victime într-un mod mai sistematic

În 2024, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale (ARBI) și-a continuat eforturile de recuperare a bunurilor, 102 de bunuri fiind înghețate și aproximativ 112 milioane de lei fiind depuse în conturile de trezorerie. În 2024, au fost finalizate în total 201 de proceduri de control, care au vizat declarațiile de avere și declarațiile de interese personale, conflictele de interese, incompatibilitățile, restricțiile și limitările. În pofida acestei activități, numărul hotărârilor judecătorești definitive care confirmă averile nejustificate a rămas scăzut, iar sancțiunile continuă să se confrunte cu provocări în instanță din cauza căilor de atac procedurale.

Cooperarea în domeniul drogurilor

Cooperarea în domeniul drogurilor trebuie îmbunătățită.

Alinierea juridică, cadrele strategice și instituționale

Modelul instituțional de cooperare al Moldovei în domeniul drogurilor este, în linii mari, în conformitate cu standardele UE. S-au înregistrat progrese în ceea ce privește stabilirea cadrului juridic pentru sistemul național de alertă timpurie și pentru Observatorul Național pentru Droguri (OND). Trei grupuri de lucru din cadrul Comisiei Naționale Antidrog au sarcina de a elabora cadrul strategic național privind drogurile. Moldova trebuie să adopte în continuare o strategie națională în domeniul drogurilor și planuri de acțiune relevante care să vizeze prevenirea, reducerea ofertei și a cererii, precum și diminuarea efectelor nocive generate de consumul de droguri.

În 2024, în urma unei autoevaluări, OND a elaborat un plan de acțiune pentru consolidarea capacității sale pentru perioada 2025-2027. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a operaționaliza pe deplin OND și pentru a institui sistemul de alertă timpurie cu privire la schimbul de informații privind noile substanțe psihoactive.

Cooperarea cu Agenția UE pentru Droguri (EUDA) este bună; cu toate acestea, calitatea datelor furnizate trebuie îmbunătățită. Cooperarea în acest domeniu continuă, de asemenea, cu Europol și cu Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex).

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

Moldova este o țară de tranzit pentru droguri. În 2024, aceasta a înregistrat o scădere semnificativă a numărului de infracțiuni legate de droguri în comparație cu anii precedenți. În 2024, Moldova a demonstrat un nivel bun de cooperare cu țările învecinate și dincolo de acestea în ceea ce privește aspectele legate de droguri și a crescut numărul schimburilor de informații prin intermediul SIENA. Moldova participă la planurile de acțiune operaționale ale EMPACT privind canabisul, cocaină și heroina și privind drogurile sintetice și noile substanțe psihoactive. Moldova ar trebui să intensifice și mai mult cooperarea operațională pentru combaterea traficului de droguri, inclusiv în cadrul EMPACT și cooperarea cu Europol.

Graficul 15.1: Moldova – Cauze în ceea ce ține de producerea și traficul drogurilor. Nr persoanelor fizice/juridice implicate

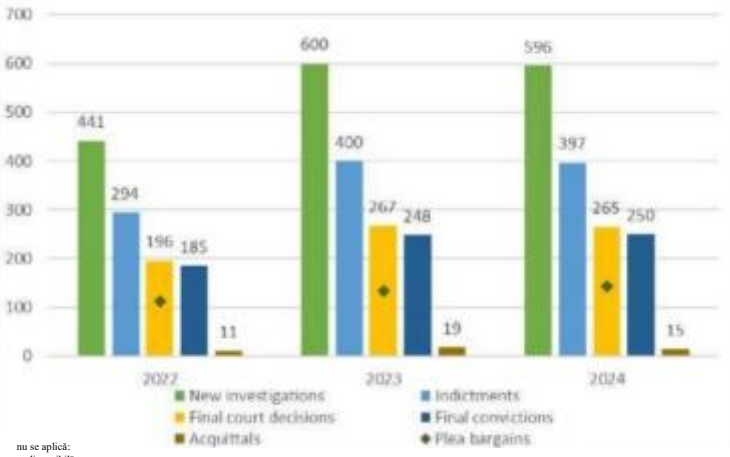

nu se aplică: nedisponibilă

Sursa: date naționale colectate prin intermediul crimei organizate și al corupției e-platform

Moldova ar trebui să își sporească în continuare capacitatea criminalistică, inclusiv cea a serviciilor sale de laborator pentru a detecta noile substanțe psihoactive, și să consolideze intervențiile bazate pe dovezi și activitățile de sensibilizare în ceea ce privește dependența, prevenirea, riscul de tratament și reducerea efectelor nocive, reabilitarea și reintegrarea socială și recuperarea.

Există centre de tratament pentru dependența de droguri în opt localități, iar accesul la tratamente este disponibil în 13 de închisori. În 2024 s-au primit 139 pacienți noi înregistrat în cadrul programului național de farmacoterapie opiacee, numărul total al beneficiarilor ridicându-se la 2 625 (față de 2 332 în 2022 și 2 376 în 2023).

Graficul 15.2: Moldova – Droguri – volume confiscate și distruse în kg

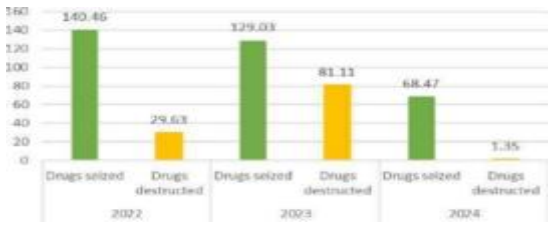

nu se aplică: nedisponibilă

Sursa: Datele naționale colectate via Platforma electronică privind criminalitatea a permis obținerea de rezultate în materie de corupție (OCCTR)

Combaterea terorismului

Cadrul juridic pentru combaterea terorismului, prevenirea radicalizării și pentru protecția infrastructurii critice și reziliența entităților critice este parțial aliniat la acquis-ul UE. Sunt necesare îmbunătățiri suplimentare în aceste domenii.

Alinierea juridică, cadrele strategice și instituționale

Legislația Republicii Moldova privind combaterea terorismului este, în general, aliniată la *acquis-ul UE și la dreptul*

internațional aplicabil.

Strategia de securitate națională acoperă lupta împotriva terorismului și a finanțării terorismului. Nivelul de pregătire pentru protejarea infrastructurii critice rămâne scăzut. Programul național pentru consolidarea și realizarea măsurilor de protecție împotriva terorismului nu este aliniat la acquis-ul UE în ceea ce privește reziliența entităților critice. Aceste aspecte ar trebui luate în considerare de Moldova la actualizarea programului național după 2026.

Nu există nicio strategie națională dedicată combaterii terorismului și nici o strategie sau un plan de acțiune în conformitate cu politica UE și cu principiile-cheie privind prevenirea și combaterea extremismului violent. Moldova ar trebui, de asemenea, să pună în aplicare Regulamentul privind conținutul online cu caracter terorist.

Nu există nicio entitate centrală responsabilă de coordonarea prevenirii radicalizării. Cadrul instituțional în acest sens trebuie îmbunătățit, inclusiv prin definirea competențelor, sarcinilor și responsabilităților instituțiilor care lucrează la prevenirea și combaterea radicalizării și a extremismului violent.

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

Moldova dispune de un sistem național de alertă teroristă structurat pe patru niveluri, aflat în prezent la nivelul de amenințare moderată.

În perioada de raportare, a fost intentată o acțiune penală împotriva unui grup de persoane suspectate de comiterea unor infracțiuni legate de terorism. În perioada de raportare nu au fost comise atacuri teroriste (sau legate de terorism) și nu au fost raportate condamnări. Numărul persoanelor expulzate din Moldova din motive de securitate națională și de suspiciune de profiluri teroriste a rămas stabil în 2024-11 de persoane, la fel ca în 2023. Cu toate acestea, numărul persoanelor cărora li s-a refuzat accesul în Moldova la punctele de trecere a frontierei din posibile motive extremiste violente a crescut substanțial în 2024, ajungând la un total de 193 de persoane, față de 35 în 2023.

Cooperarea judiciară în materie civilă și penală

Cooperarea judiciară în materie civilă și penală s-a îmbunătățit, dar sunt necesare eforturi suplimentare.

Moldova trebuie să adere la Convenția de la Haga din 2007 privind pensia de întreținere pentru copii, Protocolul cu privire la obligațiile de întreținere din 2007 și Convenția de la Haga din 2019 privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine în materie civilă sau comercială.

Graficul 16.1: Moldova – Cereri de asistență reciprocă în materie civilă

Sursă: Ministerul Justiției, Procuratura General

Moldova a continuat să consolideze cooperarea cu Parchetul European (EPPO), inclusiv prin încheierea unui acord de cooperare între EPPO și Centrul Național Anticorupție (CNA) la 26 noiembrie 2024. În 2024, EPPO a trimis autorităților moldovene cinci cereri de asistență judiciară reciprocă.

Moldova a menținut o bună cooperare cu partenerii în ceea ce privește asistența judiciară reciprocă în materie penală, în special în scopul recuperării activelor.

Graficul 16.2: Moldova – Cereri de asistență reciprocă în materie penală

Sursă: Ministerul Justiției, Procuratura General

Un procuror de legătură cu normă parțială a fost detașat la Eurojust din octombrie 2023, iar un punct de contact a fost desemnat.. În perioada 1 martie 2024-31 iulie 2025, Moldova a fost implicată în 44 de cazuri noi la Eurojust, inclusiv în 13 echipe comune de anchetă, majoritatea având legătură cu criminalitatea organizată, traficul de droguri și spălarea de bani. Moldova ar trebui să își intensifice detașarea în Eurojust, cu normă întreagă.

Migrație legală și ilegală

Cadrul juridic pentru gestionarea migrației legale și neregulamentare este parțial aliniat la acquis-ul UE.
Gestionarea migrației legale și neregulamentare trebuie îmbunătățită.

Alinierea juridică, cadrele strategice și instituționale

Moldova a continuat să pună în aplicare Programul național privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și a integrării străinilor pentru perioada 2022-2025 și planul de acțiune aferent. În 2024, au fost puse în aplicare 48,2 % din acțiunile din planul de acțiune.
Cadrul de reglementare pentru gestionarea migrației neregulamentare a fost actualizat în cursul perioadei de raportare. În domeniul returnării, modificările aduse regimului juridic pentru străini au vizat alinierea parțială la Directiva UE privind standardele și procedurile comune pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, care au intrat în vigoare în ianuarie 2025. În februarie 2025, protecția temporară acordată persoanelor strămutate din Ucraina a fost prelungită până în martie 2026.

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

Graficul 17: Moldova- numărul trecerilor ilegale

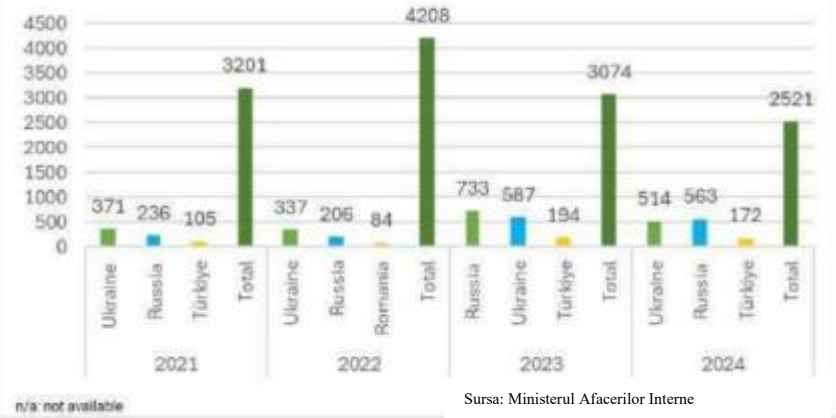

Sursa: Ministerul Afacerilor Interne

Moldova dispune în prezent de o capacitate de primire suficientă din cauza unei scăderi constante a cererii. Capacitatea de primire nu este utilizată pe deplin, cu o rată de ocupare de aproximativ 77 % din totalul de 1 651 de locuri. Mai multe centre de cazare a refugiaților (CCR) au fost închise temporar din cauza scăderii numărului de cereri și a necesității de a reduce costurile, dar acestea ar putea fi redeschise în cazul unei crize a refugiaților.

Acordul privind statutul UE-Moldova a intrat în vigoare la 1 noiembrie 2022. În septembrie 2025, la frontierele Moldovei cu România și Ucraina, precum și la Aeroportul Internațional Chișinău erau 104 de ofițeri Frontex detașați. Reînnoirea acordului de cooperare dintre Poliția de Frontieră și Frontex este în curs de desfășurare. Cooperarea rămâne una bună.

Moldova participă la Alianța Globală pentru Combaterea Traficului de Migranți și este invitată să-și reînnoiască angajamentul cu ocazia celei de-a doua conferințe a Alianței, programată la sfârșitul anului 2025.

Punerea în aplicare a Acordului de readmisie UE-Moldova este bună. Există 15 de acorduri privind readmisia încheiate și 26 protocoale adiționale semnate cu statele membre ale UE și cu alte țări de origine. Încheierea de acorduri de readmisie cu țări terțe și alte acorduri sau înțelegeri cu țările de origine ar trebui să continue.

Azil

Cadrul juridic în materie de azil este în mare parte aliniat parțial la acquis-ul UE.

Gestionarea azilului este, în linii mari, satisfăcătoare.

Alinierea juridică, cadrele strategice și instituționale

Legislația Republicii Moldova privind azilul este parțial aliniată la *acquis-ul* UE, iar țara este parte la convențiile internaționale relevante.

Moldova a întreprins măsuri pentru a consolida sistemul de azil, în special pentru persoanele cu nevoi speciale, pentru a include anumite definiții juridice și pentru a institui noi norme pentru a preveni abuzurile în cadrul sistemului. Aceasta include modificările aduse Legii privind azilul, care au intrat în vigoare în ianuarie 2025. Moldova ar trebui să își revizuiască și să își consolideze sistemul național de referire pentru solicitanții de azil cu nevoi speciale.

Graficul 18.1: Moldova – numărul solicitărilor de azil

Sursa: Ministerul Afacerilor Interne

Protecția temporară acordată persoanelor strămutate din Ucraina se aliniază la protecția temporară a UE care oferă acces la dreptul de ședere, la documentele de identitate, la dreptul la educație, la accesul pe piața forței de muncă și la asistență medicală. În 2025, Programului Național privind integrarea etapizată a străinilor în Republica Moldova – inclusiv al refugiaților – care sosesc în țară pentru dezvoltarea socio-economică a Moldovei, asigurând în același timp că drepturile acestora sunt în conformitate cu acquis-ul UE, a fost adoptat în 2025 și se va derula până în 2027.

În perioada 1 martie 2023-31 iulie 2025, 105 453 de persoane strămutate din Ucraina s-au înregistrat pentru protecție temporară. Lipsa resurselor rămâne principala provocare cu care se confruntă autoritățile naționale în gestionarea unui număr mare de cereri de protecție.

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

Graficul 18.2: Moldova – rata recunoașterii solicitărilor de azil (%)

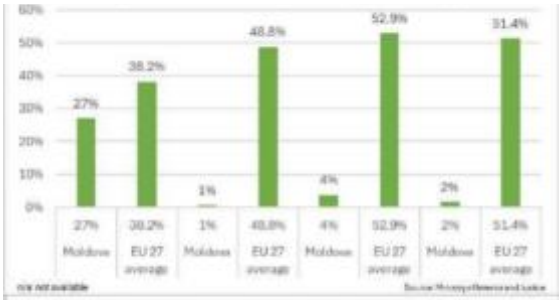

Media UE reflectă deciziile pozitive în primă instanță privind statutul de refugiat, statutul umanitar și statutul de protecție subsidiară.

Ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, Moldova a devenit nu numai o țară de tranzit, ci și o țară de destinație pentru persoanele care fug din calea războiului. De la 24 februarie 2022 la 31 iulie 2025, 1 155 480 cetățenii ucraineni au intrat în Moldova prin frontiera Moldova-Ucraina. 111 034 de cetățeni străini care au intrat de la începutul războiului la scară largă au rămas pe teritoriul Moldovei. Dintre aceștia, 98 329 sunt cetățeni ucraineni, iar 12 705 sunt resortisanți ai țărilor terțe, în timp ce 49 955 sunt minori.

În 2024, Moldova a primit 7 922 de cereri de azil, în comparație cu 4 101 de cereri în 2023. Numărul tot mai mare de solicitanți de azil continuă să exercite presiuni asupra autorităților naționale. Autoritățile moldovene ar trebui să continue procesul în curs de reformare a Biroului pentru azil și migrație în Inspectoratul General pentru Migrație și să îl doteze cu mai mult personal și echipamente, inclusiv cu un sistem de digitalizare interoperabil cu alte sisteme naționale.

Accesul la informații și furnizarea de informații privind procedura de azil necesită îmbunătățiri, la fel ca și accesul la informații și consiliere juridică pentru solicitanții de azil de la Aeroportul Internațional Chișinău, pentru a preveni eventuale cazuri de returnare.

Moldova beneficiază de sprijin regional oferit de Agenția Uniunii Europene pentru Azil, facilitat de *Procesul de la Praga*.

Politica în domeniul vizelor

Politica în domeniul vizelor nu este pe deplin aliniată cu cea a UE, în special cu lista țărilor ai căror resortisanți au nevoie de viză pentru a intra în UE. Lista țărilor care beneficiază de un regim de călătorii fără viză pentru Moldova diferă de 11 țări (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Kazahstan, Kârgâzstan, Qatar, Rusia, Tadjikistan, Turcia, Uzbekistan, Vanuatu) ai căror resortisanți au nevoie de viză pentru șederi de scurtă durată în UE. Regimul de vize a fost reinstituit pentru Cuba în urma unei modificări care au intrat în vigoare în martie 2025.

Sunt necesare progrese suplimentare în ceea ce privește alinierea politicii în domeniul vizelor. Până la alinierea deplină, o verificare mai riguroasă a sosirilor fără viză ale resortisanților țărilor terțe, în special a celor din țări care prezintă riscuri în materie de securitate sau de migrație ilegală, este necesară.

Cel de-al șaptelea raport al Comisiei Europene din cadrul mecanismului de suspendare a vizelor, publicat în decembrie 2024, a concluzionat că Moldova continuă să îndeplinească criteriile de referință privind liberalizarea regimului de

vize.

Guvernanța Schengen și frontierele externe

Cadrul legislativ și strategic pentru gestionarea frontierelor externe este parțial aliniat la acquis-ul UE. Gestionarea frontierelor trebuie îmbunătățită.

Alinierea juridică, cadrele strategice și instituționale

Având în vedere necesitatea de a consolida și de a stabili baze solide pentru sistemul Schengen, este necesar să se continue consolidarea guvernanței naționale Schengen prin elaborarea Planului de acțiune Schengen care să acopere întregul cadru.

Moldova are un concept național pentru gestionarea europeană integrată a frontierelor (GEIF), inclusiv un model de control al accesului pe patru niveluri, în conformitate cu Regulamentul Frontex. Există un program pentru gestionarea integrată a frontierelor (2022-2025). Trebuie adoptat un nou program de gestionare integrată a frontierelor pentru perioada 2026-2030, în conformitate cu ciclul de politici strategice multianuale a UE pentru gestionarea integrată a frontierelor. Principiile GEIF ar trebui să fie reflectate mai bine în documentele strategice naționale și, ulterior, să fie puse în aplicare în practică.

Noua lege privind frontiera de stat a Moldovei, adoptată în februarie 2024, a intrat în vigoare la 6 ianuarie 2025 și vizează alinierea la acquis-ul UE în acest domeniu. Moldova trebuie să adopte acte legislative de punere în aplicare prin operaționalizarea verificărilor în linia a doua la toate punctele de trecere a frontierei. De asemenea, trebuie să își consolideze capacitatea de a efectua verificări în linia a doua în conformitate cu standardele UE (cu echipamente adecvate, inclusiv digitale, infrastructură și personal dedicat/specializat).

Legea privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor a intrat în vigoare în decembrie 2024 și vizează alinierea la directiva UE aferentă. Moldova ar trebui să consolideze unitatea de informații privind pasagerii (UIP) cu personal, echipamente (inclusiv digitale) adecvate și un cadru juridic solid. Moldova dispune de cadrul juridic în vigoare pentru colectarea și transferul de informații prealabile referitoare la pasageri (API) începând din 2011, dar nu l-a pus încă în aplicare. Ar trebui asigurată alinierea deplină la cadrul UE privind API/PNR.

Moldova este membră a Rețelei de analiză a riscurilor din cadrul Parteneriatului estic, o platformă regională pentru schimbul și partajarea de informații. Procedurile naționale referitoare la alertele Interpol sunt armonizate cu procedurile europene și o abordare unificată este implementată.

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

În ceea ce **privește cooperarea internațională**, Moldova a continuat o bună cooperare cu Frontex. Schimbul de informații cu Frontex are loc la nivel central și la puncte de contact comune. Cooperarea cu serviciile de frontieră învecinate din România și Ucraina are loc prin intermediul patrulelor comune și al măsurilor comune de control la frontieră împreună cu autoritățile vamale.

Procedura comună pentru autoritățile competente privind prelucrarea datelor API/PNR a fost stabilită prin ordinul interinstituțional semnat în iunie 2025 între instituțiile relevante.

Moldova și-a continuat eforturile de formare a instituțiilor de aplicare a legii cu privire la **măsurile legate de corupție**. În 2024, 28 de angajați ai Ministerului de Interne au fost instruiți. Procedurile disciplinare împotriva polițiștilor de frontieră ar trebui aplicate mai sistematic atunci când este necesar. În 2024, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne au fost documentate 78 de cazuri de corupție, față de 43 în 2023.

Combaterea falsificării monedei euro (aspecte de drept penal)

Legislația relevantă privind combaterea falsificării monedelor este parțial aliniată la acquis-ul UE.

Moldova nu este parte la Convenția de la Geneva din 1929 privind stoparea falsificării de monedă. Acesta ar trebui să înființeze un Oficiu Național Central în acest sens. Codul penal prevede răspunderea penală pentru falsificare și este parțial aliniat la *acquis*-ul UE.

2.3. CRITERIILE ECONOMICE

Tabelul 19: **Moldova – Cifre economice cheie**	Media pentru **2016-21**	**2022**	**2023**	**2024**
PIB-ul pe cap de locuitor (% din UE-27 în SPC)[1)]	27	28	29	30
Creșterea PIB-ului real	3.7	—4.6	1.2	0.1
Rata de activitate a populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%), total	n/a	53.7	58.4	59.1
Feminin	n/a	*50.0*	*55.3*	*57.5*
Masculin	n/a	*57.8*	*61.9*	*60.9*
Rata șomajului în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%), total	n/a	3.1	4.6	4.0
Feminin	n/a	*2.6*	*4.2*	*4.1*
Masculin	n/a	*3.5*	*5.0*	*3.8*
Ocuparea forței de muncă în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (creștere anuală%)	n/a	2.0	1.8	—3.3
Salarii nominale (creștere anuală%)	12.1	16.3	16.9	
Indicele prețurilor de consum (creștere anuală%)	5.0	28.7	13.4	4.7
Cursul de schimb în raport cu EUR	20.5	19.9	19.6	19.3
Balanța contului curent (% din PIB)	—8.4	—16.6	—11.4	—16.0
Investiții străine directe nete, ISD (% din PIB)	2.1	3.7	2.2	1.8
Soldul bugetului general (% din PIB)	—3.4	—3.2	—5.2	—3.9
Datoria publică (% din PIB)	34.2	35.0	34.9	38.2

Surse: WIIW, FMI, Biroul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei

2.3.1. Existența unei economii de piață funcționale

Guvernanța economică

Autoritățile iau unele măsuri în ceea ce privește implementarea reformelor sprijinite de partenerii internaționali, dar adoptarea legilor esențiale pentru consolidarea guvernanței economice este încă în așteptare. Moldova a finalizat o operațiune de asistență macrofinanciară din partea UE în valoare de 295 de milioane EUR, cu plata finală în decembrie 2024, în urma îndeplinirii cu succes a tuturor condițiilor de politică. La 17 decembrie 2024, FMI a finalizat cea de-a șasea evaluare în cadrul ECF/EFF și cea de-a doua evaluare din cadrul Mecanismului pentru reziliență și durabilitate (RSF) cu Moldova. Programul a expirat în octombrie 2025, două evaluări nefinalizate în 2025. Ca răspuns la preocupările legate de independența băncii centrale în urma destituirii bruște a guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei, au fost elaborate modificări suplimentare ale legii cu privire Banca Națională a Moldovei pentru a consolida structura instituțională a Băncii Naționale a Moldovei. Cu toate acestea, adoptarea lor de către Parlament rămâne în așteptare.

Moldova a participat la dialogul economic și financiar cu UE în mai 2025, în urma prezentării celui de-al doilea Program de Reformă Economică. Punerea în aplicare a orientărilor de politică pentru 2024 a fost parțială, înregistrându-se progrese în ceea ce privește consolidarea fiscală, unele măsuri luate pentru a avansa reformele structurale fiscale și eforturi semnificative în domeniul politicii monetare.

Stabilitatea macroeconomică

Redresarea economică, care a început în 2023, s-a oprit în a doua jumătate a anului 2024. Creșterea PIB-ului real a stagnat ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei învecinate, a unei scăderi drastice a producției agricole din cauza unei secete severe și a declinului exporturilor agricole și a reexporturilor de minerale. Impactul a rămas limitat datorită unei redresări a consumului privat, susținută de o creștere de aproape 10 % a salariilor reale. Creșterea puternică a investițiilor private determinată de o politică monetară mai relaxată în 2024 și un program de sprijin pentru investițiile imobiliare au sprijinit, de asemenea, activitatea economică. Exporturile nete au rămas un obstacol în calea creșterii (în scădere cu 3.7 puncte procentuale ca pondere din PIB), ca urmare a unei scăderi a exporturilor pe fondul creșterii puternice a importurilor, în special în a doua jumătate a anului 2024.

Creșterea PIB-ului real urmează să se redreseze lent în 2025 și 2026, pe măsură ce încetinirea creșterii economice

Graficul 20: Moldova - contul curent componente selectate și ISD

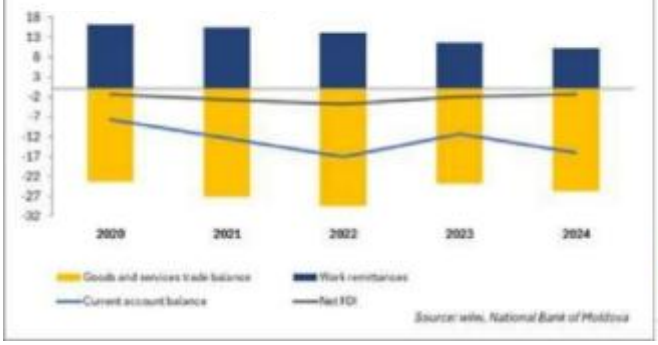

Graficul 20.1: Moldova – creșterea reală a PIB-ului și contribuții

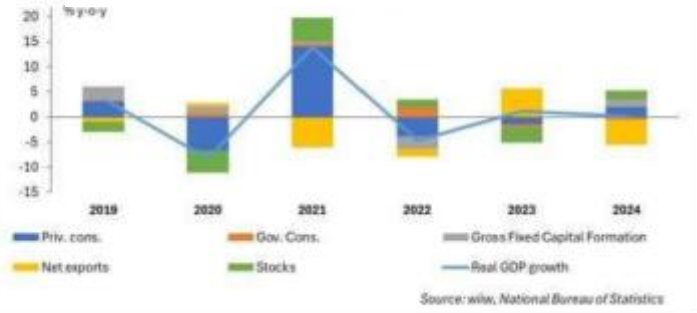

de la recolta slabă din 2024, agricultura se redresează parțial, iar cererea internă rămâne puternică. Venitul pe cap de locuitor al Moldovei este puțin sub o treime din cel al UE, crescând cu peste 10 puncte procentuale în deceniul precedent, deși crizele din ultimii ani au încetinit ritmul convergenței. Această tendință a contribuit, de asemenea, la reducerea mai lentă a nivelului de sărăcie. Se preconizează că Mecanismul de reformă și creștere al UE, recent adoptat, va promova reforme structurale esențiale și va spori investițiile necesare pentru a sprijini convergența economică a Moldovei.

Balanța contului curent al Moldovei continuă să fie afectată din punct de vedere structural de dependența sa puternică de exporturile agricole volatile și de vulnerabilitatea la fluctuațiile prețurilor energiei importate. Până la sfârșitul anului 2024, deficitul de cont curent a crescut la 16 % din PIB, de la 11,4 % în 2023, reflectând scăderea reexporturilor către Ucraina (în principal minerale) și o scădere puternică a exporturilor agricole – o tendință care se preconizează că va persista în 2025. În timp ce exporturile de bunuri ca pondere din PIB au scăzut, exporturile de servicii au înregistrat o creștere modestă, susținută în mare măsură de dezvoltarea sectorului IT. În același timp, importurile au rămas puternice, susținute de un consum privat robust. Creșterea deficitului de cont curent a fost finanțată în principal prin intrări nete de valută și depozite, precum și prin împrumuturi de la donatori multilaterali și bilaterali. Remitențele au continuat să joace un rol semnificativ, dar au scăzut în 2024 la 10,3 % din PIB. În mod similar, intrările de investiții străine directe ca pondere din PIB au scăzut de la 2,2 % în 2023 la 1,8 % în 2024, reflectând parțial încrederea scăzută persistentă a investitorilor din cauza războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei.

După o deflație reușită în urma șocului energetic din 2022/2023, inflația s-a redresat în a doua jumătate a anului 2024, înainte de a scădea ușor în 2025. Inflația medie anuală a scăzut de la 13,4 % în 2023 la 4,7 % în 2024, dar presiunile inflaționiste au reapărut la jumătatea anului 2024 din cauza creșterii prețurilor alimentelor, determinată parțial de seceta din vara anului 2024 și de creșterea prețurilor la gaze. Banca Națională a Moldovei a întrerupt reducerile ratei dobânzii în mai 2024, menținând o rată de bază de 3,6 %, concomitent cu relaxarea cerințelor obligatorii minime de rezervă pentru a contracara scăderea consumului privat spre sfârșitul anului 2024. Cu toate acestea, întrucât inflația a atins un nivel maxim de 9,1 % în ianuarie 2025 din cauza unei creșteri bruște a prețurilor energiei electrice ca urmare întreruperii furnizării gazelor rusești în regiunea transnistreană, Banca Centrală și-a majorat rata dobânzii de referință. Redresarea politicii monetare a contribuit la stabilizarea inflației la aproximativ 8 % în prima jumătate a anului 2025. În vara anului 2025, BNM a redus rata de bază în două etape, la 6 %.

Graficul 21: Moldova – dezvoltare fiscală

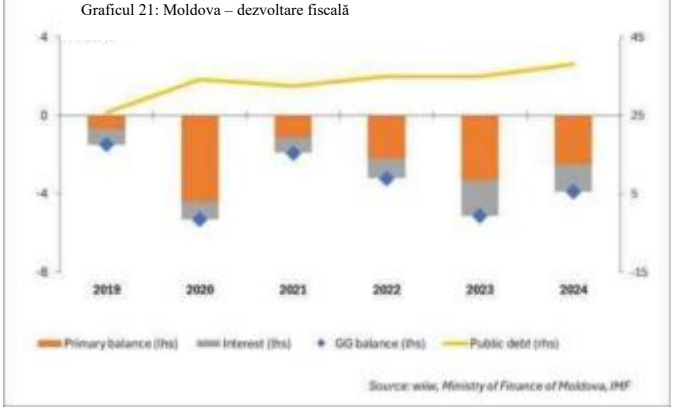

Deși ponderea datoriei publice față de PIB în Moldova rămâne relativ scăzută în comparație cu țările din regiune, țara a înregistrat deficite fiscale mari în ultimii ani. Deficitul fiscal a scăzut la 3,9 % din PIB în 2024 (comparativ cu 5,2 % din PIB în 2023), în principal datorită veniturilor mai mari decât se preconizase, unei subutilizări

a investițiilor publice și unei mai bune direcționări a măsurilor de sprijin pentru a atenua impactul prețurilor ridicate la energie asupra gospodăriilor. Bugetul pentru 2025, astfel cum a fost modificat în aprilie și iunie 2025, prevede creșterea deficitului la 5,1 % din PIB, pe fondul cheltuielilor suplimentare pentru infrastructură rutieră și feroviară, eficiența energetică și alte proiecte pentru dezvoltare regională și protecția mediului. Acesta prevede, de asemenea, alte creșteri ale cheltuielilor curente, inclusiv subvenții pentru producătorii agricoli, sprijin pentru IMM-uri, o creștere a salariilor din sectorul public și plăți unice de sprijin pentru anumite grupuri, cum ar fi studenții și gospodăriile vulnerabile. Această creștere a cheltuielilor este sprijinită de o finanțare suplimentară din partea Mecanismului de reformă și creștere. Cheltuielile suplimentare destinate atenuării impactului creșterii prețurilor la energie asupra gospodăriilor, întreprinderilor și sectorului public sunt finanțate prin granturi din partea UE (ca parte a pachetului energetic). În 2024, ponderea datoriei publice în PIB a crescut cu 3.3 puncte procentuale, ajungând la 38,2 % din PIB până la sfârșitul anului.

Moldova a depus eforturi în avansarea reformelor structurale fiscale, în special prin îmbunătățirea gestionării investițiilor publice și a eficienței cheltuielilor, în timp ce s-au luat măsuri pentru consolidarea cheltuielilor fiscale. Cu toate acestea, investițiile publice totale au scăzut de la 1,3 % din PIB în 2023 la mai puțin de 1 % din PIB în 2024, în timp ce s-au luat măsuri pentru a consolida gestionarea investițiilor publice. Cadrul unic pentru proiecte în cursa fost aplicat cu succes tuturor noilor proiecte de investiții din bugetul 2025. Impactul deplin al acestei reforme va deveni evident în timp, odată ce proiectele în curs (neincluse în cadru) vor fi finalizate. Moldova a luat, de asemenea, măsuri de extindere a bazei de impozitare și de îmbunătățire a conformității fiscale, unele cheltuieli fiscale fiind eliminate. Cu toate acestea, analiza cost-beneficiu a cheltuielilor fiscale nu a dus la o consolidare generală a cheltuielilor fiscale. În schimb, în 2025 au fost introduse noi cheltuieli fiscale. În ceea ce privește eficiența cheltuielilor publice, Moldova a finalizat o analiză a cheltuielilor în sectorul sănătății și a început să pună în aplicare rezultatele acesteia. O analiză a cheltuielilor în domeniul protecției sociale este în curs de desfășurare. Cu toate acestea, o provocare majoră rămâne lipsa unui cadru de reglementare care să facă din punerea în aplicare a analizelor cheltuielilor o cerință legală, precum și capacitățile limitate ale ministerelor de resort și ale Ministerului de Finanțe de a efectua astfel de analize ale cheltuielilor.

Mixul de politici macroeconomice a contribuit la menținerea stabilității macroeconomice în contextul mai multor crize, însă nivelul investițiilor publice rămâne scăzut, iar creșterea recentă a prețurilor la energie și seceta din 2024 au scos la iveală vulnerabilitatea țării față de șocuri externe. Guvernul a răspuns rapid la creșterea prețurilor la energie și-a majorat cheltuielile pentru sprijinul energetic, cu ajutorul granturilor din partea UE, pentru a atenua impactul asupra întreprinderilor și gospodăriilor. O nouă compensație pentru energia electrică a fost instituită pentru 2025 pentru a atenua efectele șocului prețurilor cauzat de tranziția bruscă la prețurile energiei electrice de pe piață. Pachetul, care compensează până la 80 % din consumul mediu de energie electrică, oferă sprijin tuturor gospodăriilor. Acest sprijin urmează să fie eliminat treptat, fondul de reducere a vulnerabilității energetice rămânând principalul instrument de sprijinire a gospodăriilor vulnerabile. Punerea în aplicare în continuare a reformei investițiilor publice, precum și îmbunătățirea planificării și execuției bugetare sunt necesare pentru a spori investițiile publice atât de necesare, facilitate și de Mecanismul de reformă și creștere al UE. Politica monetară rămâne adecvată și suficient de însăprită pentru a răspunde presiunilor inflaționiste recente. Printre principalele riscuri pentru stabilitatea macroeconomică se numără impactul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, noile creșteri ale prețurilor la energie, având în vedere dependența ridicată a țării de importurile de energie, baza slabă de export a Moldovei și nivelul scăzut de pregătire pentru adaptarea la schimbările climatice, precum și o creștere mai slabă în rândul principalilor parteneri comerciali, în contextul unui mediu comercial mondial volatil.

Funcționarea pieților de produse

Mediul de afaceri

Moldova a înregistrat unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea mediului său de afaceri, dar rămâne afectată de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și de provocările structurale. Guvernul a adoptat mai multe pachete de reglementare menite să reducă costurile administrative impuse întreprinderilor de reglementări învechite sau excesiv de complexe. În plus, accesul la serviciile publice digitale și utilizarea acestora au crescut semnificativ. În pofida unor progrese înregistrate în cursul perioadei de raportare, deficiențele statului de drept continuă să submineze mediul de afaceri. Potrivit sondajului Băncii Mondiale din 2024 în rândul întreprinderilor, aproape o cincime dintre firme consideră corupția ca fiind o constrângere majoră sau foarte severă, ușor peste media regională. Pe baza metodologiei Băncii Mondiale, rezultatele sugerează că doar 43 % dintre firmele intervievate consideră

instanțele ca fiind independente și imparțiale în soluționarea litigiilor comerciale, în timp ce un număr ușor sub jumătate consideră că mecanismele alternative de soluționare a litigiilor sunt fiabile. Ambele cifre se situează cu mult sub media regională, unde aproximativ 75 % dintre firme raportează încredere în independența sistemului judiciar și în fiabilitatea mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor. În pofida unor modificări legislative, persistă deficiențe în cadrul legislativ privind insolvența și falimentul. În plus, deficitul de forță de muncă atât cu înaltă calificare, cât și cu calificare redusă, incertitudinea în materie de reglementare și instabilitatea politică rămân factori care limitează potențialul antreprenoriatului și al ISD. Ocuparea informală a forței de muncă a scăzut ușor în 2024, în mare parte din cauza declinului agriculturii3. Reforma Inspectoratului de Stat al Muncii a produs unele rezultate pozitive, cu un număr semnificativ mai mare de inspecții și cazuri de succes de formalizare a ocupării forței de muncă, deși creșterea rămâne limitată, având în vedere dimensiunea mare a economiei informale. În plus, Moldova a avansat în implementarea programului de combatere a muncii nedeclarate prin lansarea unei platforme online care permite persoanelor fizice să raporteze în mod anonim și oficial cazurile suspectate de muncă nedeclarată. O revizuire a principalelor impozite a constatat că contribuabilii la impozitul pe venitul personal sunt concentrați în categorii cu venituri mici, ceea ce ar putea stimula angajarea informală. Cu toate acestea, nu au fost luate măsuri pentru a remedia această problemă și pentru a identifica modalități de stimulare a formalizării.

Influența statului asupra pieților de produse

Întreprinderile de stat (Î.S), inclusiv cele cu capital parțial de stat, continuă să domine unele sectoare competitive ale economiei Moldovei, printre care transporturile și industria prelucrătoare. Deși numărul întreprinderilor de stat a scăzut cu aproximativ 20 % din 2019, în principal datorită eforturilor de lichidare și restructurare, productivitatea acestora rămâne semnificativ mai scăzută decât cea a întreprinderilor din sectorul privat. În mod desosebit, aproximativ o treime din operațiunile întreprinderilor de stat sunt încă concentrate în sectoare competitive, cum ar fi serviciile de transport și industria prelucrătoare. Controlul prețurilor și producția de stat în sectorul alimentar continuă să fie în vigoare, deși pentru o gamă limitată de produse alimentare. Prețurile produselor farmaceutice sunt reglementate la nivel angro. Valoarea ajutoarelor de stat acordate în Moldova a scăzut în ultimii ani, ajungând la 1,35 % din PIB în 2023 – încă ușor peste nivelurile UE (1,09 % în 2023). În 2024, au fost luate măsuri importante pentru alinierea schemelor de ajutoare de stat regionale la *acquis*-ul UE.

Privatizare și restructurare

Progresele înregistrate în cadrul reformei întreprinderilor de stat rămân limitate, cele mai importante măsuri fiind încă în curs de implementare. În noiembrie 2024, guvernul a adoptat Programul privind administrarea proprietății publice de stat pentru anii 2024-2027, care prezintă o foaie de parcurs pentru punerea în aplicare a rezultatelor exercițiului de triere și pentru continuarea reformei guvernanței corporative până în 2027. În urma exercițiului de triere, 5 din cele 55 de întreprinderi de stat identificate pentru restructurare au fost transformate în alte forme juridice de organizare, cum ar fi instituțiile publice. Se depun eforturi pentru digitalizarea registrului patrimoniului public, oferind mai multă transparență și o bază pentru punerea în aplicare a rezultatelor trierii. Numărul întreprinderilor de stat care au adoptat un cod de guvernanță corporativă a crescut cu 13, ajungând la 43 de întreprinderi de stat. Cu toate acestea, punerea în aplicare la nivel de întreprindere este adesea în întârziere. Trei întreprinderi de stat au înființat comitete de audit, numărul total ajungând la 11; cu toate acestea, acestea nu raportează încă public asupra activităților lor. Se iau măsuri pentru a modifica cadrul de reglementare care stabilește gestionarea și privatizarea activelor proprietății publice, adoptarea de către Parlament fiind încă în așteptare.

Funcționarea pieței financiare

Sectorul bancar deținut în principal de capital străin, rămâne stabil, adecvarea capitalului, lichiditatea și profitabilitatea menținându-se ridicate în 2024. În 2024, rata ridicată de adecvare a capitalului a scăzut ușor, în principal ca urmare a creșterii activității de creditare. Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate rămâne cu mult peste nivelurile înregistrate anterior înaintea invaziei pe scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022 și depășește în mod semnificativ pragul reglementar de 100 %. Tendința ascendentă a rentabilității a încetinit în 2024 ca urmare a scăderii veniturilor din dobânzi, însă profitabilitatea a rămas ridicată.

Împrumuturile acordate gospodăriilor și întreprinderilor au înregistrat o creștere semnificativă în 2024, fiind

3 *Potrivit World Economics (2024), care utilizează o medie a celor mai recente estimări ale economiștilor din întreaga lume, economia informală a Moldovei reprezintă aproximativ 37,1 % din PIB, ceea ce reprezintă o scădere cu aproape 4 puncte procentuale față de 2023. Orice estimare trebuie efectuată cu prudență, având în vedere varietatea abordărilor metodologice.*

sprijinite de o politică monetară mai relaxată și de programe de sprijin guvernamental, dar rămân relativ scăzute, creditele acordate economiei reprezentând 25,6 % din PIB în 2024. Creșterea creditelor în moneda locală a atins nivelurile anterioare crizei, de aproximativ 16 % față de aceeași perioadă a anului precedent, determinată în mare măsură de creșterea creditării imobiliare susținute de programul de sprijin Prima Casă PLUS și de rate mai scăzute ale dobânzii. Acest lucru a contribuit la creșterea prețurilor proprietăților în marile orașe, determinată și de constrângerilor de ofertă și sugerând riscuri de credit sporite. Creșterea creditării non-bancare a încetinit din cauza unor norme mai stricte în materie de creditare. Rata creditelor neperformante a scăzut de la 5,6 % la sfârșitul anului 2023 la 4,2 % în decembrie 2024. Sectorul bancar rămâne relativ concentrat, cele mai mari trei bănci deținând peste 60 % din totalul activelor. Guvernul a continuat să sprijine accesul la finanțare, în special prin subvenționare la dobândă și programe de garantare, inițiind, în același timp, elaborarea primei sale Strategii Naționale de Incluziune Financiară. Cu toate acestea, eficacitatea accesului la programele de finanțare pare să fie subminată de coordonarea insuficientă între programele existente și de un accent limitat pe sprijinirea activităților cu valoare adăugată care necesită monitorizare și evaluare sporite.

Integrarea Moldovei în sistemul financiar al UE progresează. La 2 ianuarie 2025, BNM a trecut de la dolarul american la euro ca monedă de referință pentru cursul de schimb oficial al leului moldovenesc, reflectând rolul din ce în ce mai important al monedei euro în comerțul exterior, remiterile de bani și fluxurile ISD.

Funcționarea pieței forței de muncă

Îmbunătățirile de pe piața forței de muncă au încetinit, în principal ca urmare a încetinirii creșterii economice în a doua jumătate a anului 2024. Deși atât rata de ocupare a forței de muncă, cât și rata de participare pe piața muncii pentru bărbații cu vârsta între 20 și 64 de ani au scăzut ușor în 2024, în principal în zonele rurale, precum și în industrie și agricultură, ocuparea forței de muncă în rândul femeilor a menținut o traiectorie pozitivă, deși mai slabă decât în 2023. Rata de participare pe piața forței de muncă a Moldovei a crescut cu 0.7 în 2024, dar rămâne semnificativ mai scăzută decât media UE, situându-se la doar 59,1 %, comparativ cu aproape 76 % în UE.

Graficul 21b: Moldova – tendința pieței muncii (vârsta cuprinsă 20 – 64 ani)

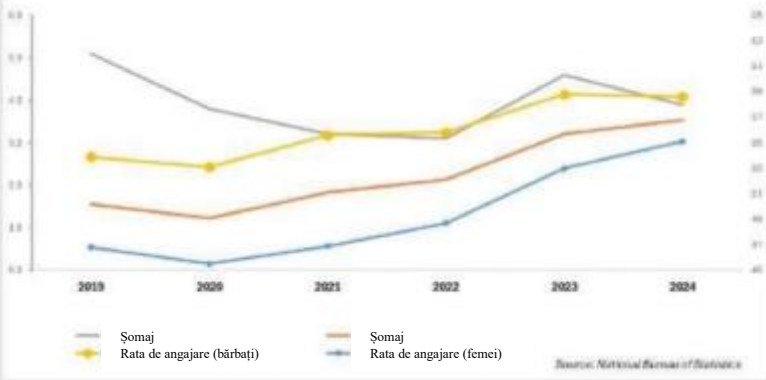

Cu toate acestea, la începutul anului 2025, rata de ocupare a forței de muncă atât pentru bărbați, cât și pentru femei (15 ani și peste) a fost cu mult sub aceeași perioadă a anului precedent. Rata șomajului a scăzut la 3,9 % în 2024 datorită unor măsuri precum creșterea sprijinului pentru educație și formare profesională (EFP) și creșterea subvențiilor pentru întreprinderile nou-înființate. Scăderea simultană a șomajului și a ocupării forței de muncă se explică probabil printr-o participare mai mare la EFP, prin ratele de emigrare constant ridicate și prin munca sezonieră în străinătate. Ponderea tinerilor care nu sunt încadrați în muncă, educație sau formare profesională cu vârste cuprinse între 19 și 25 de ani (NEET) și-a continuat tendința descendentă în ultimii ani și a scăzut cu 2.1 puncte procentuale în comparație cu sfârșitul anului 2023. Această îmbunătățire reflectă probabil extinderea măsurilor active pe piața forței de muncă și eforturile de consolidare a EFP. Cu toate acestea, rata NEET rămâne ridicată, situându-se la 26 %, cu mult peste media UE de 11,2 % în 2023.

2.3.2. Capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din Uniune

Educație și inovare

În pofida cheltuielilor relativ ridicate pentru educație și a unor îmbunătățiri pentru a aborda necorelarea competențelor, rezultatele rămân scăzute. Potrivit anchetei Băncii Mondiale din 2024 privind întreprinderile, aproape 35 % dintre întreprinderile din Moldova au identificat o forță de muncă insuficient educată ca fiind o constrângere majoră sau foarte severă, comparativ cu 25 % în medie în regiune. Cu toate acestea, ponderea angajatorilor care au evaluat absolvenții ca fiind bine pregătiți a crescut de la 28 % în 2021 la 36 % în 2024, conform studiului anual privind piața forței de muncă. Pentru a aborda necorelarea competențelor, autoritățile au extins învățământul profesional dual, care a demonstrat rezultate semnificativ mai bune pe piața forței de muncă în comparație cu programele EFP tradiționale, și au avansat internaționalizarea învățământului superior. Cu toate acestea,

s-au înregistrat puține progrese în ceea ce privește stabilirea unui dialog periodic între sectorul de afaceri și factorii de decizie politică pentru a depăși dezechilibrul dintre cererea și oferta de competențe.

Moldova și-a intensificat eforturile de consolidare a cercetării și dezvoltării, dar progresele rămân limitate. Cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare rămân scăzute, situându-se la 0,22 % din PIB în 2024. Ponderea întreprinderilor care au introdus un produs sau servicii noi în ultimii trei ani sau care utilizează o tehnologie licențiată din străinătate rămâne cu mult sub media regională. În martie 2025, a fost lansat Fondul Național pentru Inovare și Transfer Tehnologic pentru a sprijini proiectele de inovare și transfer tehnologic între cercetare și întreprinderi și pentru a atrage investiții interne și străine în cadrul Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027 și al Strategiei de Specializare Inteligentă.

Capitalul fizic și calitatea infrastructurii

Investițiile publice ca procent din PIB continuă să scadă, dar se iau măsuri pentru a aborda lacunele structurale prin proiecte strategice de infrastructură și prin reforma gestionării investițiilor publice. În timp ce investițiile publice medii din UE au fost de aproximativ 3,5 % din PIB în 2024, acestea au scăzut sub 1 % în Moldova. Infrastructura de transport rămâne subdezvoltată, în special în sectorul feroviar, dar Strategia de mobilitate 2030 adoptată în 2024 urmărește să modernizeze rețeaua și să consolideze conectivitatea transfrontalieră cu UE. Țara continuă să depună eforturi majore pentru a consolida infrastructură energetică, în special ca răspuns la criza energetică recentă, inclusiv prin investiții în producția internă, inclusiv în energia din surse regenerabile. Moldova a aprobat primul său Plan Național Integrat pentru Energie și Climă, care vizează avansarea unei tranziții energetice durabile. De asemenea, se înregistrează progrese în ceea ce privește două proiecte-cheie de interconectare electrică cu România pentru a sprijini integrarea rețelei Moldovei pe piața UE și pentru a eluda tranzitarea regiunea transnistreană pentru importurile de energie electrică. Infrastructura Moldovei, inclusiv transporturile și energia, rămâne extrem de vulnerabilă la șocurile legate de climă, în special la inundații și valuri de căldură. Potrivit Băncii Mondiale, se preconizează că Moldova se va confrunta cu un deficit mediu anual de finanțare pentru pregătirea și răspunsul la dezastre de 146 de milioane USD.

Digitalizarea avansează în mod constant, fiind sprijinită de îmbunătățirea accesului la internet și de accesul extins la serviciile publice electronice, în timp ce disparitățile regionale persistă. Acoperirea de bandă largă de mare viteză s-a îmbunătățit semnificativ, ajungând la 57 % din populație la jumătatea anului 2024. Ponderea serviciilor publice disponibile online a crescut semnificativ, ajungând la 64 % pentru întreprinderi și la 54 % pentru persoane fizice în 2024. Progresele înregistrate privind comerțul electronic și plățile digitale, cum ar fi extinderea platformelor comerciale online și lansarea sistemului de plăți instant din Moldova, contribuie, de asemenea, la reducerea costurilor tranzacțiilor și la sprijinirea micilor antreprenori prin digitalizare.

Structura sectorială și a întreprinderilor

Structura economică a Moldovei continuă să se reorienteze încet de la agricultură, forța de muncă fiind realocată treptat sectoarelor cu o productivitate mai ridicată. Ponderea agriculturii în PIB a scăzut constant în ultimul deceniu, de la 14,1 % în 2014 la 7,1 % în 2024. Sectorul TIC a devenit un contribuitor semnificativ, ponderea sa în PIB crescând de la 4,8 % în 2018 la 7,1 % în 2024, determinată în mare măsură de creșterea Parcului tehnologic de inovare din Moldova, ale cărui companii rezidente generează aproximativ 73 % din veniturile industriei IT. Exporturile de produse agricole cu valoare adăugată mai mare au scăzut în 2024 din cauza secetei și a unui regim temporar de licențe pentru importurile de cereale și de semințe oleaginoase. Deși scopul acestei măsuri este de a proteja fermierii locali împotriva concurenței cu costuri reduse, aceasta a perturbat modelul de import de materii prime ieftine pentru prelucrarea și exportul de produse precum uleiul de floarea-soarelui și alcoolul. În consecință, exportul de cereale și semințe oleaginoase neprelucrate cultivate la nivel local a devenit mai viabil, reducând valoarea adăugată a exporturilor.

IMM-urile contribuie cu peste jumătate din PIB. Deși o parte semnificativă continuă să activeze în comerț, construcții și agricultură, structura IMM-urilor se diversifică treptat, fiind sprijinită de programe publice specifice în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare Economică. Aproximativ 75 % din totalul IMM-urilor își desfășoară activitatea în sectorul serviciilor, aproape o treime fiind active în sectoare cu valoare adăugată ridicată, cum ar fi TIC, serviciile pentru întreprinderi sau serviciile financiare.

Integrarea economică în UE și competitivitatea prețurilor

În pofida unei integrări comerciale mai profunde cu UE, performanța comercială a Moldovei continuă să fie

afectată de baza sa restrânsă de export. Ponderea comerțului în PIB a scăzut în 2024, în principal ca urmare a scăderii exporturilor de bunuri. În 2024, UE a rămas principalul partener comercial al Moldovei, reprezentând 67,3 % din totalul exporturilor de bunuri și peste jumătate din importurile de bunuri. Cu toate acestea, fluxurile comerciale continuă să fie puternic concentrate, un număr redus de state membre ale UE primind cea mai mare parte a exporturilor Moldovei și furnizând cea mai mare parte a importurilor sale. Deși structura exporturilor se schimbă treptat, serviciile TIC câștigând teren, baza de export se bazează în continuare în mare măsură pe bunuri cu o productivitate scăzută și cu utilizare intensivă a forței de muncă din sectorul primar și din cel de producție.

Competitivitatea prețurilor externe s-a diminuat și mai mult în 2024, deoarece cursul de schimb real efectiv a continuat să se aprecieze pe parcursul anului, deși într-un ritm mai lent decât în 2023. În plus, salariile reale au crescut în toate sectoarele cu 9,5 % în 2024. Erodarea continuă a

Graficul 22a: Moldova- structura exporturilor

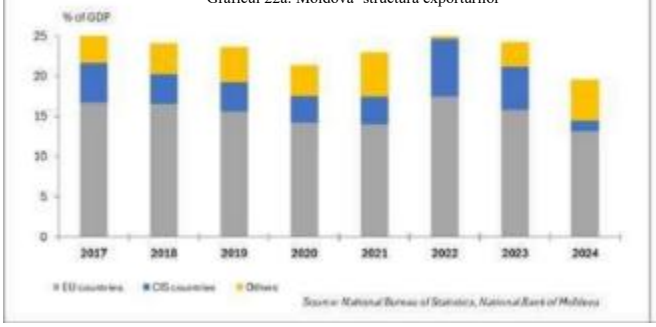

Graficul 22a: Moldova- structura importurilor

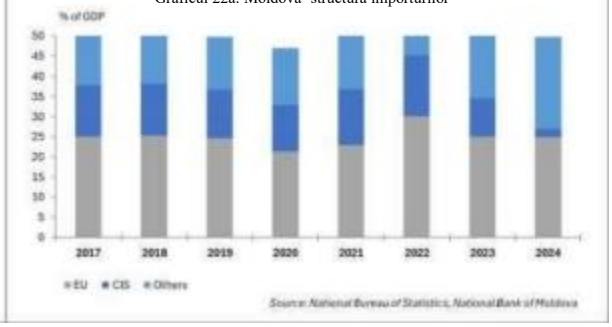

competitivității prețurilor, combinată cu o volatilitate comercială reînnoită în 2024, subliniază necesitatea diversificării exporturilor și a creșterii producției cu valoare adăugată, inclusiv în sectoare tradiționale, cum ar fi agricultura și prelucrarea alimentelor.

2.4. ACHIZIȚII PUBLICE, STATISTICI; CONTROL FINANCIAR

Capitolul 5: Achiziții publice

Normele UE garantează că achizițiile publice de bunuri, servicii și lucrări în orice stat membru sunt transparente și deschise tuturor întreprinderilor din UE, pe baza principiului nediscriminării și al tratamentului egal.

Structura instituțională și alinierea juridică

Cadrul juridic privind achizițiile publice este în mare măsură aliniat la acquis-ul UE. Guvernul a continuat implementarea Programului național de dezvoltare a sistemului de achiziții publice pentru perioada 2023-2026. Progresul a implicat eforturi de profesionalizare, inclusiv certificarea specialiștilor în domeniul achizițiilor publice/sectoriale. După cum este prevăzut în program, se lucrează la un proiect de regulament pentru standardizarea calificărilor și certificării profesioniștilor în domeniul achizițiilor publice. În plus, țara a avansat în dezvoltarea unui sistem electronic de achiziții publice, sprijinit de finanțare asigurată de către parteneri internaționali.

A fost adoptată legea cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, asigurând un nivel ridicat de aliniere la acquis-ul UE. O nouă lege privind parteneriatele public-private a fost adoptată în februarie 2025, dar nu este încă pe deplin aliniată la prevederile UE. Agenția Achiziții Publice și-a consolidat capacitatea de a monitoriza conformitatea în cazul contractelor de achiziții publice cu valoare redusă, dar sunt necesare în continuare progrese suplimentare.

Capacitatea de implementare și aplicare

Piața achizițiilor publice a reprezentat 5 % din PIB, menținându-se aceeași cotă ca în 2023. Cea mai utilizată procedură de achiziții publice în 2024 a fost **procedura de licitație deschisă**, cu 3,432 de licitații deschise, care au dus la 26,535 de contracte. Aceasta a reprezentat 78 % din numărul total de contracte atribuite.

Cadrul instituțional există, însă **capacitatea de gestionare a proceselor de achiziții publice** trebuie îmbunătățită. În perioada de raportare, Agenția Achiziții Publice a organizat două sesiuni de formare online dedicate achizițiilor durabile, cu un total de 245 de participanți; alte 19 sesiuni de formare online au fost organizate în cadrul unui proiect

al Băncii Mondiale. Unul dintre principalele blocaje în punerea în aplicare a proceselor de achiziții publice a fost sistemul electronic de achiziții publice *MTender*, care este depășit și nu permite utilizarea tuturor instrumentelor prevăzute în legislația în vigoare.

În ceea ce **privește prevenirea corupției** în domeniul achizițiilor publice, planul de acțiune pentru punerea în aplicare a Programului Național de Integritate și Anticorupție pentru perioada 2024-2028 conține acțiuni care vizează acest domeniu. Cu toate acestea, acest sector rămâne în continuare vulnerabil din perspectiva riscurilor de corupție asociate, astfel cum reiese din auditurile și monitorizările efectuate de instituțiile responsabile, precum și din investigațiile efectuate de presă și de societatea civilă. Țara ar trebui să îmbunătățească transparența sistemului de achiziții publice, permițând un acces mai larg la documentația de achiziții publice și, în special, la planurile de achiziții publice.

Nu există niciun mecanism eficient de monitorizare a aplicării noilor norme privind achizițiile publice cu valoare redusă și nu există date privind progresele și performanța acestora.

Un sistem eficient de soluționare a contestațiilor

În ceea ce privește **dreptul la căi de atac**, legislația este în mare măsură aliniată la acquis-ul UE, cu excepția unor discrepanțe în ceea ce privește termenele de depunere a contestațiilor. Agenția Națională independentă pentru Soluționarea Contestațiilor a primit 1 245 de contestații privind 933 de proceduri de achiziții (comparativ cu 1 012 de contestații în 2023), dintre care 89,9 % au fost legate de proceduri de achiziții publice, iar 10,1 % au fost legate de proceduri de achiziții sectoriale.

În martie 2025, Parlamentul a înregistrat un proiect de lege de modificare a legislației și de introducere a unei taxe pentru depunerea contestațiilor. Taxa nerambursabilă propusă se ridică la 1 % din valoarea estimată a achiziției (dar este limitată la 10 000/MDL).

Capitolul 18: Statistici

Statisticile europene sunt elaborate, produse și diseminate de statele membre ale UE, fiind ghidate de principiile și criteriile de calitate prevăzute în Regulamentul privind statisticile europene, precum independența profesională, imparțialitatea, fiabilitatea, accesibilitatea și confidențialitatea statistică. Sunt prevăzute reguli comune privind metodologia, producerea și diseminarea informațiilor statistice, detaliate ulterior în legislația sectorială care constituie acquis-ul UE în domeniul statisticii.

În ceea ce privește **cadrul juridic al infrastructurii statistice,** Moldova implementează strategia de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2030, precum și programul pentru dezvoltarea sistemului statistic național 2023-2026. Implementarea acestora necesită alocarea de resurse adecvate și consolidarea capacității interne de a obține rezultate.

Biroul Național de Statistică (NBS) a continuat să pună în aplicare metode inovatoare, cum ar fi utilizarea unor surse alternative de date și experimentarea unor noi abordări statistice. În anul 2025, prin intermediul platformei EDAMIS au fost transmise seturi noi de date, în special în domeniul energiei, sănătății demografice (resurse umane și utilizare), indicele prețurilor de consum și statisticile din domeniul transporturilor.

În ceea ce privește **clasificarea și registrele**, Moldova continuă să pună în aplicare clasificarea principală cu grade diferite de conformitate cu acquis-ul UE.

În ceea ce privește **statisticile macroeconomice**, Banca Națională a Moldovei (BNM) produc statistici privind conturile financiare și bilanțurile, inclusiv date trimestriale privind bilanțurile sectoriale (stocuri). Notificările fiscale pentru procedura de deficit excesiv nu sunt încă produse. BNS nu calculează indicele armonizat al prețurilor de consum și nici indicele prețurilor locuințelor. BNM a elaborat calcule experimentale privind conturile financiare și le-a publicat pe site-ul său pentru consultare și feedback.

În ceea ce privește resursa **venitului național brut (VNB)**, nu s-au înregistrat progrese în cursul perioadei de raportare în ceea ce privește alinierea la standardele Sistemului european de conturi (SEC) 2010. Moldova trebuie să asigure în continuare compilarea conturilor naționale și a VNB în conformitate cu definițiile și a normelor contabile ESA 2010.

În ceea ce privește **statisticile referitoare la afaceri**, lista principalelor sectoare industriale (PSI) din cadrul statisticilor de afaceri a fost aprobată de BNS. Începând din ianuarie 2025, BNS transmite date privind comerțul internațional cu mărfuri.

În **domeniul statisticile sociale**, Moldova a efectuat recensământul populației și al locuințelor în anul 2024 și a prezentat rezultate preliminare în ianuarie 2025. Comparativ cu recensământul precedent din 2014, acoperirea,

participarea publicului și securitatea datelor au înregistrat îmbunătățiri semnificative. Moldova trebuie să îmbunătățească în continuare colectarea de date defalcate pe sexe și să dezvolte statistici în domeniile azilului și al migrației gestionate. În martie 2025, Moldova a transmis către Eurostat date și metadate privind unitățile medicale, resursele umane din sănătate și utilizarea serviciilor medicale.

În domeniul **statisticilor agricole**, ultimul recensământ agricol a fost realizat în 2011. Cu toate acestea, recensământul populației și al locuințelor din 2024 a colectat, de asemenea, date pentru identificarea activității agricole la nivelul gospodăriilor. Acest lucru va contribui la stabilirea unui cadru actualizat pentru efectuarea sondajelor agricole prin eșantionare , următorul recensământ agricol fiind planificat să se desfășoare în 2030.

Statisticile structurale și pe termen scurt în domeniul energiei continuă să fie produse, iar BNS furnizează regulat Eurostat-ului statistici lunare privind petrolul, cu o metodologie îmbunătățită pentru calcularea anumitor indicatori.

Capitolul 32: Control financiar

UE promovează reforma sistemelor naționale de guvernanță pentru a îmbunătăți responsabilitatea managerială, buna gestiune financiară a veniturilor și cheltuielilor, precum și auditul extern al fondurilor publice. Normele de control financiar protejează în continuare interesele financiare ale UE împotriva fraudei în gestionarea fondurilor UE și împotriva falsificării monedei euro.

Controlul financiar public intern (CFPI)

Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice oferă în continuare un cadru strategic pentru reformele în domeniul **controlului financiar public intern**, care conține măsuri specifice atât pentru sistemele de control intern, cât și pentru auditurile interne. Cadrul juridic privind controlul financiar intern și auditul intern este în vigoare. Capacitatea umană rămâne o provocare semnificativă pentru auditul intern.

Structura organizatorică a **auditului intern** la nivelul administrației centrale a fost reorganizată, centralizând unitățile mici de audit intern la nivel ministerial și alocând resurse suficiente pentru a acoperi toate entitățile subordonate. Aceste măsuri, combinate cu creșterile salariale, au făcut funcția mai atractivă. Majoritatea autorităților publice au elaborat un program de asigurare și îmbunătățire a calității, dar punerea în aplicare a acestor programe este în continuare afectată de lipsa supravegherii.

Punerea în aplicare eficientă a **responsabilității manageriale** continuă să reprezinte o provocare pentru utilizatorii bugetului, atât la nivel central, cât și la nivel local. Autoritățile Publice raportează Unității Centrale de Armonizare, care consolidează rapoartele anuale și le înaintează guvernului spre aprobare. Rolul controlului financiar public intern în combaterea corupției trebuie consolidat, la fel ca și cooperarea cu instituțiile de audit ale statului. Mecanismul de monitorizare a cazurilor investigate în urma auditurilor interne ar trebui, de asemenea, consolidat.

Inspectoratul Control Financiar de Stat, subordonat Ministerului Finanțelor, se concentrează asupra controalelor utilizând criterii bazate pe riscuri și informații din alte surse pentru selectarea instituțiilor care urmează să fie controlate.

Auditul extern

În ceea ce privește cadrul constituțional și legislativ, rolul Curții de Conturi este consacrat în Constituție și este organizat în conformitate cu o lege bine dezvoltată. În 2024, au fost întreprinși pași pentru a consolida independența sa organizațională și financiară. Legea a fost modificată pentru a permite Curții de Conturi să aprobe în mod independent statul de personal, sub condiția obținerii unui aviz consultativ din partea Cancelariei de Stat. O nouă structură organizațională a fost instituită începând din februarie 2025. Modificările legislative menite să asigure independența financiară a Curții de Conturi au fost pregătite, dar adoptarea acestora este în curs de realizare.

Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi prezintă unele deficiențe care limitează independența financiară deplină a instituției și controlul asupra programului său de activitate. Implementarea strategiei de dezvoltare a CCRM și a planurilor anuale de acțiuni este în curs de desfășurare. Eforturile de comunicare ale Curții de Conturi ar trebui consolidate în continuare pentru a spori încrederea publică, a asigura transparența și pentru a asigura o mai bună monitorizare a recomandărilor Curții de Conturi.

Protecția intereselor financiare ale UE

Legislația rămâne parțial aliniată la *acquis-ul* UE. Cooperarea dintre Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) și autoritățile naționale are loc de la caz la caz. S-au înregistrat progrese prin elaborarea unui proiect de Hotărâre de Guvern privind organizarea și funcționarea Sistemului Național Antifraudă, aflat în prezent în consultare cu autoritățile publice și cu părțile interesate. Proiectul de hotărâre desemnează Rețeaua Națională de Antifraudă drept organismul

responsabil pentru colaborarea și schimbul de informații cu OLAF și cu alte autorități relevante. Desemnarea serviciului național de coordonare antifraudă (AFCOS) și instituirea rețelei AFCOS au fost finalizate și au fost notificate către OLAF în iunie 2025. În același timp, Moldova are în continuare o capacitate foarte limitată de a detecta și investiga în mod proactiv infracțiunile financiare și actele ilegale conexe care afectează interesele financiare ale Moldovei și ale UE.

S-au înregistrat progrese și prin Hotărârea Guvernului din mai 2025 care definește organizarea și funcționarea Sistemului Național Antifraudă. Aceasta a desemnat Inspectoratul Control Financiar de Stat ca serviciu național de coordonare antifraudă responsabil pentru colaborarea și schimbul de informații cu OLAF și cu alte autorități relevante. Comisia Coordonare Antifraudă, prezidat de Ministrul finanțelor, și-a desfășurat prima ședință în iunie 2025.

Protecția monedei euro împotriva falsificării

Moldova a ratificat Convenția de la Geneva din 1929 pentru combaterea falsificării de monedă. Legislația Moldovei este parțial aliniată la legislația UE în ceea ce privește definirea bancnotelor și monedelor falsificate, precum și procedurile de colectare, depozitare și retragere din circulație a monedei falsificate. BNM continuă să includă în raportul său anual informații privind cazurile de contrafacere detectate.

3. RELAȚII DE BUNĂ VECINĂTATE ȘI COOPERAREA REGIONALĂ

Moldova participă activ la diverse platforme de cooperare regională. În perioada de raportare, Moldova a participat la reuniunea ministerelor afacerilor externe ale Inițiativei Central Europene (CEI) de la Tirana, precum și la reuniunea informală a ministerelor afacerilor externe ale CEI de la New York. De asemenea, Moldova continuă să participe la Inițiativa privind cele trei mări (IST) în calitate de membru asociat și rămâne activă în cadrul Organizației pentru Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN) și al Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică (GUAM). Moldova continuă să participe activ la Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECP) și la Consiliul de Cooperare Regională (CCR) și contribuie la Acordul central european de comerț liber.

Moldova își menține angajamentul față de formatul Parteneriatului estic și față de menținerea unor bune relații cu statele membre ale UE învecinate și cu alte țări candidate.

Moldova se bucură de o cooperare excelentă și de contacte bilaterale cu România la toate nivelurile, cu schimburi periodice la nivel înalt. Prima vizită în străinătate a președintelui României, Nicușor Dan, în iunie 2025, a avut loc în Moldova. România a coprezidat, de asemenea, cea de-a 5-a ediție a Platformei de parteneriat pentru Moldova, împreună cu Germania și Franța. România rămâne cel mai mare partener comercial al Moldovei, reprezentând peste o treime din exporturile Republicii Moldova. Proiectele comune de infrastructură continuă să fie puse în aplicare. Ca urmare a utilizării energiei ca armă de către Rusia de la începutul anului 2025, Moldova a trebuit să acopere o parte semnificativ mai mare a consumului său de energie electrică prin importuri din România.

Cooperarea cu Ucraina rămâne o piatră de temelie a politicii externe a Moldovei, statutul de țară candidată al ambelor țări oferind oportunități suplimentare de cooperare și interacțiune strânsă. Guvernul Republicii Moldova s-a aliniat în mod consecvent la declarațiile internaționale de condamnare a agresiunii militare a Rusiei și a dat dovadă de solidaritate cu Ucraina. Ambele țări sunt în contact periodic cu privire la chestiuni regionale și de securitate. Peste 111 034 de persoane care fug din calea agresiunii militare ruse rămân pe teritoriul Moldovei, cel mai ridicat nivel pe cap de locuitor din Europa. În martie 2025, statutul de protecție temporară pentru cetățenii ucraineni a fost prelungit cu încă un an. La 18 februarie 2025, Moldova și Ucraina au semnat un memorandum de cooperare privind integrarea europeană și procesul de aderare. În ianuarie 2025, președintele Sandu a vizitat Kiev și s-a întâlnit cu președintele Zelensky în contextul crizei energetice declanșate de oprirea de către Rusia a aprovizionării cu gaze a regiunii transnistrene din Moldova.

Cooperarea trilaterală cu Ucraina și România s-a intensificat și mai mult în ceea ce privește securitatea energetică, transporturile și conectivitatea, atât la nivel tehnic, cât și la nivel înalt, cel mai recent exemplu fiind reuniunea trilaterală axată pe energie, transporturi, infrastructură și combaterea amenințărilor hibride și a dezinformării.
Moldova continuă să mențină dialogul cu Georgia. Relațiile dintre aceste două țări candidate se bazează pe sprijinul reciproc pentru suveranitatea și integritatea teritorială a celeilalte. Conducerea Republicii Moldova și-a exprimat

solidaritatea cu poporul georgian în apărarea democrației și pe calea europeană a Georgiei.

Moldova menține, de asemenea, relații bune cu partenerii din Balcanii de Vest și apreciază în special învățămintele desprinse din experiențele lor de preaderare. Deși Moldova nu recunoaște Kosovo 4, țara participă la forța de menținere a păcii condusă de NATO și mandatată de ONU (KFOR). În mai 2025, Moldova a semnat un memorandum de cooperare în domeniul integrării europene și al procesului de aderare cu Muntenegru.

Moldova și Turcia mențin schimburi periodice și prietenoase la nivel înalt axate pe comerț, energie, cooperare în regiunea Mării Negre și sprijin din partea Turciei pentru proiecte în Găgăuzia. Schimburile la nivel înalt au loc în mod regulat. Cei doi președinți s-au reunit cel mai recent în marja COP29 de la Baku. Atât prim-ministrul Republicii Moldova, cât și ministrul afacerilor externe al Moldovei au participat la cea de a patra ediție a Forumului de diplomație de la Antalya din aprilie 2025. Turcia a participat, de asemenea, la Platforma de parteneriat pentru Moldova în septembrie 2024.

4. CAPACITATEA DE ASUMARE A OBLIGAȚIILOR DE STAT MEMBRU

CLUSTER 2: PIAȚA INTERNĂ

Acest cluster cuprinde: libera circulație a bunurilor (capitolul 1); libera circulație a lucrătorilor (capitolul 2); dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii (capitolul 3); libera circulație a capitalurilor (capitolul 4); dreptul societăților comerciale (capitolul 6); dreptul proprietății intelectuale (capitolul 7); politica în domeniul concurenței (capitolul 8); serviciile financiare (capitolul 9); protecția consumatorilor și a sănătății (capitolul 28). Acest cluster este esențial pentru pregătirile Moldovei pentru cerințele pieței interne a UE.

Capitolul 1: Libera circulație a bunurilor

Libera circulație a mărfurilor garantează că multe produse pot fi comercializate liber pe teritoriul UE, pe baza unor norme și proceduri comune. În cazul în care produsele sunt reglementate de norme naționale, principiul liberei circulații a bunurilor împiedică aceste norme să creeze bariere nejustificate în calea comerțului.

Principii generale

În mai 2025, Moldova a adoptat un plan de acțiune pentru punerea în aplicare a recomandărilor din evaluările operaționale ale sistemelor de standardizare, acreditare, evaluare a conformității, și metrologie.

Domeniul nearmonizat

În prezent, Moldova a lansat procese pentru a asigura conformitatea legislației și a practicilor sale administrative cu **articolele 34-36 din TFUE** și cu jurisprudența relevantă a CJUE. În iulie 2025 a fost adoptată o lege menită să alinieze cadrul normativ național la legislația UE privind recunoașterea reciprocă.

Zonă armonizată: infrastructură de calitate

Institutul de Standardizare (ISM) a adoptat 38 107 standarde europene ca standarde naționale, inclusiv 100 % în conformitate cu standardele europene ale Comitetului European de Standardizare (CEN)/Comitetului Electrotehnic European de Standardizare (CENELEC) și o rată de adoptare de 88,97 % a Institutului de Standardizare în Telecomunicații (ETSI). ISM s-a angajat să retragă toate fostele standarde sovietice GOST (*Gosudarstvennyy Standart*) până la 1 ianuarie 2026. ISM a depus o cerere oficială la CEN-CENELEC pentru obținerea statutului de membru cu drepturi depline.

Organismul național **de acreditare**, MOLDAC, funcționează în conformitate cu cerințele stabilite în standardul de referință relevant și în *acquis-ul* UE *și* în conformitate cu cerințele pentru organizațiile de acreditare europene și internaționale. Cu toate acestea, consolidarea capacităților continuă să fie necesară în sectorul supravegherii pieței.

Legislația națională rămâne parțial aliniată la *acquis-ul* UE privind **supravegherea pieței**. În 2024, au fost asigurate în total 1739 de inspecții de supraveghere a pieței, dintre care 276 (15,8 %) nu respectau cerințele aplicabile (față de 1 499 de inspecții în 2023, dintre care 284 (19 %) erau neconforme). Acesta a interzis temporar introducerea pe piață a 47 de produse, alte trei produse fiind retrase integral și șase produse. În 135 cazuri au fost aplicate sancțiuni.

4 *Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCSONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.*

Zonă armonizată: legislația sectorială

În domeniul „**abordării noi și globale**”, nu s-au înregistrat progrese suplimentare, deoarece Moldova s-a aliniat deja la legislația UE privind „abordarea nouă și globală” în temeiul Acordului de Asociere.

Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește alinierea legislației naționale la *acquis-ul* UE privind **„vechea abordare”**, inclusiv în ceea ce privește Regulamentul UE privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice sau privind substanțele chimice, clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor, sau privind bunele practici de laborator.

În ceea ce privește **măsurile procedurale**, Moldova s-a aliniat la *acquis-ul* UE privind sticla cristal. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește alinierea la *acquis-ul* UE privind **restituirea bunurilor culturale** care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru al UE.

Capitolul 2: Libera circulație a lucrătorilor

Cetățenii unui stat membru au dreptul de a lucra în alt stat membru și să beneficieze de aceleași condiții sociale și de muncă ca și ceilalți lucrători.

În ceea ce privește **accesul la piața forței** de muncă, în iulie 2025, Moldova a adoptat o lege care prevede un regim diferit pentru cetățenii UE care doresc să lucreze în Moldova decât pentru resortisanții altor țări terțe. Cetățenii UE nu au încă acces la posturi în cadrul organelor administrației publice. În 2024, 303 de permise de ședere au fost acordate în scopuri profesionale cetățenilor UE (față de 319 în 2023).

În cadrul **rețelei europene de servicii de ocupare a forței de muncă (EURES)**, de la 1 ianuarie 2025, în cadrul noii structuri a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă a fost înființată o direcție privind migrația forței de muncă și EURES. În cadrul acestei direcții, a fost recrutat un funcționar responsabil de supravegherea activităților pregătitoare pentru a facilita accesul Moldovei la EURES. Totodată,lucrări pregătitoare suplimentare sunt necesare.

În septembrie 2025, a fost aprobată o Hotărâre de Guvern cu privire la stabilirea cadrului juridic național pentru activitățile EURES și de definire a responsabilităților punctului național de contact .

În mai 2025, Moldova a semnat un acord de cooperare cu **Autoritatea Europeană a Muncii**.

În ceea ce **privește coordonarea sistemelor de securitate socială,** în octombrie 2024 și, respectiv, în martie 2025 au fost semnate două acorduri cu Italia și, respectiv, Franța. Negocierile privind acordurile cu alte state membre au fost inițiate și trebuie să continue.

Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește cardul **european de asigurări sociale de sănătate (EHIC). Nu există un card** național de asigurări de sănătate din cauza absenței unui sistem integrat de informații privind sănătatea.

Capitolul 3: Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii

Persoanele fizice și juridice din UE au dreptul de a se stabili în orice stat membru și de a presta servicii transfrontaliere. Pentru anumite profesii reglementate, există norme privind recunoașterea reciprocă a calificărilor. Normele UE privind serviciile poștale se axează pe îmbunătățirea calității serviciului universal, pe deschiderea treptată a pieței către concurență și pe instituirea unei autorități de reglementare independente.

În ceea ce privește **dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii**, reforme precum adoptarea Legii privind libertatea de stabilire a prestatorilor de servicii și libertatea de a presta servicii, în decembrie 2024, au contribuit la continuarea alinierii cadrului juridic al Republicii Moldova la Directiva UE privind serviciile. Nu există obstacole în calea dreptului de stabilire de către persoanele și întreprinderile străine, iar Punctul Unic de Contact pentru întreprinderi este operațional. Sunt necesare progrese suplimentare pentru a asigura conformitatea deplină și alinierea în continuare a legislației sectoriale la Directiva privind serviciile.

În ceea ce privește **serviciile poștale**, Moldova are un nivel ridicat de aliniere la *acquis-ul* UE în domeniul poștal, inclusiv la Directiva privind serviciile poștale și la Regulamentul privind serviciile de livrare transfrontalieră de colete. Se desfășoară în prezent activități de armonizare a aspectelor legislative încă nealiniate privind finanțarea serviciului poștal universal. Anexa la Acordul de asociere (AA)/Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (DCFTA) privind normele aplicabile serviciilor poștale și de curierat a fost actualizată. Moldova ar trebui să continue punerea în aplicare a noilor norme privind piața serviciilor poștale.

Moldova și-a aliniat parțial legislația la Directiva UE privind **recunoașterea calificărilor profesionale** și a fost de acord cu decizia CEFTA de a facilita comerțul cu servicii furnizate de agențiile de voiaj și de operatorii de turism. În

iulie 2025, guvernul a stabilit cerințe minime de formare și evaluare pentru acreditarea principalelor programe de învățământ superior și de formare profesională în cadrul programelor și arhitecturii legate de sănătate. Ministerul Educației și Cercetării a emis 17 ordine de actualizare a standardelor de calificare în domeniul sănătății, în conformitate cu Cadrul național al calificărilor.

Capitolul 4: Libera circulație a capitalului

În UE, capitalul și investițiile trebuie să poată circula fără restricții, cu norme comune pentru plățile transfrontaliere. Băncile și alți operatori economici aplică anumite norme pentru a sprijini combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

În ceea ce privește **circulația capitalului și plățile**, Moldova a continuat să liberalizeze ieșirile de capital, dar persistă anumite restricții. A luat unele măsuri în vederea liberalizării treptate a operațiunilor de schimb valutar de capital prin modificările legislative adoptate în mai și iunie 2025. Cu toate acestea, restricțiile privind achiziționarea de terenuri agricole rămân în vigoare. Comisioanele pentru plățile pe bază de card rămân ridicate, dar continuă să scadă, iar din septembrie 2025 au fost plafonate la 0,5 % pentru cardurile de debit și la 0,6 % pentru cardurile de credit.

În ceea ce privește **sistemele de plată**, legislația națională a Moldovei este în mare măsură aliniată la Directiva UE privind serviciile de plată 2 (PSD2). După ce a întreprins alinierea necesară la acquis, Moldova a aderat la domeniul geografic de aplicare al Zonei Unice de Plăți în Euro (SEPA), colaborând cu prestatorii de servicii de plată pentru a asigura pregătirea tehnică și tranzacțiile prin intermediul schemelor începând din octombrie 2025.

În noiembrie 2024, Moldova a adoptat modificări la Legea privind combaterea spălării banilor, consolidând cadrul său de combatere a spălării banilor/combaterii finanțării terorismului și aliniindu-se mai îndeaproape la standardele UE. Legea a introdus norme mai stricte privind transparența beneficiarilor reali, a instituit un registru al trusturilor, a impus noi obligații prestatorilor de servicii și profesioniștilor, și a consolidat obligațiile de raportare și verificare pentru entitățile raportoare. De asemenea, a îmbunătățit normele de păstrare a datelor și a introdus măsuri de protecție pentru avertizorii care raportează suspiciuni de spălare a banilor, cu scopul de a spori eficacitatea eforturilor Moldovei de combatere a spălării banilor. În ianuarie 2025, Banca Națională a Moldovei (BNM) și-a actualizat reglementările privind băncile și prestatorii de servicii de plată nebancari, cu scopul de a se alinia parțial la Regulamentul UE privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri. Riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului care decurg din activele virtuale rămân nereglementate.

În iunie 2025, Moneyval a îmbunătățit clasamentul Moldovei pentru recomandările 22, 24 și 25, de la parțial conform la în mare măsură conform, în urma solicitării Moldovei de șase reclasificări. În prezent, Moldova este considerată conformă sau în mare parte conformă cu 37 dintre cele 40 recomandări ale FATF. Moldova ar trebui să continue punerea în aplicare a recomandărilor Moneyval și să își consolideze în continuare sistemul de detectare, investigare și urmărire penală a infracțiunilor financiare latente, inclusiv a spălării banilor, pentru a asigura un răspuns eficace și proactiv la criminalitatea financiară. *(pentru aspectele de incriminare, a se vedea capitolul 24 – Justiție, libertate și securitate).*

Capitolul 6: Dreptul societăților comerciale

UE dispune de norme comune privind cerințele de constituire, înregistrare și publicitate a unei societăți, cu norme complementare în materie de contabilitate, raportare financiară și audit statutar.

În domeniul **dreptului societăților comerciale și al guvernanței corporative,** legislația Moldovei este parțial aliniată la *acquis-ul* UE. Înregistrarea de către stat a persoanelor juridice și a antreprenorilor individuali este efectuată de Agenția Servicii Publice, care a pus în aplicare o serie de acțiuni în conformitate cu foaia sa de parcurs pentru consolidarea capacității administrative. Cu toate acestea, este important să se înregistreze progrese suplimentare în ceea ce privește punerea în aplicare a foii de parcurs, pentru a aborda capacitatea administrativă limitată și resursele de digitalizare disponibile.

Republica Moldova a înregistrat progrese în alinierea la anumite aspecte ale acquis-ului UE privind regimul de menținere și modificare a capitalului (de exemplu, drepturile de preempțiune ale acționarilor),societățile cu asociat unic și guvernanța corporativă a societăților cotate la bursă, printr-o serie de modificări ale Codului de guvernanță corporativă. Este necesară în continuare alinierea la acquis-ul UE în ceea ce privește operațiunile transfrontaliere (fuziuni, divizări, transformări), precum și în ceea ce privește ofertele publice de cumpărare și drepturile acționarilor (SRD I), inclusiv promovarea implicării pe termen lung a acționarilor (SRD II).

În ceea ce privește **raportarea de către întreprinderi**, legislația Moldovei este parțial aliniată la *acquis-ul* UE. Moldova a adoptat o serie de legi privind raportarea financiară și declarațiile de audit, raportarea de către întreprinderi și transparența pe piețele de capital. Cu toate acestea, este necesară alinierea în continuare la *acquis-ul* UE privind raportarea de către întreprinderi și transparența pe piețele de capital.

În ceea ce privește **auditul statutar**, Guvernul a continuat să consolideze capacitatea și independența sistemului de supraveghere a auditului prin adoptarea unui regulament privind controlul calității auditului extern. Moldova ar trebui să asigure un sistem independent de supraveghere, investigații și sancțiuni, cu un nivel adecvat de resurse administrative și financiare.

Capitolul 7: Dreptul proprietății intelectuale

UE prevede, în mare măsură, norme armonizate pentru protecția juridică și aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală (DPI), care acoperă în special brevetele, invențiile biotehnologice și produsele farmaceutice, inclusiv certificatele suplimentare de protecție (CSP), mărcile comerciale, desenele sau modelele industriale, indicațiile geografice (IG), inclusiv indicațiile geografice artizanale și industriale, precum și drepturile de autor și drepturile conexe.

În ceea ce privește drepturile de **autor și drepturile conexe**, nu au avut loc evoluții semnificative pe parcursul perioadei de raportare.

În ianuarie 2025 a fost adoptată o lege nouă de modificare a Legii privind protecția invențiilor, cu scopul de a crea cadrul juridic necesar pentru implementarea Convenției brevetului european (CBE). Această lege aliniază legislația națională la acquis-ul privind certificatul suplimentar de protecție pentru medicamente și produse de protecție a plantelor, acordarea de licențe obligatorii pentru brevetele referitoare la fabricarea produselor farmaceutice destinate exportului către țări cu probleme de sănătate publică și la Directiva privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală.

În ceea ce privește **drepturile de proprietate industrială**, este necesară consolidarea în continuare a cooperării și coordonării între diferitele organisme și instituții, precum și instruirea personalului, a judecătorilor și a procurorilor. Moldova este la un nivel avansat în ceea ce privește pregătirea aderării la Convenția brevetului european (CBE).

Cu referire la numărul de activități de protecție a obiectelor de proprietate intelectuală (OPI), există o ușoară tendință ascendentă în 2024 comparativ cu 2023. Despre depunerea cererilor de OPI, există o creștere de aproximativ 5 % în comparație cu indicatorii din 2023, cu un total de peste 6 680 de cereri depuse. Acest lucru se datorează în mare parte creșterii numărului de cereri de înregistrare a mărcilor primite de la solicitanții naționali, care au depus peste 100 de cereri în 2024 față de 2023.

În ceea ce privește **asigurarea respectării legislației,** Moldova trebuie să îmbunătățească în continuare performanța în ceea ce privește numărul cauzelor soluționate în instanță, precum și numărul de inspecții și sancțiuni privind drepturile de proprietate industrială. Îmbunătățirea în continuare a capacităților personalului, judecătorilor și procurorilor, precum și consolidarea resurselor umane sunt esențiale pentru asigurarea respectării DPI.

Numărul de produse contrafăcute identificate a scăzut, de la 51 588 de produse contrafăcute în 2023 la 33 656 de produse contrafăcute în 2024, pe măsură ce tot mai mulți importatori mari respectă legislația.

Capitolul 8: Politica în domeniul concurenței

Normele UE protejează concurența liberă. Acestea includ norme antitrust împotriva acordurilor restrictive dintre întreprinderi și a abuzului de poziție dominantă, precum și norme privind concentrările economice între întreprinderi care ar împiedica în mod semnificativ concurența eficientă. Normele UE stabilesc, de asemenea, un sistem de control al ajutoarelor de stat. Guvernele pot acorda ajutoare de stat doar dacă sunt îndeplinite condiții restrictive, în vederea prevenirii distorsionării concurenței.

Antitrust și fuziuni

În ceea ce privește **cadrul legislativ**, legislația Moldovei este aliniată în general, la acquis-ul UE în materie de antitrust și de control al concentrărilor economice. Noua lege a concurenței adoptată în iulie 2023 reflectă în mare măsură dispozițiile Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) referitoare la acordurile restrictive și la abuzul de poziție dominantă. Acesta prevede, de asemenea, monitorizarea ex ante a efectelor asupra concurenței ale concentrărilor care depășesc anumite praguri ale cifrei de afaceri, în mare parte în conformitate cu principiile Regulamentului UE privind concentrările economice. Legislația de punere în aplicare prevede norme suplimentare,

care vizează, în linii generale, respectarea *acquis*-ului UE.

În ceea ce privește **cadrul instituțional**, este necesară o aliniere suplimentară la politica UE în domeniul concurenței, în special în ceea ce privește demiterea membrilor Plenului Consiliului Concurenței și nivelul amenzilor care pot fi impuse. În plus, rămâne de realizat alinierea deplină la Directiva (UE) 2019/1 pentru a asigura o aplicare mai eficace a legislației și buna funcționare a pieței interne (cu excepția aspectelor transfrontaliere), pentru a oferi autorității de concurență independența, resursele și competențele necesare pentru a desfășura investigații, a lua decizii și a impune amenzi. În ceea ce privește **capacitatea de asigurare a respectării legislației,** capacitatea instituțională a Consiliului Concurenței trebuie consolidată în continuare pentru a se asigura că acesta poate efectua investigații și poate asigura respectarea legii. În ceea ce privește **punerea în aplicare a legislației**, Consiliul Concurenței și-a intensificat activitățile în perioada de raportare.

Ajutoare de stat

În ceea ce privește **cadrul legislativ**, Legea privind ajutoarele de stat este, în linii generale, aliniată la articolele 107 și 108 din TFUE. Legislația privind ajutoarele de stat este parțial aliniată la orientările, regulamentele și comunicările UE privind ajutoarele de stat. Cu toate acestea, anumite scheme de ajutoare de stat existente nu au fost încă aliniate la acquis-ul UE. În plus, ajutoarele pentru repararea pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare sunt considerate compatibile fără a fi necesară notificarea prealabilă. Acest lucru nu este în conformitate cu legislația UE, care impune notificarea unor astfel de măsuri.

În ceea ce privește **cadrul instituțional**, Consiliul Concurenței asigură, de asemenea, punerea coerentă în aplicare a legislației privind ajutoarele de stat. Consiliul Concurenței este împuternicit să examineze și să autorizeze măsurile de ajutor de stat și poate ordona recuperarea ajutorului de stat acordat în mod ilegal. Aceasta publică rapoarte privind ajutoarele acordate pe site-ul său web și gestionează sistemul automatizat de informații privind registrul ajutoarelor de stat, în care măsurile sunt raportate anual de către furnizori. În octombrie 2024 a fost lansat un proiect Twinning, care va oferi sprijin pentru consolidarea capacităților instituționale ale Consiliului Concurenței.

În ceea ce privește **capacitatea de executare**, Consiliul Concurenței nu dispune de personal suficient (din cele 130 de posturi prevăzute în organigramă, 70 de posturi sunt vacante, parțial din cauza salariilor mici). Capacitatea sa administrativă trebuie consolidată cu personal suplimentar și formare relevantă.

În ceea ce privește **implementarea legislației**, în perioada de raportare au fost adoptate 18 de decizii privind ajutoarele de stat. Moldova trebuie să facă progrese în ceea ce privește alinierea tuturor schemelor de ajutoare de stat, astfel încât Acordul de Asociere conține obligații de aliniere a schemelor generale de ajutoare de stat.

Liberalizare

Legea concurenței și Legea privind ajutoarele de stat se aplică societăților publice și societăților cu drepturi speciale sau exclusive. Legea privind ajutoarele de stat prevede că întreprinderile însărcinate cu prestarea de servicii de interes economic general vor fi luate în considerație atunci când se evaluează compatibilitatea ajutorului de stat acordat pentru prestarea unor astfel de servicii. Legislația de implementare existentă privind diferite tipuri de ajutoare de stat, inclusiv ajutoarele orizontale, ajutoarele sectoriale și instrumentele de ajutor specifice, este doar parțial în conformitate cu cadrul juridic relevant al UE.

Capitolul 9: Servicii financiare

Normele UE vizează asigurarea unei concurențe loiale între instituțiile financiare, precum și a stabilității și integrității piețelor financiare, în special în domeniul bancar, al asigurărilor, al pensiilor suplimentare, al serviciilor de investiții și al valorilor mobiliare. Acestea includ norme privind autorizarea, funcționarea și supravegherea acestor instituții.

În ceea ce privește **băncile și conglomeratele financiare**, sunt încă necesare eforturi pentru a se asigura că Banca Națională a Moldovei (BNM) și Comisia Națională a Pieței Financiare dispun de o capacitate suficientă și de personal calificat pentru a-și îndeplini în mod corespunzător responsabilitățile privind protecția investitorilor, integritatea pieței și stabilitatea financiară. În ceea ce privește reglementarea sectorului bancar, au fost aprobate unele modificări menite să alinieze legislația națională la CRD/CRR. Aceste dispoziții sunt legate de cerințele referitoare la Rata Netă de Finanțare Stabilă și Rata de Acoperire a Lichidității, precum și la rata de îndatorare și la expunerile semnificative.

Protecția consumatorilor în domeniul serviciilor financiare nu este abordată în mod corespunzător în legislație, fiind necesare reforme suplimentare pentru consolidarea acesteia. Unele modificări care extind mandatul de supraveghere al CNPF au fost aprobate în iulie 2025 pentru a consolida protecția consumatorilor în domeniul serviciilor financiare.

Au existat evoluții limitate în ceea ce privește redresarea și rezoluția bancară, cu excepția unor modificări ale Legii privind redresarea și rezoluția bancară, care vizează alinierea în continuare la acquis-ul UE privind redresarea și rezoluția bancară, inclusiv noi competențe pentru BNM în calitate de autoritate de rezoluție și dispoziții privind cerințele minime pentru fondurile proprii și datorii eligible – MREL. Cu toate acestea, aplicabilitatea cerinței MREL a fost amânată până în 2030.

În ceea ce privește **asigurările și pensiile ocupaționale**, Moldova nu deține fonduri de pensii ocupaționale, iar piața asigurărilor rămâne subdezvoltată. Regulamentele BNM au fost adoptate și modificate în perioada septembrie 2024-iulie 2025 privind guvernanța întreprinderilor de asigurare și de reasigurare, în vederea alinierii la bunele practici ale UE și internaționale. În octombrie 2024, CNPF a emis prima licență pentru un administrator voluntar de fonduri de pensii. Cu toate acestea, în Moldova nu există fonduri de pensii private. În viitor, eforturile de reformă pentru dezvoltarea acestui sector ar trebui intensificate în mod semnificativ.

Referitor la **infrastructura pieței financiare,** Moldova rămâne parțial aliniată la acquis-ul UE. Nu există noi evoluții în perioada de raportare, iar Moldova ar trebui să continue eforturile de aliniere, ținând cont de modificările recente ale *acquis-ului* UE.

În ceea ce privește **piețele de valori mobiliare și serviciile de investiții,** piețele rămân subdezvoltate. În iunie 2025, Parlamentul a adoptat Strategia Națională de Dezvoltare a Pieței de Capital pentru perioada 2025-2030. Strategia urmărește să extindă participarea investitorilor, să diversifice instrumentele financiare (inclusiv obligațiuni ipotecare, verzi și de proiect), să modernizeze infrastructura pieței de capital prin intermediul platformelor electronice și al sistemelor post tranzacționare și să alinieze legislația și operațiunile la standardele regionale și ale UE. Republica Moldova ar trebui să pună acum în aplicare această strategie. Un pas în acest sens este Memorandumul de Înțelegere semnat recent pentru îmbunătățirea accesului la piețele de capital prin interconectarea cu Bursa de Valori București.

Cu privire la finanțele **durabile și digitale**, în martie 2025 a fost lansată o misiune de sprijin a dezvoltării unei taxonomii naționale a finanțelor durabile; primul proiect a fost finalizat până în iunie și a fost planificat să facă obiectul unei consultări publice. Eforturile s-au axat, de asemenea, pe consolidarea capacității instituționale și a expertizei pentru a integra în mod eficace considerentele de mediu, sociale și de guvernanță în procesul decizional financiar.

Nu există încă o platformă sau o autoritate unică pentru a coordona digitalizarea sistemului financiar, iar Banca Națională nu a elaborat încă o strategie privind finanțele digitale. Activele virtuale nu sunt o formă recunoscută de monedă electronică în temeiul Legii privind serviciile de plată și moneda electronică, iar orice activitate de emitere sau de tranzacționare a acestora nu face obiectul reglementării și supravegherii de către Banca Națională (a se vedea și capitolul 4). Moldova este încurajată să accelereze eforturile de aliniere la *acquis-ul* UE.

Capitolul 28: Protecția consumatorilor și sănătății

Normele UE protejează interesele economice ale consumatorilor și, de asemenea, asigură siguranța produselor, previn imitațiile periculoase și stabilesc răspunderea pentru produsele cu defecte. UE garantează, de asemenea, un nivel ridicat de protecție a sănătății publice și, în special, asigură standarde comune ridicate pentru controlul tutunului, țesuturilor, celulelor și organelor, precum și pentru medicamentele de uz uman și veterinar. De asemenea, UE dispune de norme pentru respectarea drepturilor pacienților în cadrul asistenței medicale transfrontaliere și pregătirea pentru amenințările transfrontaliere grave la adresa sănătății și răspunsul la acestea, inclusiv pentru bolile transmisibile.

În ceea ce privește principiile generale și aspectele care nu țin de siguranță, Legea privind protecția consumatorilor a fost actualizată în februarie 2024 și aprilie 2025 pentru a se alinia la acquis-ul UE privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori, privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum, privind anumite aspecte referitoare la contractele de vânzare de bunuri și privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate cu aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului. Moldova a adoptat, de asemenea, o legislație menită să fie aliniată la acquis-ul UE privind contractele pentru furnizarea de conținut digital și de servicii digitale, ca parte a Legii privind protecția consumatorilor.

În ceea ce privește **siguranța produselor**, cadrul juridic național este parțial aliniat la acquis-ul UE. În iulie 2025, legislația națională privind siguranța generală a produselor a fost aliniată la acquis-ul UE. Colaborarea dintre instituții trebuie îmbunătățită, deoarece nu există un singur punct de intrare pentru consumatori. În ianuarie 2025, guvernul a lansat un număr unic de telefon pentru consumatori, care a reunit 12 de autorități cu responsabilități în materie de protecție a consumatorilor. În noiembrie 2024, în Moldova a fost lansat oficial Centrul European al Consumatorilor.

Sănătate publică

Deși cadrul juridic, de politici și instituțional **în domeniul sănătății publice** este în vigoare, acesta rămâne fragil, în pofida eforturilor de stabilizare, confruntându-se cu efectele cumulative ale consecințelor pandemiei de COVID-19, ale răspunsului prelungit la criza refugiaților, insecurității energetice și instabilității regionale. Calitatea asistenței medicale și deficitul de personal medical rămân provocări semnificative. Deși salariile lucrătorilor medicali au crescut cu 15 % în 2025, mulți medici consideră această creștere insuficientă, având în vedere cerințele profesionale și inflația. Cadrul juridic național oferă o protecție redusă pacienților și continuă să incrimineze erorile medicale, însă nu dispune de o lege privind malpraxisul, de mecanisme de compensare sau de sisteme adecvate de raportare. Rata nașterii în rândul adolescentelor din Moldova rămâne de trei ori mai mare decât media europeană, zonele rurale confruntându-se cu un acces limitat la servicii de sănătate reproductivă și o nevoie neacoperită ridicată de planificare familială, în timp ce mortalitatea maternă rămâne ridicată. Abrogarea avortului medical prin telemedicină în ianuarie 2025 reprezintă un pas negativ în ceea ce privește **drepturile sexuale și reproductive**.

Deși serviciile de **sănătate mintală** au fost integrate în asistența medicală ambulatorie și primară, finanțarea rămâne limitată, iar standardele de cost pentru serviciile comunitare sunt absente și foarte limitate pentru copii. În mai 2025 a fost adoptată o nouă legislație privind definirea profesiei de psiholog, care stabilește cadrul legal, standardele profesionale și mecanismele organizatorice pentru licențiere, supraveghere și furnizarea asistenței psihologice finanțate de stat pentru grupurile vulnerabile.

În ceea ce privește **bolile transmisibile** și **amenințările transfrontaliere la adresa sănătății**, accesul la tratamente pentru bolile transmisibile, în special tuberculoza și HIV, a fost îmbunătățit. A fost aprobat, de asemenea, un program național pentru prevenirea și controlul hepatitei virale B, C și D pentru perioada 2024-2028, precum și legislația privind sistemul de supraveghere epidemiologică. Implementarea programului privind rezistența la antimicrobiene pentru perioada 2023-2028 este în continuare afectat de finanțare insuficientă. În domeniul **bolilor netransmisibile**, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește îngrijirea accidentelor vasculare cerebrale prin operaționalizarea unei rețele naționale de îngrijire a accidentelor vasculare cerebrale formată din 13 centre pentru accidente vasculare cerebrale, și prin campanii de sensibilizare. În ceea ce privește **screeningul pentru depistarea cancerului**, a continuat implementarea Programului național de control al cancerului pentru perioada 2016-2025.

Republica Moldova a adoptat acte legislative pentru a-și spori nivelul de aliniere parțială la *acquis-ul* UE **privind organele, țesuturile și celulele**. Moldova ar trebui să pregătească un plan de acțiune pentru alinierea la noul acquis privind substanțele de origine umană și să consolideze capacitatea administrativă și supravegherea pentru a implementa și aplica în mod corespunzător legislația.

În ceea ce privește **e-sănătatea,** deși a fost aprobat un temei juridic pentru sistemul digital de informații privind resursele umane în materie de sănătate și o actualizare a sistemului IT național de supraveghere a bolilor transmisibile, o încălcare majoră a securității datelor în cel mai mare laborator privat din Moldova a dus la scurgerea a mii de rezultate ale testelor pacienților și date cu caracter personal.

Noua **lege privind medicamentele** a fost aprobată în iunie 2025, instituind un cadru de reglementare modern pe parcursul întregului ciclu de viață farmaceutic (autorizare, producție, distribuție, supraveghere ulterioară introducerii pe piață), consolidând etichetarea, farmacovigilența și normele de import aliniate la UE. Cu toate acestea, mai mulți reprezentanți ai societății civile și ai comunității profesionale din domeniul medical și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că aceasta favorizează marile companii farmaceutice în detrimentul sănătății publice și că a fost adoptată fără consultări suficiente.

Acordul de Achiziție Comună cu UE privind consumabilele medicale esențiale a fost aprobat. Moldova a adoptat acte legislative pentru a-și îmbunătăți alinierea parțială la acquis-ul UE privind **produsele cosmetice**.

Deși investițiile sporite în infrastructura de sănătate, echipamentele și flota de ambulanță au continuat, **persistă inegalități semnificative în materie de sănătate**, în special în zonele rurale și în rândul grupurilor vulnerabile. Persoanele cu handicap și femeile se confruntă în mod specific cu obstacole sistemice în ceea ce privește accesul la serviciile de sănătate publică, inclusiv la sănătatea sexuală și reproductivă, deoarece clinicile nu dispun de accesibilitate la infrastructură, interpreți în limbajul semnelor și echipamente medicale adaptate esențiale. Serviciile de asistență medicală sunt, de asemenea, limitate în penitenciare. În perioada de raportare, în zonele rurale au fost deschise 53 de farmacii pentru a asigura un acces mai bun la medicamente compensate, la prescripții electronice și la alte produse farmaceutice.

În mai 2025 a fost adoptată o legislație nouă, care introduce măsuri consolidate de **control al tutunului**. Aceasta a extins interdicțiile privind fumatul în noi spații publice, a majorat amenzile pentru fumat și vânzareae ilegală, a impus avertismente de sănătate mai mari pe ambalaje și a interzis promovarea (inclusiv în jocurile video și la televiziune) pentru a se alinia la standardele OMS și ale UE.

Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește **medicamentele de uz veterinar**, consumul nociv de **alcool și prevenirea abuzului de droguri**, **asistența medicală transfrontalieră**, **bolile rare**, **dispozitivele medicale** sau **evaluarea tehnologiilor medicale.**

CLUSTER 3: COMPETITIVITATE ȘI CREȘTERE INCLUZIVĂ

Acest cluster cuprinde: Societatea informațională și mass-media (capitolul 10); Fiscalitate (capitolul 16); Politica economică și monetară (capitolul 17); Politica socială și ocuparea forței de muncă (capitolul 19); Politica industrială și antreprenorială (capitolul 20), Știința și cercetarea (capitolul 25); Educația și cultura (capitolul 26) și Uniunea vamală (capitolul 29).

Capitolul 10: Societatea informațională și mass-media

UE sprijină buna funcționare a pieței interne a comunicațiilor electronice, a comerțului electronic și a serviciilor audiovizuale. Normele protejează consumatorii și sprijină disponibilitatea universală a serviciilor moderne.

În ceea ce privește **Strategia de Transformare Digitală,** s-au înregistrat progrese concrete pentru toți indicatorii-cheie de performanță. La 28 mai 2025, Moldova a adoptat un program pentru punerea în aplicare a Strategiei naționale de transformare digitală 2025-2027.

În ceea ce privește **comunicațiile electronice**, după îndeplinirea tuturor cerințelor UE, inclusiv în ceea ce privește alinierea la acquis-ul UE privind roamingul, astfel cum este definit în Acordul de asociere UE-Moldova, Moldova va adera efectiv la zona UE privind roamingul ca acasă începând cu 1 ianuarie 2026.

Sunt necesare eforturi suplimentare pentru implementarea Actului privind infrastructura gigabit.

În ceea ce privește **serviciile digitale**, Moldova nu este încă aliniată la Directiva privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public. Moldova nu este aliniată la *acquis-ul* UE privind geoblocarea și relațiile dintre platforme și întreprinderi (P2B) și nici la Actul legislativ privind piețele digitale (DMA). Deși au început lucrările legislative de aliniere la Actul legislativ privind serviciile digitale (DSA), Moldova ar trebui să continue pregătirea proiectelor legislative privind DSA. Există o aliniere largă la Directiva privind comerțul electronic.

În ceea ce privește **încrederea digitală și securitatea cibernetică**, Moldova și-a aliniat pe deplin cadrul de reglementare în domeniul identificării electronice și al serviciilor de încredere la eIDAS 1.0, urmând alinierea ulterioară la cadrul UE privind identitatea digitală (eIDAS 2.0). Moldova face parte din Grupul de cooperare pentru identitatea digitală al UE.

Un cadru normativ pentru punerea în aplicare a Legii privind securitatea cibernetică a fost aprobat prin mai multe hotărâri de guvern, cu obiectivul de a asigura alinierea la Directiva NIS 2. Legea națională privind securitatea cibernetică, adoptată în 2023 și în vigoare din ianuarie 2025, urmărește să consolideze reziliența cibernetică a țării și să se alinieze la Directiva NIS 2. S-au înregistrat progrese în ceea ce privește consolidarea capacității operaționale a Agenției pentru Securitate Cibernetică, dar sunt necesare eforturi suplimentare. Moldova trebuie să continue punerea în aplicare a măsurilor din setul de instrumente al UE pentru securitatea cibernetică a rețelelor 5G, inclusiv să evalueze profilul de risc al furnizorilor și să instituie restricții și/sau excluderi adecvate pentru furnizorii cu grad ridicat de risc.

În ceea ce privește **inteligența artificială**, Moldova nu este încă aliniată la Regulamentul UE privind IA. Moldova a semnat Convenția Cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială și drepturile omului, democrația și statul de drept. În cadrul Consiliului Național pentru Digitalizare, Moldova a înființat un subconsiliul privind IA și datele, care urmărește să faciliteze adoptarea instrumentelor IA și aplicarea principiilor prezentate în Cartea albă națională privind IA și guvernanța datelor.

În ceea ce privește **semiconductorii**, Moldova nu este încă pe deplin aliniată la Actul privind cipurile.

În ceea ce privește **mass-media**, Parlamentul a implementat recomandările Consiliului Europei privind numirea și demiterea membrilor consiliului de administrație al Consiliului Audiovizualului și al organismului public de radiodifuziune (TRM). Pachetul legislativ de modificare a Codului serviciilor mass-media (AVMSC) a fost adoptat în

iulie 2025 și reprezintă un pas pozitiv în direcția consolidării independenței Consiliului Audiovizualului (AVC) și a TRM. Procesul decizional din cadrul Consiliului pentru promovarea proiectelor de investiții de importanță națională în sectorul mass-mediei ar trebui să fie aliniat la standardele internaționale.

În aprilie și iulie 2025, au fost lansate concursuri pentru acordarea de subvenții în cadrul Fondului de subvenții pentru mass-media, care urmărește să sprijine pluralismul mass-mediei, să consolideze independența editorială și economică și să încurajeze jurnalismul de investigație. Fondul va aloca anual 25 % din bugetul furnizorului național de servicii mass-media prin Legea bugetului de stat.

Capitolul 16: Fiscalitate

Normele UE privind impozitarea acoperă taxa pe valoarea adăugată, accizele și aspecte de impozitare a întreprinderilor. Acestea acoperă, de asemenea, cooperarea dintre administrațiile fiscale, inclusiv schimbul de informații pentru prevenirea evaziunii fiscale.

Moldova a înregistrat progrese în continuarea alinierii legislației naționale privind **impozitarea indirectă** la *acquis-ul* UE. În iunie 2025, în Codul fiscal au fost introduse dispoziții privind taxarea inversă a TVA pentru comercializarea energiei electrice și a gazelor naturale. Odată cu intrarea lor în vigoare la 1 ianuarie 2026, modificările vor simplifica operațiunile pentru furnizori și comercianți prin eliminarea sarcinii administrative a gestionării TVA. Moldova aplică o cotă standard de TVA (20 %), cote reduse (8 %) și anumite scutiri și restituiri parțial aliniate la acquis.

În domeniul **accizelor**, în iunie 2025, Guvernul a aprobat un proiect de lege pentru alinierea parțială la directivele UE privind accizele referitoare la regimul, structura și ratele generale ale produselor din tutun și alcool. Ratele accizelor la produsele din tutun nu au fost încă aliniate la acquis-ul UE. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește armonizarea accizelor la produsele energetice. Moldova va trebui să alinieze legislația națională la soluțiile informatice necesare pentru implementarea Sistemului pentru circulația și controlul produselor supuse accizelor (EMCS) și a Sistemului UE pentru schimbul de date privind accizele (SEED), și anume un registru electronic al operatorilor economici autorizați să desfășoare activități comerciale în acest domeniu. Acest lucru va îmbunătăți conformitatea și monitorizarea bunurilor supuse accizelor și a activității lor comerciale. Țara ar trebui să se implice în continuare în activități de consolidare a capacităților în acest domeniu.

În ceea ce privește combaterea contrabandei cu produse accizabile, în aprilie 2025, guvernul a adoptat un regulament de instituire a unui sistem de urmărire și trasabilitate a produselor din tutun. Regulamentul se bazează pe Directiva UE privind tutunul și urmărește să se alinieze parțial la Regulamentul de punere în aplicare al Comisiei privind normele și standardele tehnice pentru sistem. Odată intrat în vigoare în 2026, acest sistem va oferi mai multe oportunități de consolidare a capacității Moldovei de combatere a comerțului ilicit cu produse din tutun și de stimulare a colectării veniturilor.

În ceea ce privește **impozitarea directă**, impozitul pe venit al persoanelor fizice și impozitul pe profit se aplică la o rată globală de 12 % (regim fiscal general) și la 7 % în cadrul regimurilor speciale (de exemplu, activitatea în parcul ITC, zonele economice libere). Moldova trebuie să se alinieze în continuare la directivele UE privind impozitarea aplicabile fuziunilor/reorganizărilor transfrontaliere și societăților-mamă și filiale, odată cu intrarea lor în vigoare la data aderării. Alinierea normelor fiscale la Directiva împotriva evitării obligațiilor fiscale nu a fost încă finalizată. Moldova este membră a Cadrului inclusiv al OCDE privind erodarea bazei impozabile și transferul profiturilor (BEPS), dar nu a pus încă în aplicare nivelul minim global de impozitare a grupurilor de întreprinderi multinaționale și a grupurilor naționale de mari dimensiuni. În urma unei misiuni introductive conduse de OCDE în decembrie 2024, Moldova elaborează în prezent o foaie de parcurs pentru punerea în aplicare a Cadrului inclusiv privind BEPS.

În ceea ce privește **cooperarea administrativă și asistența reciprocă**, Moldova a semnat acorduri privind dubla impunere cu 26 de state membre ale UE și a început punerea în aplicare a Acordului multilateral al autorităților competente pentru schimbul automat de informații privind conturile financiare.

În ceea ce privește **capacitatea operațională și digitalizarea**, administrația fiscală a pus în aplicare Programul anual pentru conformitatea contribuabililor 2025, care vizează sectoare cu risc ridicat, cum ar fi comerțul, comerțul cu amănuntul, industria prelucrătoare și construcțiile. Respectarea voluntară a normelor a fost facilitată prin intensificarea vizitelor de consiliere la contribuabili și prin măsuri de simplificare fiscală. Un program de dezvoltare IT al Serviciului fiscal de stat pentru perioada 2025-2027 a fost elaborat, dar nu a fost încă aprobat de guvern. Programul urmărește să asigure interconectarea și interoperabilitatea cu sistemele fiscale ale UE. Dezvoltarea infrastructurii informatice și automatizarea sistemelor de gestionare a riscurilor de conformitate și a auditurilor bazate pe riscuri rămân priorități

majore.

Capitolul 17: Politica economică și monetară

Normele UE impun independența băncilor centrale și le interzic să finanțeze direct sectorul public. Statele membre își coordonează politicile economice și fac obiectul supravegherii fiscale, economice și financiare.

În ceea ce privește **politica monetară**, sunt necesare măsuri suplimentare pentru a consolida independența funcțională, instituțională, personală și financiară a băncii centrale, în special în ceea ce privește independența instituțională, pentru a preveni interferențele din partea parlamentului, a guvernului și a oricărei alte părți terțe. Modificările aduse Legii NBM pentru a consolida independența personală și a îmbunătăți guvernanța, transparența și responsabilitatea, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, au fost aprobate de guvern în decembrie 2024, dar nu a fost adoptată încă de către parlament. . În februarie 2025, membrul Comitetului executiv al BNM al cărui mandat a expirat a fost înlocuit, fără a mai rămâne posturi vacante. Sunt necesare eforturi suplimentare și în domeniul interzicerii finanțării monetare. În 2024, legea privind depozitarul central unic de titluri de valoare (SCSD) a fost modificată, permițând SCSD să achiziționeze acțiuni la Bursa de Valori din Moldova. Întrucât BNM poate deține până la 100 % din SCSD, acest lucru poate duce la o situație în care BNM deține o participație majoritară la bursa de valori, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la respectarea articolului 123 din TFUE privind interdicția de finanțare monetară. În acest caz, aceasta ia forma utilizării resurselor băncii centrale pentru a sprijini un obiectiv de politică economică care este, de regulă, o competență guvernamentală și nu o sarcină a băncii centrale. În plus, dreptul BNM de a deține până la 100 % din SCSD ar ridica semne de întrebare în ceea ce privește finanțarea monetară dacă, în astfel de circumstanțe, activitățile SCSD ar implica finanțarea sectorului public, acordarea de credite autorităților publice sau activități similare.

În ceea ce privește politica economică, Moldova a înregistrat progrese în consolidarea guvernanței fiscale prin reforma gestionării investițiilor publice și este parțial aliniată la acquis-ul UE privind supravegherea bugetară. Există un cadru bugetar pe termen mediu de 3 ani, dar acesta nu conține o evaluare a impactului bugetar pe termen mediu al măsurilor de politică bugetară și va trebui dezvoltat în continuare în viitor pentru a include o evaluare pe termen lung a sustenabilității datoriei. Previziunile macroeconomice utilizate pentru planificarea bugetară nu includ previziunile privind piața forței de muncă și sectorul extern, iar calendarul bugetar nu a fost urmat în 2024. Normele bugetare ale Moldovei sunt parțial aliniate la directiva relevantă, dar regula bugetară numerică nu este respectată. Deși condițiile de activare a clauzei derogatorii persistă, norma a fost suspendată după perioada permisă. Moldova nu a avansat în ceea ce privește înființarea consiliului bugetar independent.

Cadrul statistic al Moldovei nu este încă aliniat la cerințele SEC 2010. În special, producătorii non-piață publici nu sunt incluși în sectorul administrațiilor publice.

Moldova este parțial aliniată la cerințele de coordonare și supraveghere a politicilor economice. Participarea sa activă la supravegherea economică de preaderare a contribuit la dezvoltarea capacității administrative relevante. Programul de reformă economică pentru perioada 2025-2027 a inclus pentru prima dată un scenariu macroeconomic alternativ și soldul structural al bugetului general. Aceasta ar beneficia în continuare de pe urma analizării impactului bugetar al reformelor și al măsurilor fiscale, a previziunilor privind sectorul extern și piața forței de muncă, a previziunilor fiscale pe termen lung, a unei analize de sensibilitate și a unor ipoteze privind mediul extern. Guvernul a consultat grupuri de reflecție selectate, dar, din cauza întârzierilor în pregătirea documentului, nu a avut loc nicio consultare publică.

Cadrul statistic al Moldovei nu este încă aliniat la cerințele SEC 2010. Întreprinderile deținute de stat nu sunt incluse în sectorul administrațiilor publice și există operațiuni semnificative ale unităților administrației centrale care nu sunt raportate în bugetul public național.

Moldova participă la dialogul economic și financiar cu UE, după ce și-a prezentat programul de reformă economică (ERP) Comisiei în ianuarie 2025. Programul de reformă economică pentru perioada 2025-2027 a inclus pentru prima dată un scenariu macroeconomic alternativ și soldul structural al bugetului general. Programul ar putea beneficia în continuare de pe urma analizării impactului bugetar al reformelor și al măsurilor fiscale, a previziunilor privind sectorul extern și piața forței de muncă, a previziunilor fiscale pe termen lung, a unei analize de sensibilitate și a unor ipoteze privind mediul extern. Guvernul a consultat grupuri de reflecție selectate, dar, din cauza întârzierilor în pregătirea documentului, nu a avut loc o amplă consultare publică.

Capitolul 19: Politica socială și ocuparea forței de muncă

Normele UE în domeniul social includ cerințe minime pentru dreptul muncii, egalitate și nediscriminare, sănătate și siguranța la locul de muncă. De asemenea, ele promovează incluziunea socială, protecția socială și dialogul social

la nivelul UE.

În domeniul **dreptului muncii,** începând cu 1 ianuarie 2025, a fost stabilit un nou salariu minim de 5500 MDL, cu 10 % mai mare decât în 2024.

În 2024, ponderea muncii informale a scăzut ușor (estimată la 14,8 % comparativ cu 16,8 % în 2023)ca urmare a secetei din vara precedentă și a scăderii producției în sectorul agricol. Domeniile cu cea mai mare rată a muncii informale sunt agricultura (64,4 %) și construcțiile (63,3 %). În perioada de raportare, a fost aprobat Programul național de reducere a muncii nedeclarate 2024-2027.

În septembrie 2024, cadrul de reglementare în domeniul **sănătății și securității** lucrătorilor expuși la riscuri legate de agenții chimici la locul de muncă a fost actualizat, atingând un nivel ridicat de aliniere la două directive privind valorile limită de expunere profesională. Numărul accidentelor de muncă a scăzut în 2024: au fost raportate 582 de accidente (603 în 2023), dintre care 27 au fost fatale (69 în 2023). Sectoarele cele mai vulnerabile în ceea ce privește accidentele de muncă sunt construcțiile, agricultura și industria.

Inspectoratul de Stat al Muncii a raportat o creștere semnificativă în detectarea și formalizarea cazurilor de **muncă nedeclarată**. În 2024, au fost identificate 3 088 de persoane care lucrau informal, dintre care 2 495 (80,8 %) au fost ulterior înregistrate . Până în septembrie 2025, totalul a ajuns la 5 020, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 63 % față de 2024. În noiembrie 2024 a fost lansat un nou site al Inspectoratului de Stat al Muncii, iar platforma „lucrezlegal.md" pentru raportarea încălcărilor privind munca nedeclarată a fost lansată în martie 2025. În februarie 2025, a fost adoptată legislația pentru a modifica, printre altele, Legea privind controlul de stat și legislația sectorială aferentă, cu scopul de a consolida competențele organismelor de control, inclusiv ale Inspectoratului de Stat al Muncii. În iulie 2025, Moldova a adoptat legislația care acordă Inspectoratului de Stat al Muncii autoritatea de a efectua inspecții neanunțate bazate pe riscuri atunci când există informații sau dovezi de încălcare a cadrului legal privind securitatea și sănătatea în muncă. Aceste modificări vor intra în vigoare la 31 iulie 2026, cu o perioadă de tranziție axată pe formare și pe consolidarea capacităților instituționale. Consolidarea capacității de aplicare a legislației trebuie să continue, iar cadrul juridic care reglementează inspecțiile muncii trebuie să fie pe deplin aliniat la standardele OIM.

În ceea ce privește **dialogul social,** eficacitatea dialogului social tripartit, atât la nivel național, cât și la nivel local, este în creștere, deși persistă constrângeri importante privind capacitatea instituțională, în special în ceea ce privește organismele tripartite. Este necesar să se consolideze capacitatea partenerilor sociali la toate nivelurile. În 2024, rata de acoperire a negocierilor colective a fost estimată la 38,5 % din forța de muncă totală a țării.

În **ceea ce privește politica de ocupare a forței de muncă**, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă pune în aplicare principiile managementului bazat pe performanță. În 2024, aproximativ 16 699 de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă au fost angajate, ceea ce reprezintă o creștere de peste 50 % față de 2023. Agenția are resurse umane și capacități financiare limitate, dar în curs de îmbunătățire.

În ceea ce privește **participarea forței** de muncă și **rata șomajului**, *a se vedea anexa statistică și secțiunea privind funcționarea pieței forței de muncă în cadrul secțiunii 2.3 Criteriul economic.*

Moldova a înregistrat unele progrese în ceea ce privește **protecția și incluziunea socială**, dar se confruntă în continuare cu provocări sociale semnificative, inclusiv cu o rată ridicată a sărăciei, care a crescut ușor de la 31,1 % la 31,6 % în ultimii ani. Anumite grupuri, cum ar fi persoanele vârstnice, persoanele cu dizabilități, romii și cei care lucrează în agricultură, rămân afectate în mod disproporționat de sărăcie și se confruntă cu bariere sistemice. Un procent alarmant de 44,6 % dintre copiii din zonele rurale trăiesc în sărăcie absolută. Pentru a face față acestor provocări, guvernul a implementat măsuri precum indexarea pensiilor, creșterea salariului minim și acordarea de plăți unice familiilor și persoanelor vulnerabile. Reforma „RESTART" 2023-2026 a înregistrat progrese, cu investiții în serviciile sociale, consolidarea capacităților și digitalizare. Numărul beneficiarilor de servicii sociale a crescut semnificativ. În plus, a fost adoptată legislația pentru a consolida serviciile de asistență socială la nivel comunitar și pentru a promova îngrijirea alternativă pentru copii și persoanele vârstnice. Legea privind sistemul public de asigurări sociale a fost modificată pentru a îmbunătăți accesul la pensiile de urmaș pentru persoanele cu dizabilități severe, inclusiv pentru copii. Cu toate acestea, persistă provocări critice, inclusiv o țintire suboptimală, deficitul de personal și repartizarea neclară a responsabilităților între agențiile de asistență socială și autoritățile locale. Eforturile de dezinstituționalizare au fost, de asemenea, lente, iar rapoartele privind încălcările drepturilor omului în instituții, inclusiv violența fizică și abuzul sexual, reprezintă o preocupare majoră. Moldova trebuie să continue să implementeze măsuri coordonate pentru a-și consolida sistemul de protecție socială, pentru a îmbunătăți eficiența și accesibilitatea serviciilor sociale și pentru a asigura protecția populațiilor vulnerabile, în special a copiilor și a persoanelor cu dizabilități. În iulie, Ministerul

Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării și Ministerul Afacerilor Interne din Moldova au creat grupuri comune pentru implementarea Garanției Europene pentru Copii. În ianuarie 2025, Moldova a aprobat Conceptul Sistemului informațional „eSocial", destinat să digitalizeze și eficientizeze administrarea beneficiilor și serviciilor sociale, precum și implementarea programelor de asistență socială.

În ceea ce privește **nediscriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și al politicii sociale**, Moldova trebuie să facă progrese în direcția alinierii la Directiva privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și la Directiva privind egalitatea rasială. Consiliul pentru egalitate a constatat o creștere a cazurilor de discriminare înregistrate , genul fiind identificat ca fiind cel mai comun temei pentru discriminarea la locul de muncă. Participarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii rămâne, de asemenea, foarte limitată, cu o rată de participare de 16 % pentru bărbați și de 18,2 % pentru femei. Persoanele cu dizabilități se confruntă cu obstacole persistente în ocuparea forței de muncă, legate de sărăcie, birocrație, acces limitat la educație incluzivă, infrastructură și transport. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește adoptarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități (2024-2027).

Programul Național pentru Romi 2022-2025 include un obiectiv specific privind ocuparea forței de muncă, dar implementarea acestuia a fost limitată.

În ceea ce privește **egalitatea între femei și bărbați în domeniul ocupării forței de muncă și al politicii sociale,** Moldova a înregistrat progrese prin adoptarea unei legislații care vizează alinierea la principiul egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă, precum și la Directiva privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată. Cu toate acestea, femeile continuă să câștige în medie cu 15,6 % mai puțin decât bărbații și principiul egalității de plată pentru aceeași muncă sau pentru o muncă de aceeași valoare rămân aplicate deficitar în Moldova. Participarea femeilor pe piața muncii a crescut la 41,4 %, fiind sprijinită de prelungirea concediului pentru îngrijirea copilului și a concediului pentru creșterea copilului, însă accesul la educația timpurie rămâne limitat, în special în zonele rurale. Moldova trebuie încă să își alinieze legislația la acquis-ul privind egalitatea de gen din acest capitol, inclusiv Directiva privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată, Directiva privind transparența salarială și Directiva privind femeile în consiliile de administrație.

Graficul 23: Moldova – activitatea economică după gender

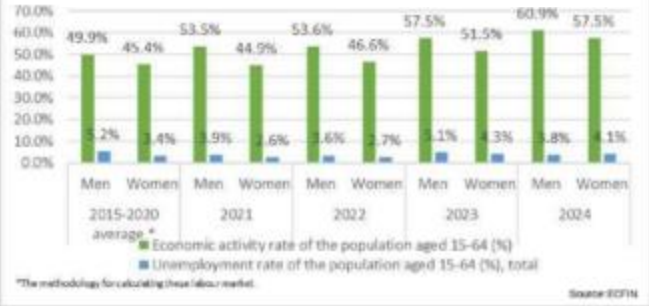

Moldova este parțial aliniată la *acquis-ul* UE privind **Fondul Social European.** Deși Moldova a aderat la componenta „Ocuparea Forței de Muncă și Inovare Socială" a Fondului Social European Plus în 2024, până în prezent nu au fost implementate proiecte EaSI în țară.

Capitolul 20: Politica industrială și antreprenorială

Politica industrială a UE consolidează competitivitatea, facilitează schimbările structurale și încurajează un mediu favorabil întreprinderilor care stimulează întreprinderile mici și mijlocii.

În ceea ce privește **principiile politicii industriale și antreprenoriale** , guvernul a continuat să pună în aplicare Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității 2023-2027 și a început punerea în aplicare a Programului național de dezvoltare industrială (PNDI) pentru anii 2024-2028. Capacitatea administrativă limitată și finanțarea limitată din bugetul național limitează punerea în aplicare a acestor programe. PNDI ar beneficia de un plan de acțiune cu un calendar concret pentru punerea în aplicare și cu dispoziții bugetare adecvate.

Guvernul a aprobat o nouă schemă de ajutoare de stat pentru sprijinirea întreprinderilor care doresc să investească în cele cinci sectoare de producție prioritare identificate în programul național de industrializare. De la intrarea în vigoare a noii scheme, în ianuarie 2025, peste 10 de întreprinderi au solicitat sprijin.

Moldova reduce sarcina administrativă și de reglementare asupra întreprinderilor prin adoptarea unei serii de pachete juridice privind simplificarea permiselor și facilitarea activității, ceea ce va duce la simplificarea și modernizarea procedurilor. Odată ce acestea vor fi instituite, vor fi necesare acțiuni suplimentare de informare și sensibilizare.

În ceea ce privește **instrumentele politicii industriale și antreprenoriale**, guvernul a continuat să pună în aplicare instrumentele în curs pentru IMM-uri, lansând în același timp trei instrumente noi: Programul de sprijin al micilor

producători; Programul de creștere a competitivității producătorilor locali și integrare în lanțurile valorice; și iii) Fondul pentru antreprenoriat și creștere economică a Moldovei (FACEM). Modificarea legii pentru a alinia definițiile IMM-urilor la recomandarea UE este încă în curs de adoptare.

Moldova a adoptat o lege privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale dintre întreprinderi și dintre autoritățile publice și întreprinderi, cu scopul de a se alinia la Directiva privind combaterea întârzierii efectuării plăților în tranzacțiile comerciale. Sunt necesare sisteme de monitorizare pentru evaluarea performanței plăților, în special de către autoritățile publice.

În martie 2025, au fost introduse noi dispoziții care reglementează activitățile platformelor industriale și ale parcurilor specializate.

Programul privind administrarea proprietății publice de stat pentru anii 2024-2027 a fost aprobat. Cu toate acestea, punerea în aplicare a programului a rămas în urmă. Agenția Proprietății Publice nu a înregistrat niciun progres în perioada de raportare.

În ceea ce privește politicile sectoriale, nu au avut loc evoluții majore în cursul perioadei de raportare. Alocarea sprijinului pentru PNDI și a stimulentelor pentru investiții în sectoarele prioritare ale PNDI ar trebui să fie pusă la dispoziția publicului.

Capitolul 25: Știință și cercetare

UE oferă un sprijin semnificativ pentru cercetare și inovare. Toate statele membre ale UE, țările asociate și țările terțe participă la programele de cercetare și inovare ale UE și pot beneficia de acestea, în special atunci când există o excelență științifică și investiții solide în cercetare și inovare.

Moldova a avansat punerea în aplicare a Programului național de cercetare și inovare (C&I-) pentru perioada 2024-2027, care urmărește să stimuleze capacitățile naționale de cercetare și să faciliteze integrarea Moldovei în Spațiul european de cercetare. În special, în martie 2025, guvernul a început punerea în aplicare a Programului național pentru specializare inteligentă 2024-2027 „Smart Moldova” și a înființat un Fond național pentru inovare și transfer tehnologic, cu un buget de 1.75 milioane EUR pentru perioada 2025-2026. Fondul servește la consolidarea colaborării dintre sectorul științific și cel de afaceri pentru a contribui la creșterea economică și la inovare.

Ministerul Educației și Cercetării (MEC) și Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare (ANCD) au pus în aplicare mai multe inițiative de consolidare a capacităților persoanelor implicate în activitățile de C&I. De exemplu, ANCD a acordat aproximativ 30 de granturi pentru tinerii cercetători, iar MEC a majorat valoarea lunară a burselor pentru doctoranzi. De asemenea, sprijinul financiar pentru bursa de excelență guvernamentală și pentru bursa în domenii științifice a fost majorat în 2025. În vederea consolidării participării cercetătorilor la proiecte naționale și internaționale, guvernul a revizuit orientările privind tarifele per oră pentru personalul implicat în proiecte de C&I, finanțate din surse de finanțare externe sau naționale competitive.

Reforma de integrare a instituțiilor de învățământ superior și de cercetare (lansată în 2023) a continuat în cursul perioadei de raportare, ceea ce a dus la fuzionarea unor instituții din sectorul agricol.

În ceea ce privește cercetarea și inovarea, tendința pozitivă a performanței Moldovei în cadrul programului Orizont Europa a continuat. Moldova participă la „DANUBIUS-RI”, căreia i s-a acordat statutul juridic de Consorțiu European pentru Infrastructuri de Cercetare (ERIC) în iunie 2025.

Biroul național al programului Orizont Europa și rețeaua de puncte naționale de contact au desfășurat o gamă largă de activități de informare și de sensibilizare legate de Orizont Europa și de Spațiul european de cercetare. Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT) a început să își extindă programele în Moldova și să întreprindă acțiuni de sensibilizare.

Finanțarea C&I în sectorul public rămâne scăzută, în pofida unei ușoare creșteri de 0,7 % puncte procentuale în comparație cu 2023. Cheltuielile interne brute pentru C&I au fost de 0,22 % din PIB în 2024, situându-se sub media UE-27 de 2,24 % și sub obiectivul UE de 3 % din PIB. Cu toate acestea, cheltuielile de capital de risc pentru C&I au crescut în ultimii ani.

Moldova se numără printre Inovatorii Emergenți în Clasamentul European al Inovării 2025, cu o performanță în materie de inovare de 19,0 % din media UE.

Capitolul 26: Educație și cultură

UE sprijină cooperarea în domeniul educației și culturii prin finanțarea programelor și coordonarea politicilor statelor membre prin metoda deschisă de coordonare. UE și statele sale membre trebuie, de asemenea, să prevină discriminarea și să asigure o educație de calitate pentru copiii lucrătorilor migranți, inclusiv pentru cei care provin din medii defavorizate.

În cursul perioadei de raportare, **sistemul de educație și formare** din Moldova a avansat reformele de modernizare începute în anii precedenți. Eforturile guvernului se axează pe realizarea de schimbări sistemice în sistemul de învățământ, punând accentul pe incluziune, echitate, calitate, receptivitate la dimensiunea de gen și reziliență, precum și pe consolidarea coordonării cu partenerii și pe mobilizarea unor resurse interne și externe suplimentare. Cheltuielile publice pentru educație ca procent din PIB în 2024 au fost de 5,4 %, peste media UE de 4,6 % din PIB.

În sectorul **educației generale**, Ministerul Educației și Cercetării a acordat prioritate consolidării/optimizării rețelei școlare pentru a aborda performanțele nesatisfăcătoare ale școlilor rurale extrem de mici, distribuirea inegală a fondurilor și aspectele legate de eficiență. O inițiativă-pilot a fost lansată în perioada 2023-2024 și a avansat semnificativ în perioada 2024-2025, pentru a moderniza mediile de învățare în 35 de „școli model" din întreaga țară și pentru a promova înscrierea elevilor în școli cu o capacitate mai mare și cu standarde de calitate mai ridicate. Acest lucru implică renovarea laboratoarelor STEAM (știință, tehnologie, inginerie, arte și matematică), a bibliotecilor, a instalațiilor sportive, a birourilor medicale, a birourilor psihologilor, a blocurilor sanitare și a furnizării de dispozitive digitale. De asemenea, au fost achiziționate peste 100 de autobuze școlare și este în curs de dezvoltare un sistem informatic de gestionare a parcului de autobuze școlare pentru a sprijini elevii din zonele rurale. În plus, a fost introdus un sistem-pilot de stimulente financiare pentru a încuraja transferul voluntar al elevilor către școli de calitate superioară.

Accentul pus pe educația de calitate se reflectă, de asemenea, în progresele înregistrate de alte două reforme-cheie începute în perioada de raportare anterioară, și anume reconceptualizarea **dezvoltării profesionale continue a cadrelor didactice și a directorilor unităților** de învățământ sub auspiciile Institutului Național pentru Educație și Leadership și **revizuirea cuprinzătoare a programei** de învățământ pentru a îmbunătăți rezultatele învățării copiilor în învățământul primar și secundar. În perioada 2024-2025 au fost lansate programe de integrare pentru cadrele didactice nou recrutate, programe de mentorat la locul de muncă, formare pentru recalificare și furnizarea de sprijin pedagogic prin intermediul planurilor de lecții. Revizuirea programei de învățământ a avansat în 2025 pentru toate materiile obligatorii din învățământul general și urmează să se finalizeze în 2026, cu sprijin pedagogic continuu pentru profesori și cu punerea în aplicare a unui sistem de monitorizare și evaluare bazat pe dovezi pentru a urmări progresele elevilor. Moldova nu a participat la Studiul Internațional privind predarea și învățarea (TALIS 2024), dar participă la PISA 2025.

În ceea ce privește **predarea și învățarea digitală**, Moldova a întreprins inițiative de promovare a competențelor digitale în clasele științifice și tehnologice. Dezvoltarea disciplinelor STEAM reprezintă o prioritate pentru guvern, iar investițiile în laboratoarele școlare reprezintă o parte esențială a renovărilor școlare în curs în cadrul modelului de plan școlar. Un program de formare a cadrelor didactice pentru competențe digitale a fost elaborat în 2024 pe baza DigCompEdu, iar o serie de 70 de formatori naționali au fost instruiți să ofere cursuri de formare în cascadă în domeniul IT pentru cadrele didactice din Moldova începând din aprilie 2025.

Ministerul Educației și Cercetării pune în aplicare Programul național pentru dezvoltarea **educației favorabile incluziunii** 2024-2027. În pofida tuturor eforturilor specifice, copiii cu CES și/sau cu dizabilități, în special cei aparținând minorităților etnice, se confruntă în continuare cu provocări în ceea ce privește accesul la oportunități de educație formală, ceea ce duce la rate scăzute de înscriere.

Incluziunea copiilor romi în sistemul de învățământ rămâne o provocare, cu disparități între zonele urbane și cele rurale. În perioada de raportare, ministerul a eliminat barierele administrative rămase în calea înscrierii copiilor ucraineni în școlile din Republica Moldova și, cu sprijinul actorilor umanitari internaționali, a elaborat o foaie de parcurs pentru includerea copiilor refugiați în sistemul de învățământ până în 2026.

Abordările care iau în considerare dimensiunea de gen sunt integrate din ce în ce mai mult în politicile sistemului de învățământ din Moldova, inclusiv în programul de punere în aplicare a Strategiei pentru educație 2030 pentru perioada 2023-2025. Cu toate acestea, violența, hărțuirea și intimidarea rămân motive de îngrijorare în școli și în instituțiile de învățământ superior. În general, politicile educaționale în vigoare iau în considerare dimensiunea de gen, iar activitatea în curs de desfășurare în revizuirea programei de învățământ urmărește, de asemenea, să elimine puținele stereotipuri

legate de gen rămase din manuale și din tehnicile de predare. Sunt în curs de experimentare mecanisme instituționale de prevenire și combatere a hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ superior.

În **domeniul educației și formării** profesionale (**VET**, procesul de reorganizare a rețelei instituțiilor VET a avansat. La începutul anului universitar 2024-2025, rețeaua de instituții VET era formată din 81 de instituții, față de 88 în anul precedent. Moldova a continuat, de asemenea, introducerea treptată a unei abordări duale în materie de VET, care vizează o mai bună corelare a competențelor cu cererile de pe piața forței de muncă. Cu toate acestea, oportunitățile concrete pentru studenți de a dobândi experiență practică în medii de lucru reale sunt limitate, din cauza colaborării limitate dintre sectorul privat și instituțiile VET. Programul VET și resursele de predare și învățare nu iau încă în considerare dimensiunea de gen în majoritatea disciplinelor, dar acest lucru este, de asemenea, în curs de îmbunătățire. O campanie de comunicare este deja în curs de desfășurare pentru a combate stereotipurile de gen în VET și ocuparea forței de muncă.

Moldova înregistrează progrese în ceea ce privește operaționalizarea registrului național al calificărilor, iar **validarea învățării non-formale și informale** continuă. Cu toate acestea, persistă o slabă aliniere între standardele de calificare și programele VET utilizate în instituțiile VET, multe programe nereflectând evoluția cererii de pe piața forței de muncă, absolvenții VET neavând competențele esențiale cerute de angajatori.

Există o foaie de parcurs pentru operaționalizarea **cadrului național al calificărilor** (2023-2027). În calitate de membru al Grupului consultativ al Cadrului european al calificărilor (CEC), Moldova a început să se pregătească pentru a face trimitere la CEC în Cadrul său național al calificărilor (CNC).

În domeniul **învățământului superior**, țara a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește principalele angajamente ale Spațiului European al Învățământului Superior. Moldova este membră a Spațiului European al Învățământului Superior (procesul Bologna), unde și-a continuat participarea activă. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru punerea în aplicare deplină a angajamentelor-cheie ale Procesului de la Bologna, în special în ceea ce privește recunoașterea automată și asigurarea externă a calității. Există trei instituții de învățământ superior din Moldova care participă la alianțele universităților europene în calitate de parteneri asociați.

Moldova beneficiază de dimensiunea internațională a programului Erasmus + 2021-2027 și participă la patru (din șapte în total) grupuri de lucru privind Spațiul european al educației pentru perioada 2021-2025.

Au fost întreprinse mai multe acțiuni pentru a spori investițiile în **tineret**. În urma lansării Strategiei naționale pentru tineret 2030, guvernul a aprobat Programul de dezvoltare a Centrelor pentru tineret 2030, care prevede o alocare anuală de 4.5 milioane MDL/0.23 milioane EUR pentru perioada 2025-2030 pentru extinderea și modernizarea rețelei de centre pentru tineret din Moldova.

În domeniul **sportului**, a fost aprobat un nou regulament intern care oferă o modalitate transparentă și previzibilă de alocare a sprijinului financiar pentru federațiile sportive naționale. În plus, prin Hotărârea Guvernului nr. 241/2025 s-a modificat Regulamentul privind mecanismul de finanțare a sporturilor de performanță, asigurând o planificare mai eficientă și bazată pe rezultate a resurselor financiare publice. Moldova a continuat să participe la Săptămâna europeană a sportului.

În ceea ce privește **cultura**, Ministerul Culturii a început elaborarea unei strategii naționale cuprinzătoare pentru cultură și patrimoniu pentru perioada 2025-2035, cu asistență tehnică din partea UNESCO și cu sprijin financiar din partea UE. Strategia stabilește direcții prioritare pentru consolidarea sectoarelor culturale și creative, promovarea diversității culturale și asigurarea gestionării durabile a patrimoniului național. În prima jumătate a anului 2025 au avut loc două runde de consultări cu părțile interesate sectoriale, iar aprobarea finală a strategiei este amânată pentru sfârșitul anului 2025. Moldova a ratificat Convenția UNESCO din 2005 privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale și, începând din 2026, se va alătura programului „Europa creativă".

Capitolul 29: Uniunea vamală

Toate statele membre fac parte din uniunea vamală a UE și respectă aceleași norme și proceduri vamale. Acest lucru necesită alinierea legislativă, precum și o capacitate adecvată de punere în aplicare și de asigurare a respectării legislației, precum și accesul la mediul vamal electronic al UE și interoperabilitatea cu acesta.

Moldova a migrat cu succes la **noul sistem computerizat de tranzit – faza 5** (NCTS F5) la nivel național începând cu 1 octombrie 2024. O misiune de monitorizare a concluzionat că Moldova a demonstrat un nivel bun de pregătire pentru aderarea la Convenția privind tranzitul comun, deși anumite dispoziții tehnice (ICS2, analiza datelor privind aspectele de securitate și siguranță etc.) sunt în curs de punere în aplicare. Deși se înregistrează o îmbunătățire generală,

sunt necesare eforturi pentru a consolida componenta informatică a administrației vamale, inclusiv personalul.

Moldova a continuat să pună în aplicare **legislația vamală** modernizată, care este aliniată în linii mari la cea a UE. Țara își armonizează periodic nomenclatura tarifară vamală cu Nomenclatura combinată a UE și dispune de un program pentru operatorii economici autorizați, cu un total de 152 de autorizații eliberate, dintre care 49 privind aspecte de securitate/siguranță care beneficiază de recunoaștere reciprocă cu statele membre ale UE. Moldova a realizat progrese substanțiale în ceea ce privește alinierea sa la Codul vamal al UE cu cel al UE. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acestui Cod vamal nu este încă pe deplin finalizată, deoarece există încă dispoziții tranzitorii în vigoare. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a pregăti eliminarea treptată a dispozițiilor tranzitorii din Codul vamal al Republicii Moldova, precum și pentru a alinia pe deplin legislația națională la legislația vamală a UE, în special în domenii precum introducerea și importul bunurilor culturale, în care transpunerea este fie incompletă, fie nu a avut încă loc.

La 18 septembrie 2024, Serviciul vamal a format un grup de lucru dedicat optimizării și reformării structurii sale organizatorice. Acest grup este responsabil de finalizarea reorganizării subdiviziunilor vamale pentru a spori eficiența și integritatea serviciilor.

În iunie 2025, misiunea de monitorizare a Convenției privind un regim de tranzit comun a evaluat pozitiv gradul de pregătire a Moldovei pentru aderarea la convenție, care se preconizează că va avea loc până la 1 noiembrie 2025. În luna aprilie2025, Moldova a adoptat un regulament de instituire a unui sistem de urmărire și trasabilitate a produselor din tutun, în temeiul Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun (WHO FCTC).

Gestionarea riscurilor a fost aplicată în mod sistematic, procentul de control vamal (atât fizic, cât și documentar) fiind de 16,3 % pentru importuri și de 3,3 % pentru exporturi.

Moldova nu s-a aliniat încă la Directiva privind transportul combinat.

În ceea ce privește **capacitatea administrativă și operațională**, este necesar să se consolideze capacitatea instituțională a Serviciului Vamal, promovând un nivel mai ridicat al standardelor de integritate și reducând la minimum riscurile de corupție. Acest lucru necesită o mai mare automatizare și optimizare a proceselor interne de vămuire, precum și un acces mai larg al comercianților la simplificarea vamală și la procedurile digitale.

În contextul acestei reorganizări, este necesar să se continue optimizarea procedurilor interne și asigurarea unei repartizări adecvate a competențelor între birourile vamale centrale și cele regionale, în temeiul principiului unei entități juridice unice. Ar trebui luate măsuri pentru funcțiile vamale cele mai vulnerabile la corupție, cum ar fi rotația periodică a personalului care deține posturi sensibile, monitorizarea solidă și evaluarea progreselor înregistrate în ceea ce privește măsurile anticorupție, printre altele.

Moldova a continuat să coopereze cu statele membre ale UE în temeiul Protocolului III la Acordul de asociere UE-Moldova privind asistența administrativă reciprocă în domeniul vamal și cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) pentru a investiga suspiciunile de infracțiuni vamale transfrontaliere și alte activități ilegale.

CLUSTER 4: AGENDA VERDE ȘI CONECTIVITATE SUSTENABILĂ

Clusterul privind Agenda verde și conectivitatea sustenabilă acoperă: politica în domeniul transporturilor (capitolul 14); energie (capitolul 15); rețelele transeuropene (capitolul 21), și mediul înconjurător și schimbări climatice (capitolul 27).

Capitolul 14: Politica de transport

UE dispune de norme comune privind standardele tehnice și de siguranță, securitatea, standardele sociale, ajutoarele de stat și liberalizarea pieței în domeniul transportului rutier, al căilor ferate, al căilor navigabile interioare, al transportului multimodal, al aviației și al transportului maritim.

În ceea ce privește **transportul general**, după adoptarea Strategiei de mobilitate pentru 2030, au fost luate măsuri pentru elaborarea planului de acțiune pentru punerea sa în aplicare. Strategia privind sistemele de transport inteligente (STI) pentru toate modurile de transport este în curs de elaborare. În calitate de observator, Moldova a continuat să participe activ la lucrările Tratatului de instituire a Comunității transporturilor (TCT). Consiliul municipal a aprobat un plan de mobilitate urbană durabilă pentru Soroca, în timp ce în Comrat planul face obiectul unor consultări publice.

În ceea ce privește **transportul rutier**, s-au înregistrat unele progrese. Legislația privind accesul pe piață, profesia operatorilor de transport rutier, tahografele digitale și accesul la piața transportului de mărfuri este parțial aliniată. În

plus, Moldova a ratificat Protocolul la Acordul Interbus privind serviciile internaționale regulate și serviciile internaționale regulate speciale de transport de călători cu autocarul și autobuzul, care a intrat în vigoare la 1 octombrie 2024.

Graficul 24 – Pierderile cauzate de accidente rutiere în Moldova la 100 000 de locuitori

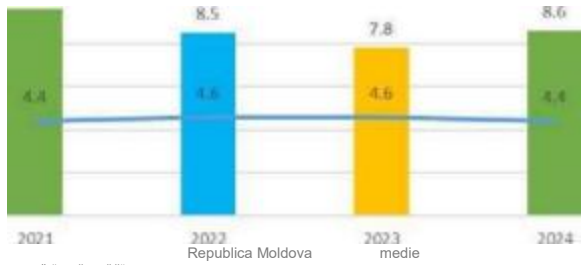

nu se aplică: nedisponibilă
Sursă: Comunitatea transporturilor

Legislația națională este parțial aliniată la *acquis-ul* UE privind siguranța rutieră, iar Moldova a aprobat o strategie în materie de siguranță rutieră. Sunt necesare acțiuni suplimentare pentru a se alinia la dispozițiile referitoare la orientările privind auditurile/inspecțiile în materie de siguranță rutieră ale infrastructurii și ale vehiculelor și pentru a îmbunătăți sistemul de date privind accidentele rutiere. Programul național de siguranță rutieră pentru 2024-2030 se apropie de finalizare, cu consultări publice în curs și în așteptarea aprobării oficiale din partea autorităților relevante. Sistemul de date pentru colectarea datelor privind accidentele este în curs de dezvoltare.

Acordul de liberalizare temporară a transportului rutier bilateral și de tranzit dintre UE și Moldova, semnat în iunie 2022, a fost prelungit până în martie 2027.

În ceea ce privește echipamentele vehiculelor, Moldova s-a aliniat parțial la Directiva privind adâncimea benzii de rulare a pneurilor și la Directiva privind dispozitivele limitatoare de viteză. În plus, începând cu 1 iunie 2026, toate vehiculele relevante trebuie să aibă dispozitive limitatoare de viteză, ceea ce extinde cerința dincolo de cele înmatriculate după 16 septembrie 2014.

Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește legislația privind transportul de mărfuri periculoase, care rămâne parțial aliniată la *acquis-ul* UE.

Este în curs de desfășurare o revizuire cuprinzătoare a cadrului național de transport rutier, cu scopul de a-l alinia la normele UE. Această revizuire va identifica lacunele și inconsecvențele și, ulterior, va fi pregătit un nou proiect de lege sau modificări pentru a asigura respectarea deplină a normelor sociale și de piață ale UE în domeniul transportului rutier.

În ceea ce privește **transportul feroviar**, după adoptarea Codului feroviar în 2024, au fost luate măsuri pentru a separa întreprinderea feroviară de stat prin adoptarea condițiilor generale ale contractului multianual pentru administrarea infrastructurii feroviare. În același timp, trebuie depuse eforturi pentru a alinia în continuare Codul feroviar la acquis-ul UE.

Nu există reglementări în vigoare care să reglementeze interoperabilitatea. Moldova ar trebui să urmărească în continuare alinierea la cel de-al patrulea pachet feroviar, inclusiv adoptarea specificațiilor tehnice de interoperabilitate și a metodelor comune de siguranță.

În ceea ce privește **transportul maritim**, toate navele sub pavilion moldovean rămân pe lista neagră a Memorandumului de înțelegere de la Paris privind controlul statului port, ca urmare a inspecțiilor navelor care au avut loc în ultimii ani. Se depun eforturi cu sprijinul Secretariatului Comunității transporturilor pentru a îmbunătăți calitatea standardelor de siguranță, securitate și mediu ale navelor care arborează pavilionul Republicii Moldova. Moldova trebuie încă să se alinieze pe deplin la Regulamentul privind serviciile portuare.

În ceea ce privește **căile navigabile interioare,** Moldova trebuie să se alinieze în continuare la acquis-ul aferent.

În ceea ce privește **aviația**, țara este în cea mai mare parte aliniată la *acquis-ul* UE, punând în aplicare în legislația sa mai mult de jumătate din actele juridice enumerate în cadrul Acordului privind spațiul aerian comun UE-Moldova. Moldova are un nivel bun de aliniere la normele UE în domeniul aviației în mai multe domenii-cheie, inclusiv accesul pe piață, siguranța, securitatea, mediul, aspectele sociale și protecția consumatorilor. Cu toate acestea, alinierea la normele privind serviciile de navigație aeriană, precum și la legislația aeroportuară, cum ar fi taxele de aeroport și serviciile de handling la sol, este doar parțială. În ceea ce privește protecția drepturilor pasagerilor care utilizează transportul aerian, cadrul de reglementare în domeniul aviației este parțial aliniat la reglementările relevante ale UE. Moldova ar trebui să abordeze chestiunile rămase nesoluționate.

Nu există dispoziții juridice și tehnice privind transportul intermodal în Moldova. Moldova trebuie să aplice *acquis-ul* UE privind drepturile pasagerilor pentru toate modurile de transport și să facă progrese suplimentare pentru a se alinia

la dispozițiile restante privind drepturile pasagerilor, în special în sectoarele transportului cu autobuzul, autocarul și transportul naval. Actualizările aduse codului transportului rutier reglementează, de asemenea, drepturile pasagerilor.

Capitolul 15: Energie

Politica energetică a UE acoperă aprovizionarea cu energie, infrastructură, piața internă a energiei, consumatorii, energia regenerabilă, eficiența energetică, energia nucleară, securitatea nucleară, protecția împotriva radiațiilor și garanțiile nucleare.

În ceea ce privește **securitatea aprovizionării**, Moldova a reușit să elimine treptat dependența de centralele electrice MGRES, trecând la alimentarea cu energie electrică din România. Gazul stocat în Ucraina și România a fost utilizat pentru a acoperi consumul de iarna 2023-2024 și 2024-2025. Regulamentul de urgență privind gazele naturale și planul de acțiune preventivă au fost aprobate în octombrie 2024, iar Regulamentul de urgență în domeniul energiei electrice și planul de acțiune preventivă au fost aprobate în decembrie 2024, după evaluări pozitive din partea Secretariatului Comunității Energetice. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește Directiva privind stocurile de petrol. În martie 2025, Guvernul a adoptat o decizie care prevede eliminarea completă, etapizată, a oricărei forme de dependență de aprovizionarea cu resurse energetice din Rusia.

Cu privire la **piețele interne de energie**, Parlamentul a aprobat, în iunie 2025, Legea energiei electrice, aliniindu-se la Pachetul UE privind integrarea pieței de electricitate. În mod similar, Moldova a amendat Codul Fiscal, care a fost armonizat cu legislația UE în materie de TVA în ceea ce privește mecanismul de taxare inversă pentru energie electrică și gaze naturale. O modificare a Legii gazelor naturale a obligat entitățile furnizoare de gaze naturale să mențină rezerve de gaze naturale echivalente cu cel puțin 15 % din consumul mediu anual (în ultimii 5 ani) al gospodăriilor și al furnizorilor de servicii esențiale din zone. În plus, a fost stabilit cadrul pentru reducerea treptată a Obligațiilor de Serviciu Public pentru consumatorii industriali mari de gaze naturale – pe baza deciziei Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE), fiind demarat în luna octombrie și urmând a fi finalizat până la 1 aprilie 2026. S-au înregistrat progrese și în ceea ce privește separarea operațională a rețelelor de transport („Moldovagaz” și „Moldovatransgaz”). A fost stabilit un nou termen limită, 31 iulie 2025, pentru finalizarea procesului de separare completă a proprietății rețelelor de transport.

Moldova a continuat să înregistreze progrese în ceea ce privește **promovarea surselor regenerabile de energie,** Regulamentul privind transferul statistic al cantităților de energie din surse regenerabile și Regulamentul privind calcularea consumului de energie din surse regenerabile au fost aprobate în februarie 2025, în timp ce Regulamentul privind biocombustibilii solizi a fost aprobat în noiembrie 2024. Ministerul Energiei a încheiat în aprilie 2025 o licitație pentru investiții mari în energie solară (60 MW) și energie eoliană (105 MW), primind 42 oferte. În plus, în aprilie 2025, Guvernul a elaborat Planul de Acțiune pentru licitațiile privind energia regenerabilă și stocarea în 2026, care va conduce la publicarea licitației hibride pentru capacitatea eoliană și stocare.

Referitor la **eficiența energetică**, s-au înregistrat progrese substanțiale în ceea ce privește consolidarea instituțională. Fosta Agenție pentru Eficiență Energetică a fost reorganizată în Centrul Național pentru Energie Durabilă (CNED), cu accent pe gestionarea proiectelor de eficiență energetică în clădirile publice și rezidențiale într-un mod deschis și transparent, sub supravegherea comunității donatorilor. CNED a lansat cele două cereri de propuneri pentru selectarea clădirilor rezidențiale în vederea efectuării auditurilor energetice. Ca primă etapă în întreaga procedură de finanțare, au fost finalizate 59 audituri energetice, dintre care 10 au fost deja alocate pentru proiectare. În cadrul celui de-al doilea produs financiar, CNED a identificat 180 de locuințe individuale vulnerabile pentru viitoarele audituri energetice, au fost efectuate 58 audituri energetice, iar 120 sunt în pregătire. 42 contracte de finanțare au fost deja semnate, iar în curând vor fi lansate licitații pentru construcții.

În decembrie 2024, a fost aprobat Regulamentul privind auditul energetic al întreprinderilor mari, care impune unui număr de 45 de întreprinderi mari obligația efectuării auditului energetic.

Ca urmare a Legii din 2023 privind performanța energetică a clădirilor în vederea alinierii la Directiva privind performanța energetică a clădirilor, în septembrie 2024 au fost adoptate Regulamentul privind certificarea performanței energetice și Regulamentul privind auditorii și instalatorii energetici.

În ceea ce privește **energia nucleară, securitatea nucleară și protecția împotriva radiațiilor**, Moldova trebuie, în continuare, să se alinieze pe deplin și să pună în aplicare Directivele Euratom privind siguranța nucleară, gestionarea combustibilului uzat și a deșeurilor nucleare, standardele de siguranță de bază și calitatea apei potabile. Moldova este doar parțial aliniată cu Directiva Consiliului de stabilire a normelor de securitate de bază privind protecția împotriva

pericolelor prezentate de expunerea la radiațiile ionizante. Moldova nu este încă membră a sistemelor ECURIE și EURDEP.

Referitor la garanțiile nucleare, în momentul aderării la UE, sistemele existente de contabilitate și control al materialelor nucleare din Moldova vor trebui adaptate pentru a corespunde prevederilor privind garanțiile nucleare (Capitolul 7) din Tratatul Euratom.

Legea energiei a fost modificată pentru a se alinia la Regulamentul UE privind guvernanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice și la Regulamentul UE privind infrastructurile energetice transeuropene. În acest sens, Planul Național Integrat privind Energia și Clima (PNIEC) a fost elaborat, revizuit în conformitate cu recomandările Secretariatului Comunității Energetice, consultat public și aprobat în cele din urmă de Guvern în februarie 2025.

Capitolul 21: Rețele transeuropene

UE promovează rețelele transeuropene (TEN) în domeniile transporturilor, telecomunicațiilor și energiei pentru a consolida piața internă și pentru a contribui la creșterea economică și la ocuparea forței de muncă.

În ceea ce privește **rețelele de transport**, actualul cadru strategic pentru infrastructură de transport este prezentat în Strategia națională de dezvoltare din 2030, care a intrat în vigoare în toamna anului 2024. După finalizarea unui studiu de prefezabilitate pentru finalizarea șoselei de centură Chișinău, este în curs de desfășurare un studiu de fezabilitate pentru identificarea celor mai potrivite axe pentru drumul viitor. De asemenea, este în desfășurare un studiu privind coridorul pentru dezvoltarea rețelei centrale TEN-T de-a lungul axei Iași – Ungheni – Chișinău – Odesa. Alte trei proiecte de infrastructură rutieră TEN-T de frontieră cu România sunt întârziate, în principal din cauza procedurilor administrative și a ajustării domeniului de aplicare al proiectului prin introducerea unor controale coordonate. Fondul rutier rămâne principala sursă de finanțare de la bugetul național pentru întreținerea drumurilor publice.

În ceea ce privește calea ferată, lucrările de reabilitare pentru coridorul feroviar nord-sud continuă să fie întârziate. În ceea ce privește implementarea ecartamentului standard european în Moldova, s-au înregistrat unele progrese. Moldova ar trebui să primească sprijin din partea Mecanismului pentru interconectarea Europei pentru modernizarea conexiunii feroviare dintre Ungheni (MD) și Iași (RO). Autoritățile au demarat lucrările de reabilitare și intenționează să deschidă această sucursală pentru trafic până în toamna anului 2025. Lucrările de reabilitare a segmentului feroviar Basarabeasca-Giurgiulești sunt în curs de desfășurare.

În ceea ce privește **rețelele energetice**, proiectele de infrastructură ar trebui accelerate pentru a reduce vulnerabilitatea structurală a Moldovei și pentru a îmbunătăți conectivitatea acesteia cu țările învecinate. Moldova este aliniată la fostul Regulament privind orientările pentru infrastructurile energetice transeuropene, dar nu este încă aliniată la actualul Regulament TEN-E.

Moldova trebuie să își dezvolte în continuare conexiunile electrice regionale în conformitate cu Planul de acțiune privind conectivitatea energetică în Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC) privind energia electrică și energia din surse regenerabile. În special, Moldova ar trebui să înregistreze progrese în ceea ce privește principalele sale proiecte de infrastructură: linia electrică de 400 kV Vulcănești-Chișinău, linia electrică de 400 kV Bălți-Suceava și respectiv linia de 330 kV Bălți – Dnestrovsc HPP-2.

Capitolul 27: Mediul înconjurător și schimbări climatice

UE promovează acțiuni ferme în domeniul climei, dezvoltarea durabilă și protecția mediului. Reglementările UE conțin dispoziții care vizează schimbările climatice, calitatea apei și a aerului, gestionarea deșeurilor, protecția naturii, poluarea industrială, substanțele chimice, zgomotul și protecția civilă.

<u>Mediu</u>

În ceea ce privește **legislația orizontală**, au fost adoptate norme metodologice pentru implementarea procedurii de evaluare a impactului asupra mediului (EIM), în calitate de acte normative de punere în aplicare a Legii privind evaluarea impactului asupra mediului. Cu toate acestea, capacitatea instituțională a Agenției de Mediu este insuficientă pentru a asigura implementarea efectivă a acestor cerințe, iar nivelul de pregătire al sectorului privat pentru îndeplinirea obligațiilor legale este scăzut. Moldova nu și-a aliniat legislația națională la Directiva privind infracțiunile împotriva mediului. La 22 iunie 2025, a fost adoptată o lege privind răspunderea de mediu în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului.

S-a înregistrat progres în ceea ce privește alinierea standardelor de calitate a aerului la acquis-ul UE . În februarie 2025, Guvernul a aprobat instituirea sistemului național de inventariere a emisiilor de poluanți atmosferici și a sistemului

național integrat de monitorizare a calității aerului. În plus, Moldova a inițiat demersuri pentru evaluarea stațiilor existente de monitorizare a calității aerului și pentru achiziționarea unor stații suplimentare, actualizând în același timp Strategia privind monitorizarea și gestionarea calității aerului.

Implementarea sistemului regional de gestionare a deșeurilor solide este în curs de desfășurare și înregistrează progrese în toate regiunile. Cu toate acestea, gestionarea fluxurilor specifice de deșeuri necesită o atenție suplimentară. Cadrul legislativ existent privind Responsabilitatea Extinsă a Producătorilor (REP) pentru șase fluxuri de deșeuri a fost revizuit și actualizat, iar noi cadre legislative pentru scheme REP, care acoperă deșeurile din construcții și deșeurile textile, sunt în curs de elaborare. Deși Programul de promovare a economiei verzi și circulare a fost adoptat în 2024, implementarea politicilor privind economia circulară necesită îmbunătățiri. Capacitățile interne de reciclare a deșeurilor sunt foarte reduse și limitate doar la operatorii privați de reciclare. Componenta intersectorială a economiei circulare și implicarea altor ministere de resort se află într-un stadiu foarte incipient.

În ceea ce privește gestionarea apei, în mai 2025, a fost modificată Legea privind apa potabilă pentru a îndeplini parțial cerințele Directivei UE privind calitatea apei destinate consumului uman. A fost aprobată Metodologia de evaluare și clasificare a corpurilor de apă subterană. Dezvoltarea unei secțiuni specializate privind apa și sanitația, ca parte a Planului de amenajare a teritoriului național , este în curs de desfășurare. Moldova trebuie să consolideze coerența politicilor intersectoriale și coordonarea interinstituțională pentru a asigura coerența și sinergia dintre politica privind apa/apele uzate și dezvoltarea infrastructurilor aferente. În plus, trebuie consolidată capacitatea de monitorizare a apelor subterane și de suprafață, iar programul anual de monitorizare a apei trebuie implementat. Laboratorul de apă trebuie să își reînnoiască acreditarea. Hotărârea Guvernului privind planul de management al bazinului hidrografic al râului Nistru (ciclul II) (2025-2030) a fost aprobată în februarie 2025.

În domeniul protecției naturii, Moldova continuă implementarea Programului național de împădurire. Moldova ar trebui să continue activitățile de identificare și pre-desemnare a siturilor care vor fi incluse în rețeaua Natura 2000 și să asigure capacitatea administrativă necesară pentru gestionarea acestor situri. Reforma Moldsilva (Agenția pentru silvicultură și cinegetică) și înființarea unei agenții independente pentru zonele protejate nu au fost încă finalizate.

În ceea ce privește controlul poluării industriale și gestionarea riscurilor, în aprilie 2025, a fost emis Ghidul cu privire la efectuarea procedurilor privind punerea în aplicare a Legii privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase. Guvernul a aprobat o metodologie referitoare la autorizațiile de mediu, iar mai multe criterii de etichetare ecologică au fost aprobate de Ministrul Mediului. Moldova lucrează la actualizarea platformei existente privind Registrul național al emisiilor și al transferurilor de poluanți (RETP). Aceasta include revizuirea clusterelor de date pentru a asigura conformitatea deplină cu standardele UE privind colectarea, monitorizarea și raportarea datelor privind poluarea, precum și colectarea și raportarea datelor privind emisiile de gaze cu efect de seră. Cu toate acestea, Moldova nu dispune încă de un mecanism de aplicare, care să asigure implementarea obligațiilor de raportare de către actorii economici. În acest context, Moldova ar avea de câștigat prin elaborarea unui cadru legal coerent, consolidarea capacității instituționale, precum și prin dezvoltarea mecanismelor metodologice de suport pentru agenții economici, în vederea consolidării capacității sectorului privat de a înțelege și respecta obligațiile de raportare.

Moldova nu este aliniată la dispozițiile privind zgomotul ambiental.

În ceea ce privește substanțele chimice, în prezent, Moldova revizuiește legislația națională pentru a se alinia la Regulamentele UE REACH și CLP.

În domeniul protecției civile și gestionării crizelor, Moldova este membru cu drepturi depline al Mecanismului UE de Protecție Civilă (UCPM) din ianuarie 2024. Moldova este încurajată să își îmbunătățească reziliența la dezastre prin acțiuni de prevenire și pregătire și să utilizeze, după caz, parteneriatul științific privind pericolele naturale, prin intermediul Centrului de coordonare a răspunsului la situații de urgență.

Schimbările climatice

Moldova a înregistrat progrese bune în domeniul climatic în perioada de raportare, având în vedere adoptarea Legii privind acțiunile climatice în 2024, deși sunt necesare eforturi continue pentru a asigura o aliniere rapidă la acquis-ul climatic al UE.

În ceea ce privește stabilirea prețului pentru carbon, alinierea la sistemul UE pentru monitorizarea, raportarea și verificarea (MRV-A) emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel de instalație este încă incompletă și necesită eforturi suplimentare. Pornind de la adoptarea Legii privind acțiunile climatice în 2024, legislația pentru punerea în aplicare a

unui sistem MRV-A complet funcțional la nivel de instalație este în curs de elaborare și a fost adoptată doar parțial. Obiectivul este de a începe colectarea și verificarea datelor privind emisiile de gaze cu efect de seră începând cu anul 2026. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru alinierea deplină la sistemul MRV-A al UE.

Planul Național Integrat pentru Energie și Climă (PNIEC) a fost adoptat în februarie 2025. În mai 2025, țara a publicat o nouă Contribuție Națională Determinată stabilită în temeiul Acordului de la Paris, cu un obiectiv de reducere a emisiilor mai ambițios pentru 2030 (-71 % față de nivelul din 1990) și un nou obiectiv de reducere pentru 2035 (-75 % față de 1990). Aceasta înseamnă că majoritatea eforturilor rămase, de atenuare a schimbărilor climatice, sunt amânate pentru perioada de după 2035. În plus, Moldova nu dispune încă de o strategie de dezvoltare cu emisii reduse pe termen lung.

Legea privind acțiunile climatice a instituit o Comisie Națională privind Schimbările Climatice, care este în prezent operațională. Cu toate acestea, progresele concrete în ceea ce privește integrarea aspectelor legate de climă în toate politicile rămân limitate. Moldova trebuie să consolideze semnificativ capacitatea administrativă pentru a înregistra progrese în ceea ce privește alinierea la acquis-ul UE în domeniul climatic și pentru a aborda eficient atenuarea și adaptarea la schimbările climatice. Reformele instituționale în curs reprezintă pași esențiali în acest sens.

Moldova a adoptat o Strategie națională de reducere a riscurilor dezastrelor în decembrie 2024, confirmând un angajament ferm în acest domeniu.

Moldova nu este aliniată la standardele UE privind emisiile vehiculelor ușoare și grele și nici nu implementează Directiva privind captarea și stocarea dioxidului de carbon. În temeiul Articolului 5 al Protocolului de la Montreal, Moldova dispune de legislație privind reducerea utilizării substanțelor care distrug stratul de ozon, precum și a gazelor fluorurate, însă este doar parțial aliniată la standardele UE în acest domeniu.

CLUSTER 5: RESURSE NATURALE, AGRICULTURĂ ȘI COEZIUNE

Acest cluster cuprinde: agricultura și dezvoltarea rurală (capitolul 11); siguranța alimentelor, politica veterinară și fitosanitară (capitolul 12); pescuit (capitolul 13); politica regională și coordonarea instrumentelor structurale (capitolul 22); și prevederi financiare și bugetare (capitolul 33).

Capitolul 11: Agricultura și dezvoltarea rurală

Politica agricolă comună a UE sprijină agricultori și garantează securitatea alimentară a Europei. Aceasta contribuie la combaterea schimbărilor climatice și la gestionarea durabilă a resurselor naturale; conservă zonele rurale și peisajele; și sprijină economia rurală prin promovarea locurilor de muncă în agricultură, în industriile agroalimentare și în sectoarele conexe. Acest lucru necesită sisteme solide de gestionare și control. Există, de asemenea, reguli comune la nivelul UE privind standardele de comercializare, politica în domeniul calității și agricultura ecologică.

În **ceea ce privește aspectele orizontale**, a fost adoptată o nouă lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole, care va intra în vigoare în 2026. Acesta va fi pus în aplicare prin intermediul unui plan strategic pentru perioada 2025-2030, aflat în prezent în curs de elaborare.

Sunt necesare eforturi suplimentare în vederea instituirii sistemului integrat de administrare și control (IACS). Un proiect-pilot de instituire a unui registru al exploatațiilor agricole și a unui sistem de identificare a parcelelor agricole (LPIS) a fost desfășurat în cinci raioane. Registrul exploatațiilor agricole și LPIS trebuie să fie puse în aplicare în întreaga țară. Instituirea IACS necesită consolidarea substanțială a capacității Agenției pentru Intervenții și Plăți în Agricultură (AIPA), ceea ce trebuie să includă alocarea de resurse umane suplimentare și aplicarea unei politici eficiente de retenție a personalului. Urmează să fie instituită o rețea de date privind durabilitatea agricolă (FSDN).

Cadrul legislativ pentru Serviciul de Consiliere Agricolă sub forma camerelor agricole a fost aprobat, fiind în așteptarea adoptării procedurilor de punere în aplicare, inclusiv pentru crearea Sistemului de Cunoștințe și Inovare în agricultură (AKIS).

În ceea ce privește piețele agricole – organizarea comună a piețelor, sunt necesare eforturi pentru dezvoltarea în continuare a cadrului de reglementare în conformitate cu acquis-ul UE. În perioada de raportare s-au înregistrat progrese în ceea ce privește alinierea la standardele UE pentru fructe, legume și vin.

Documentul-cadru de politică pentru dezvoltare rurală este Strategia Națională pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

2023-2030, iar Fondul Național pentru Dezvoltarea Agriculturii și a Zonelor Rurale asigură sprijinul financiar corespunzător. În conformitate cu Programul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală 2025-2030, Moldova va continua să pună în aplicare măsuri de dezvoltare rurală axate pe investiții și pe elementele de sprijin aferente.

În ceea ce privește politica în domeniul calității, Moldova trebuie să continue să se alinieze la ultimele prevederi din acquis-ul UE.

În domeniul agriculturii ecologice, alinierea la acquis-ul UE a continuat. Sunt necesare eforturi suplimentare, în special în ceea ce privește supravegherea organismelor de certificare și trasabilitatea produselor. Sistemul de control și de aplicare a legislației ar trebui consolidat.

Pe perioada de raportare, Moldova a consolidat măsurile anticorupție în agricultură prin intermediul prin noua politică anti-mită a AIPA și printr-un Plan de Acțiune în cadrul Programului Național de Integritate și Anti-Corupție 2024-2028. Măsurile au vizat pe angajarea pe bază de merit, declarațiile de avere și de interese, monitorizarea conflictelor de interese și reguli stricte privind cadourile. În 2024, au fost deschise doar trei cauze penale în care erau implicați beneficiari ai subvențiilor, două dintre acestea fiind trimise în instanță, în timp ce digitalizarea cererilor de subvenții rămâne un pas esențial în viitor.

Capitolul 12: Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare

Acquis-ul UE în domeniul alimentar, inclusiv normele de igienă pentru producția de alimente, asigură un nivel ridicat de siguranță a alimentelor și a hranei pentru animale, precum și un nivel ridicat de protecție a intereselor consumatorilor. Sănătatea și bunăstarea animalelor, precum și siguranța alimentelor de origine animală sunt protejate împreună cu calitatea semințelor, a materialului de reproducere a plantelor, a protecției împotriva organismelor dăunătoare, a nutriției animalelor și a utilizării produselor de protecție a plantelor.

În domeniul **siguranței alimentare generale,** capacitatea instituțională și de resurse umane a fost dezvoltată în continuare în perioada de raportare. Strategia de dezvoltare a resurselor umane 20242027 a fost pusă în aplicare prin intermediul unui program de formare a personalului de nivel central și a personalului din subdiviziunile teritoriale (inspectori) din cadrul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentară.

Moldova și-a consolidat în continuare supravegherea controalelor oficiale în diferite etape ale lanțului alimentar agri, inclusiv etichetarea produselor alimentare, în conformitate cu standardele UE, și a desemnat în mod clar autoritățile competente responsabile. A fost adoptată o nouă lege privind controalele oficiale, care asigură o aliniere largă la acquis-ul UE.

La laboratorul național de referință au fost acreditate noi metode de testare microbiologică. Cu toate acestea, Moldova are încă nevoie de o rețea națională de laboratoare și de un plan de control multianual aliniat la cerințele acquis-ului UE.

În ceea ce privește **politica veterinară**, au fost stabilite noi măsuri de punere în aplicare privind prevenirea, controlul și eradicarea bolilor transmisibile la animale, aliniind legislația națională la Regulamentul UE privind bolile transmisibile ale animalelor. Țara a continuat să pună în aplicare programele finanțate de UE pentru pesta porcină africană, gripa aviară și prevenirea și controlul rabiei. Țara a consolidat, de asemenea, detectarea gripei aviare și a pestei porcine africane și răspunsul la acestea, învățând din focarele din 2024/2025.

În ceea ce privește **bunăstarea animalelor**, deși s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește alinierea normelor sanitare și veterinare legate de protecția și bunăstarea animalelor în timpul transportului, punerea în aplicare consecventă a standardelor privind bunăstarea animalelor în timpul transportului, în etapele de fermă și de sacrificare, rămâne un domeniu semnificativ de îmbunătățit în multe unități și pentru mulți operatori.

În ceea ce privește **introducerea pe piață a alimentelor, a hranei pentru animale și a subproduselor de origine animală,** Moldova și-a pus în aplicare planul național de monitorizare a reziduurilor pentru reziduurile de substanțe farmacologic active, pesticide și contaminanți din produsele de origine animală și animală. Domeniul său de aplicare a fost extins în 2025, incluzând și alte ouă (prepeliță) și carne de porc (stadiul de creștere și abator).

Capacitatea de eșantionare, analiză și raportare a rezistenței la antimicrobiene a animalelor de la care se obțin produse alimentare și a cărnii proaspete a crescut ca urmare a îmbunătățirii cadrului instituțional, a infrastructurii de laborator și a formării personalului.

Mecanismele de trasabilitate a medicamentelor de origine animală și a medicamentelor de la importul de substanțe

până la aplicarea la nivel de fermă au fost redefinite și a fost lansată digitalizarea acestora, asigurând interoperabilitatea cu registrul animalelor și cu testele de laborator.

În ceea ce privește **normele privind siguranța alimentară**, cerințele au fost aliniate la cele ale UE în ceea ce privește criteriile microbiologice pentru produsele alimentare și etichetarea anumitor categorii de produse. Punerea în aplicare a analizei riscurilor și a punctelor critice de control (HACCP) de către operatorii din sectorul alimentar în toate etapele de producție, prelucrare și distribuție rămâne un motiv de îngrijorare. În paralel cu creșterea numărului de controale oficiale bazate pe riscuri obținute la nivelul fermei, al producției și al distribuției, sunt necesare mai multe acțiuni de sensibilizare, formare și investiții pentru și de către operatorii economici pentru a accelera schimbările pozitive.

În ceea ce privește **normele specifice privind hrană pentru animale**, nu au fost raportate progrese.

În ceea ce privește **politica fitosanitară**, cadrul legislativ pentru sănătatea plantelor și introducerea pe piață a produselor fitosanitare a fost aliniat în continuare la *acquis-ul* UE. Supravegherea pieței trebuie îmbunătățită în continuare, de la comercializarea și circulația produselor de protecție a plantelor până la aplicarea la nivel de fermă, în special utilizarea durabilă a pesticidelor, precum și recuperarea și distrugerea produselor învechite.

În ceea ce **privește organismele modificate genetic**, Moldova a adoptat mai multe acte legislative de punere în aplicare a legii lor privind organismele modificate genetic.

Capitolul 13: Pescuit

Politica comună în domeniul pescuitului stabilește norme privind gestionarea pescuitului, protejează resursele marine vii și limitează impactul pescuitului asupra mediului. Aceasta include stabilirea cotelor de captură, gestionarea capacității flotei, norme privind controlul și inspecția, norme privind piețele și acvacultura și sprijin pentru pescuit și comunitățile costiere. În plus, promovează o acvacultură sustenabilă.

Moldova trebuie să continue alinierea la politica comună în domeniul pescuitului a UE (PCP), în special în zonele relevante pentru o țară fără ieșire la mare, punând accentul pe dezvoltarea sectoarelor sale de acvacultură și de prelucrare a peștelui. În acest sens, Moldova a avansat legislația sectorială specifică, inclusiv adoptarea unei legi privind politica în sectorul acvaculturii și organizarea pieței în decembrie 2024. Noul cadru legislativ este parțial aliniat la principalele reglementări ale PCP ale UE și sprijină dezvoltarea durabilă, **îmbunătățirea standardelor de piață** și combaterea pescuitului ilegal.

Moldova a înregistrat, de asemenea, progrese în ceea ce privește alinierea **standardelor de calitate și de comercializare** la cele din cadrul organizării comune a pieților UE în sectorul produselor pescărești și de acvacultură prin adoptarea unei noi legislații privind cerințele de calitate pentru produsele pescărești și de acvacultură.

În **domeniul inspecției și controlului**, noua legislație îmbunătățește trasabilitatea produselor pescărești și de acvacultură și consolidează inspecțiile la import pentru a preveni importul de pescuit ilegal, nedeclarat și nereglementat (INN). Acest lucru oferă cadrul normativ necesar pentru alinierea la standardele și *acquis-ul* UE în domeniu. Acest mecanism va completa controalele existente efectuate de autoritățile naționale, inclusiv de Agenția Națională pentru Siguranța Alimentară (ANSA) și de Serviciul Vamal, care supraveghează în prezent calitatea, siguranța și trasabilitatea peștelui și a produselor pescărești importate. Agenția va fi, de asemenea, responsabilă de monitorizarea punerii în aplicare a noilor dispoziții privind prevenirea, descurajarea și eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat, care vor intra în vigoare în 2027.

În domeniul **acțiunilor structurale**, pentru a consolida capacitatea administrativă și pregătirea pentru administrarea viitoarelor scheme de sprijin din Fondul Național de Sprijin pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură nou creat și, ulterior, din Fondul European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură (FEAMPA), odată ce Moldova va deveni stat membru al UE, este necesară dezvoltarea în continuare. În acest context, Ministerul Agriculturii și Industriei

Alimentare a pregătit un profil tehnic pentru acvacultură în cadrul structurii sale administrative.
În ceea ce privește **acordurile internaționale,** activitățile de cooperare internațională ar trebui consolidate în continuare. Ar trebui să se înregistreze progrese în ceea ce privește integrarea acordurilor internaționale în domeniul pescuitului în cadrul național, finalizarea legislației care reglementează definirea navelor de pescuit în conformitate cu instrumentele internaționale în domeniul pescuitului și adoptarea de noi norme privind înregistrarea și radierea navelor care practică pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat (INN).

În ceea ce privește **economia albastră** în general, Moldova continuă să participe la Agenda maritimă comună. Aceasta menține un angajament ferm atât la nivel local, cât și la nivel ministerial, Ministerul Mediului coordonând cooperarea dintre țările participante în cadrul inițiativei în cursul perioadei de raportare. Această cooperare regională pozitivă ar trebui să continue.

Moldova nu este aliniată la *acquis-ul* privind **ajutoarele de stat** în domeniul pescuitului și acvaculturii. Este necesară instituirea unui sistem de control al ajutoarelor de stat în aceste sectoare.

Capitolul 22: Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale

Politica regională este principalul instrument al UE de reducere a disparităților regionale și de investiții într-o creștere socioeconomică durabilă și favorabilă incluziunii. Acesta funcționează prin gestiune partajată între Comisie și statele membre ale UE. Punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune necesită o capacitate administrativă adecvată la nivel de program și de proiect, instituirea unor sisteme de bună gestiune și control financiar și, de asemenea, îndeplinirea altor elemente ale acquis-ului UE, cum ar fi legislația privind mediul sau achizițiile publice.

În ceea ce privește **cadrul legislativ**, Moldova a instituit un cadru de documente strategice, inclusiv Strategia Națională de Dezvoltare Regională (2022-2028), Programul Național de Dezvoltare Locală (2024-2028) și un program național pentru dezvoltarea orașelor. Se așteaptă elaborarea și punerea în aplicare a unui cadru juridic dedicat Fondului European de Dezvoltare Regională și Fondului de Coeziune.

Autoritățile consideră opțiunile disponibile pentru a încuraja inițiative în cadrul Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială (GECT).

În aprilie 2025, au intrat în vigoare modificări ale cadrului operațional al Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală, ceea ce permite asociațiilor de dezvoltare intercomunitare să aplice la apeluri competitive de selecție a proiectelor de dezvoltare regională finanțate din Fond.

Se depun eforturi pentru actualizarea cadrului de reglementare a grupurilor de acțiune locală (GAL-uri), cu scopul de a-l alinia la standardele europene privind dezvoltarea locală condusă de comunitate Modificările propuse vizează raționalizarea proceselor operaționale ale GAL-urilor, clarificarea rolurilor acestora în dezvoltarea rurală și sporirea transparenței în ceea ce privește monitorizarea și supravegherea parteneriatelor locale, consolidând, în cele din urmă, eficacitatea inițiativelor de dezvoltare locală.

Cadrul instituțional actual sprijină gestionarea fondurilor UE, Cancelaria de Stat acționând în calitate de autoritate națională de coordonare și fiind responsabilă pentru toate cele cinci programe de cooperare Interreg la care participă Moldova. Un grup de lucru național, alcătuit din reprezentanți ai principalelor ministere și agenții guvernamentale, supraveghează gestionarea fondurilor UE, inclusiv a programelor de cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională.

În ceea ce privește **capacitatea administrativă,** conceptul de consolidare a capacității autorităților publice locale în ceea ce privește punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea proiectelor a fost aprobat în noiembrie 2024. Moldova își consolidează, de asemenea, capacitatea administrativă de a gestiona fondurile UE pentru a asigura gestionarea eficientă a inițiativelor de cooperare transfrontalieră și transnațională în cadrul Interreg. Rata ridicată de fluctuație a personalului reprezintă o provocare pe care Moldova continuă să o abordeze prin creșteri salariale, condiții de muncă îmbunătățite și programe de formare îmbunătățite, precum și prin programul „SPRINT" dedicat funcționarilor publici. Deși există o capacitate administrativă adecvată pentru **monitorizare și evaluare** în cadrul gestiunii indirecte a UE, integrarea în timp util a recomandărilor rămâne o provocare.

Programarea multianuală are loc prin intermediul cadrului bugetar pe termen mediu aprobat de guvern. Actualul Program Național de Dezvoltare Locală se aliniază la Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 și consolidează implicarea națională în inițiativele de dezvoltare regională și locală.

S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește instituirea a două sisteme critice de gestionare: în iulie 2024 a fost lansat un sistem informatic conceput special pentru gestionarea proiectelor regionale și locale și un Registru al Proiectelor de Investiții Capitale, care este deja operațional și obligatoriu pentru toate proiectele de investiții la scară largă.

În ceea ce privește **gestiunea financiară, controlul și auditul,** punerea în aplicare de către Moldova a activităților și îmbunătățirea eficacității sistemelor sale de gestiune și control demonstrează capacitatea sa de bună gestiune

financiară. Un sistem informatic de gestionare la nivel național este în curs de implementare.

În ceea ce privește **combaterea corupției**, Moldova și-a consolidat capacitatea privind politica regională și de gestionare a fondurilor prin noi registre ale riscurilor și comitete disciplinare, reguli stricte privind cadourile și conflictele de interese și angajarea pe bază de integritate, cu 307 de funcționari publici recrutați pe bază de merit. De asemenea, Centrul Național Anticorupție a semnalat OLAF nereguli în materie de achiziții publice.

Un decalaj cheie rămâne necesitatea de digitalizare completă a sistemelor de gestionare a proiectelor pentru a reduce riscurile de favoritism și de influență nejustificată.

Capitolul 33: Prevederi financiare și bugetare

Acest capitol se referă la regulile care reglementează finanțarea bugetului UE („resurse proprii"). Aceste resurse constau în principal din: (I) contribuții bazate pe venitul național brut al fiecărui stat membru; (II) taxe vamale; (III) resursa provenită din plastic nereciclat; și (iv) o resursă bazată pe taxa pe valoarea adăugată. Statele membre trebuie să dispună de capacitatea administrativă adecvată pentru a coordona și asigura în mod corespunzător calcularea, colectarea, plata și controlul corect ale resurselor proprii.

S-au înregistrat unele progrese până la bune în domeniile de politică subiacente care afectează indirect sistemul de resurse proprii (pentru detalii privind progresele înregistrate în aceste domenii, a se vedea capitolele 16 – Fiscalitate, 17 – Politica economică și monetară; 18 – Statistici, 29 – Uniunea vamală și 32 – Control financiar).

Activitățile de consolidare a capacităților privind sistemul de resurse proprii al UE și regulile antifraudă s-au intensificat prin ateliere cu prezență fizică și online.

De asemenea, s-au înregistrat progrese în ceea **ce privește instituirea structurilor administrative necesare**. Membrii Grupului de lucru 33, care au participat la evenimentele de consolidare a capacităților, funcționează, de asemenea, ca Comitet de coordonare provizoriu. În conformitate cu Planul Național de Aderare (PNA) 2025-2027, crearea oficială a unui Comitet de coordonare a resurselor proprii printr-un ordin al Ministerului de Finanțe a fost finalizată în iulie 2025.

În ceea ce privește resursele proprii tradiționale, s-au înregistrat unele progrese. Serviciul vamal, responsabil pentru colectarea taxelor la import/export, funcționează prin intermediul sistemului integrat de informații vamale „Asycuda World", care include un modul „Contabilitate" pentru înregistrarea și monitorizarea sistematică a datoriei vamale. Se efectuează reconcilieri zilnice și lunare cu Trezoreria de Stat pentru a se asigura acuratețea datelor. Sistemul calculează automat taxele legate de declarațiile vamale și previne validarea în cazul în care lipsesc garanții financiare, sporind integritatea operațiunilor vamale. Cu toate acestea, Moldova trebuie să modernizeze în continuare infrastructura IT pentru a îndeplini pe deplin cerințele UE privind un sistem de resurse proprii tradiționale.

În ceea ce privește alinierea legislativă, Moldova s-a aliniat parțial la dispozițiile Regulamentului UE privind scutirile de taxe vamale prin Codul vamal. Deși unele articole rămân nealiniate, s-au înregistrat progrese semnificative, cu dispoziții naționale care acoperă diverse derogări. Moldova trebuie să continue alinierea legislației sale la acquis-ul UE, în special în ceea ce privește structura TVA, scutirile, deducerile, regimurile speciale și domeniul de aplicare al cotelor reduse.

În ceea ce privește resursa bazată pe venitul național brut (VNB), nu s-au înregistrat progrese în cursul perioadei de raportare în ceea ce privește alinierea la standardele Sistemului european de conturi (ESA) 2010. Moldova trebuie să asigure în continuare compilarea conturilor naționale și a VNB pe baza definițiilor ESA 2010 și a normelor contabile.

Sunt necesare eforturi suplimentare pentru alinierea legislației, consolidarea măsurilor antifraudă, modernizarea sistemelor IT și operaționalizarea Comitetului de coordonare a resurselor proprii.

CLUSTER 6: RELAȚII EXTERNE

Acest cluster cuprinde două capitole: Relații externe (Capitolul 30) și Politica externă, de securitate și apărare (Capitolul 31).

Capitolul 30: Relații externe

UE are o politică comercială comună față de țările terțe, bazată pe acorduri multilaterale și bilaterale și pe măsuri autonome. Există, de asemenea, norme UE în domeniul ajutorului umanitar și al politicii de dezvoltare.

În ceea ce privește **politica comercială comună**, Republica Moldova a continuat să coordoneze pozițiile și să alinieze

politicile în strânsă legătură cu cele ale UE, inclusiv în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și al Organului său de soluționare a litigiilor. În plus, autoritățile au urmat recomandările raportului de anul trecut și au ajustat legislația referitoare la sistemul de licențe temporare de import, care fusese introdus anterior de Comisia pentru Situații Excepționale (CSE). Parlamentul a adoptat amendamentele, care au aliniat sistemul la prevederile Zonei de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare dintre UE și Republica Moldova și ale acordurilor OMC. Modificările au intrat în vigoare în februarie 2025.

Autoritățile au continuat alinierea la *acquis-ul* UE în ceea ce privește **exportul de bunuri cu dublă utilizare,** aliniindu-se la acquis-ul UE privind instituirea unui regim al Uniunii pentru controlul exporturilor și actualizările sale anuale în ceea ce privește lista bunurilor cu dublă utilizare. Legea privind controlul comerțului cu mărfuri strategice a intrat în vigoare în ianuarie 2025. Tot în ianuarie 2025, Guvernul a aprobat o hotărâre care stabilește organizarea și funcționarea Comisiei Naționale de Control al Comerțului cu Mărfuri Strategice, precum și mecanismele de eliberare a autorizațiilor pentru comerțul cu mărfuri strategice și documente conexe, procedura de înregistrare a solicitanților și listele de control al mărfurilor strategice. Moldova nu este nici participant, nici aderent la Grupul Australia și este încurajată să devină aderent și, în cele din urmă, membru.

În ceea ce privește **acordurile comerciale bilaterale**, Acordul de Liber Schimb (ALS) al Moldovei cu statele AELS a intrat în vigoare în totalitate la 1 aprilie 2025, în urma finalizării procesului de ratificare de către toate țările participante. Moldova ar trebui să continue coordonarea îndeaproape cu UE în ceea ce privește negocierile comerciale internaționale, pentru a asigura că, la aderarea sa la UE, angajamentele sale sunt compatibile cu cele ale UE și pentru a asigura integrarea unei clauze de expirare legate de aderarea la UE în prevederile acordurilor bilaterale de liber schimb și de investiții.

Moldova are 41 de tratate bilaterale de investiții, dintre care 20 sunt cu state membre ale UE, acoperind 21 de țări ale UE.

În aprilie 2025, Parlamentul a adoptat amendamente la Legea privind mecanismul de **examinare investițiilor** de importanță pentru securitatea statului. Cu toate acestea, funcționarea Consiliului pentru Promovarea Proiectelor Investiționale de Importanță Națională rămâne să fie aliniată la standardele internaționale și ale UE.

În ceea ce privește politica de dezvoltare și ajutorul umanitar, în mai 2025 a fost aprobată Legea cu privire la cooperarea internațională și asistență umanitară care vizează reorganizarea ministerului. Moldova rămâne mai degrabă un beneficiar al ajutorului decât un donator. Nu dispune de o politică de dezvoltare și nici nu oferă asistență tehnică structurală niciunui stat partener. Moldova ar trebui să continue să consolideze capacitatea unui nou departament de cooperare pentru dezvoltare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și să lucreze în continuare la un cadru juridic privind cooperarea internațională, dezvoltarea și **ajutorul umanitar acordat** țărilor din afara UE, în conformitate cu politicile și principiile UE. Moldova a furnizat Ucrainei ajutor umanitar atât sub formă de bunuri, cât și sub formă de provizii.

Capitolul 31: Politica externă, de securitate și apărare

Statele membre trebuie să fie în măsură să poarte dialoguri politice în cadrul politicii externe, de securitate și de apărare, să se alinieze la declarațiile UE, să participe la acțiunile UE și să aplice sancțiunile și măsurile restrictive convenite.

Dialogul politic dintre UE și Moldova privind politica externă și de securitate a continuat intens. În noiembrie 2024, cel de-al 8-lea Dialog privind Securitatea și Apărarea a fost găzduit de Moldova la Chișinău.

În decembrie 2024, Parlamentul a adoptat o Strategie națională de apărare pentru următorul deceniu, identificând Rusia ca sursă a principalelor amenințări la adresa securității Moldovei, iar procesul de aderare la UE ca fiind de importanță strategică pentru consolidarea securității și rezilienței naționale. Strategia este concepută pentru a orienta integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE și stabilește ambiții de aliniere la Busola strategică a UE.

Cadrul instituțional care permite participarea Moldovei la Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) și la Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC) este în vigoare. În 2024, alinierea Moldovei la declarațiile Înaltului Reprezentant în numele UE și la decizia Consiliului privind sancțiunile a fost de 91 %. La 24 octombrie 2025, rata de aliniere era de 88 %.

În ceea ce privește măsurile restrictive, Moldova rămâne aliniată la sancțiunile individuale pentru încălcări ale suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei, enumerând numeroase persoane și entități ruse, precum și la regimul de sancțiuni care vizează persoanele care încearcă să destabilizeze Moldova. A existat o bună cooperare cu UE în ceea

ce privește prevenirea eludării sancțiunilor împotriva Rusiei și Belarusului legate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Moldova a depus eforturi pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a sancțiunilor, inclusiv prin un mecanism de coordonare mai centralizat. În 2025, Moldova a adoptat, de asemenea, lista de produse comune cu prioritate ridicată pentru a evita exportul de mărfuri cu dublă utilizare. Soliditatea implementării ar trebui consolidată în continuare.

În calitate de membru al mai multor organizații internaționale, Moldova a continuat să se alinieze la inițiativele internaționale și ale UE în sprijinul Ucrainei și a susținut rezoluțiile relevante ale Adunării Generale a ONU, ale Consiliului pentru Drepturile Omului și ale Consiliului Europei, printre altele. De exemplu, în cadrul Adunării Generale a ONU, Moldova a co-sponsorizat rezoluția intitulată „Promovarea unei păci cuprinzătoare, juste și durabile în Ucraina", care a marcat cea de-a treia aniversare a invaziei pe scară largă a Ucrainei de către Rusia. Moldova este parte la Statutul de la Roma al **Curții Penale Internaționale**.

Moldova a continuat să sprijine măsurile și documentele UE privind **prevenirea conflictelor**, dar propria sa capacitate în acest domeniu rămâne limitată. Moldova ar trebui să mențină măsurile incluse în Planul său național de acțiuni pentru punerea în aplicare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea după 2027.

În ceea ce privește **dezarmarea și neproliferarea**, Moldova s-a aliniat în mod sistematic la declarațiile UE în cadrul Tratatului de Neproliferare a Armelor Nucleare (TNP), precum și la alte foruri ale NPD. Aceasta participă la Inițiativa de Securizare împotriva Proliferării și la Codul de Conduită de la Haga și este parte la Convențiile privind armele chimice (CWC), la Convențiile privind armele biologice (BWC), la Convenția privind Interzicerea Minelor Antipersonal (APMBC) și la Tratatul privind Comerțul cu Arme. În august 2025, Moldova a adoptat documentul național de politică privind armele de **calibru mic și armamentul** ușor (SALW).

În ceea ce privește **măsurile de securitate,** Moldova a continuat să pună în aplicare acordul cu UE privind procedurile de securitate pentru schimbul și protecția **informațiilor clasificate**. Moldova modernizează treptat sistemele existente pentru a putea efectua un schimb mai cuprinzător de informații clasificate pe cale electronică.

Cooperarea în domeniul **Politicii de Securitate și Apărare Comune (PSAC)** a crescut substanțial, în temeiul cadrului strategic al Parteneriatului pentru Securitate și Apărare UE-Moldova. Moldova a contribuit la operațiunea EUFOR ALTHEA în Bosnia și Herțegovina și continuă să contribuie la EUTM Somalia. În același timp, Moldova și-a continuat eforturile de modernizare a forțelor armate, beneficiind de sprijinul substanțial acordat prin intermediul Instrumentului European pentru Pace.

În ceea ce privește **amenințările hibride**, Moldova a implementat o serie de măsuri pentru a-și spori reziliența și a-și îmbunătăți capacitatea de a contracara amenințările hibride, manipularea și interferența informațională străină (FIMI). În 2025, s-au depus eforturi pentru a spori capacitatea operațională a Centrului pentru Comunicare Strategică și Contracararea Dezinformării, precum și cea a Agenției Naționale pentru Securitate Cibernetică. Moldova a luat, de asemenea, măsuri suplimentare semnificative pentru a-și reduce vulnerabilitatea energetică și a îmbunătățit structurile de gestionare a crizelor cu sprijinul UE. Moldova s-a aliniat declarației din iulie 2025 a Înaltului Reprezentant în numele UE prin care condamnă campaniile hibride persistente ale Rusiei împotriva UE, a statelor sale membre și a partenerilor săi. Lupta împotriva FIMI și a dezinformării este esențială în special în regiunile rurale și mai puțin dezvoltate, care tind să fie mai puțin rezistente la astfel de atacuri hibride.

ANEXA I – RELAȚIILE DINTRE UE ȘI MOLDOVA

La 3 martie 2022, Moldova a depus cerere **de aderare la UE** și i s-a acordat perspectiva europeană și statutul de țară candidată în iunie 2022. În decembrie 2023, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu țara. Prima conferință interguvernamentală de deschidere a negocierilor a avut loc la 25 iunie 2024.

Moldova continuă să pună în aplicare în linii mari obligațiile care îi revin în temeiul **Acordului de asociere (AA). Zonă de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (DCFTA)**, care a fost semnată în 2014 și a intrat pe deplin în vigoare în iulie 2016. AA/DCFTA rămâne instrumentul juridic bilateral care servește drept bază pentru asocierea politică și integrarea economică dintre UE și Moldova. Dialogul politic și economic periodic dintre UE și Moldova a continuat prin intermediul structurilor AA/DCFTA.

Primul summit UE-Moldova a avut loc la 4 iulie 2025. Cea mai recentă reuniune a Consiliului de asociere UE-Moldova a avut loc în iunie 2025, iar cea mai recentă reuniune a Comitetului de asociere UE-Moldova a avut loc în decembrie 2024. Cea de-a 11-a reuniune a Comitetului de asociere UE-Moldova reunit în configurația comerț a avut loc în noiembrie 2024, iar Comisia parlamentară de asociere UE-Moldova a organizat o reuniune în decembrie 2024. Relațiile comerciale cu UE s-au intensificat și mai mult de la începutul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. UE este cel mai mare partener comercial al Moldovei, reprezentând 54 % din volumul său comercial total în 2024. Moldova și UE au ajuns la o liberalizare tarifară suplimentară în temeiul articolului 147 din Acordul de asociere UE-Moldova la 24 iulie 2025, care coincide cu expirarea măsurilor comerciale autonome acordate acestei țări începând din iulie 2022. Propunerea Comisiei a fost adoptată la 28 iulie 2025 și aprobată de Consiliu la 18 septembrie. Acordul a fost adoptat oficial de Comitetul de asociere UE-Moldova reunit în configurația comerț la 19 septembrie. Pe lângă structurile AA/DCFTA, din 2010 este în vigoare un dialog privind drepturile omului cu Moldova. Dialogul la nivel înalt privind energia a continuat să organizeze reuniuni bianuale în perioada de raportare, iar cel mai recent dialog politic și de securitate la nivel înalt a avut loc în aprilie 2024. Dialogul la nivel înalt privind transporturile a fost lansat în februarie 2024 pentru a aprofunda și mai mult cooperarea în materie de conectivitate, iar cea de-a doua reuniune a acestuia a avut loc în aprilie 2025. UE își menține pe deplin angajamentul de a sprijini o soluționare cuprinzătoare, pașnică și durabilă a conflictului transnistrean, pe baza suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional. DCFTA se aplică întregului teritoriu al Republicii Moldova.

Din aprilie 2014, cetățenii Republicii Moldova beneficiază de un regim **de călătorii fără viză în spațiul Schengen**. Ca parte a mecanismului de monitorizare a liberalizării vizelor, Comisia a evaluat periodic progresele înregistrate de această țară în ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor în temeiul foii de parcurs privind vizele. Cel de-al șaptelea raport al Comisiei din cadrul mecanismului privind suspendarea exceptării de la obligativitatea vizelor, publicat în octombrie 2024, a concluzionat că Moldova continuă să ia măsuri pentru a da curs recomandărilor formulate în raportul din anul precedent. Un acord de readmisie între Uniunea Europeană și Moldova a intrat în vigoare în ianuarie 2018. În aprilie 2025, Comisia a propus ca țările cărora li s-a acordat statutul de țară candidată să fie concepute ca țări de origine sigure la nivelul UE.

UE și-a menținut angajamentul profund în cadrul politicii externe și de securitate comune de a aprofunda cooperarea cu Moldova în aceste domenii. În 2024, Republica Moldova a devenit prima țară care a semnat un Parteneriat pentru Securitate și Apărare cu UE. **Misiunea de parteneriat a UE în Republica Moldova (EUPM**) a continuat să sprijine instituțiile moldovene în consolidarea rezilienței, în timp ce asistența acordată forțelor armate moldovene prin intermediul Instrumentului European pentru Pace (EPF) a ajuns la 197 milioane EUR. În plus, UE a menținut un regim specific de sancțiuni care vizează persoanele și entitățile care încearcă să destabilizeze Republica Moldova.

UE este cel mai mare furnizor de asistență financiară pentru Republica Moldova. În perioada 2021-2025, UE a alocat Republicii Moldova peste 1.2 miliarde EUR sub formă de granturi. Începând din 2021, UE a mobilizat 1.7 miliarde EUR pentru proiecte în Moldova, împreună cu instituții financiare internaționale. De la înființarea sa în 2022, UE este un membru activ al Platformei de parteneriat pentru Moldova. Pentru a contribui la sprijinirea integrării Moldovei în UE și a reformelor sale, UE pune la dispoziție până la 1.9 miliarde EUR pentru perioada 2025-2027, prin intermediul noului **Plan de creștere al Moldovei**. Acesta este **cel mai mare pachet de sprijin financiar al UE** de la independența Republicii Moldova și se adaugă altor forme de sprijin substanțial acordat de UE acestei țări.

Programele anuale bilaterale sunt completate de un pachet de programe multinaționale și regionale care sprijină societatea civilă și sectorul energetic, consolidează gestionarea frontierelor și acordă asistență în materie de migrație și securitate într-un sens mai larg. Țara primește, de asemenea, sprijin din partea TAIEX și a programelor pentru competitivitate, împreună cu instituții financiare internaționale și organizații internaționale.

De la lansarea sa în 2009, Moldova a **participat la Parteneriatul estic.** Acest cadru general a dat un nou impuls relațiilor bilaterale și regionale cu UE.

Din 2014, Moldova și-a extins gradual participarea la **programele UE.** Țara a aderat la programul vamal al UE, Fiscalis, LIFE, EU4Health, Orizont Europa, Mecanismul pentru interconectarea Europei (MIE), Programul privind piața unică, mecanismul de protecție civilă al Uniunii (UCPM), Europa digitală, ocuparea forței de muncă și inovare socială (EaSI), programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori" (CEDV) și programul „Justiție". De asemenea, organizațiile și persoanele fizice din Moldova sunt eligibile pentru anumite proiecte din cadrul programelor Erasmus+ și Corpul european de solidaritate. Moldova participă la mai multe programe Interreg și este membră a Strategiei macroregionale a UE pentru regiunea Dunării. S-a renunțat la taxa de participare a țării la programele UE ca urmare a impactului războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei asupra Moldovei. Pentru a consolida sectorul digital, pentru a îmbunătăți accesul la inițiativele și fondurile UE și pentru a sprijini dezvoltarea economiei sociale și solidare, Moldova participă în calitate de observator la trei proiecte-pilot din cadrul Instrumentului de Sprijin Tehnic (TSI).

ANEXA II – ANEXĂ STATISTICĂ

DATE STATISTICE (la data de 11.09.2025)

Date de bază	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Populație (în mii de locuitori)		3 560 I	2 685 I	2 644 I	2 565 I	2 513 PI	2 423 PI
Suprafața totală a țării (km²)	1) 2) 3)	33 846 W	33 847 W	33 849 W	33 849 W	33 849 W	33 849 W
Conturi naționale	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Produsul intern brut (PIB) (în milioane, în moneda națională)	4)	105 480 W	199 734 W	242 079 W	274 488 W	303 554 W	323 817 PW
Produsul intern brut (PIB) (în milioane EUR)	4)	6 778 W	10 116 W	11 569 W	13 795 W	15 454 W	16 819 PW
PIB pe cap de locuitor (euro)	4)	1 904 W	3 839 W	4 457 W	5 455 W	6 288 W	6 843 PW
PIB pe cap de locuitor [în standard al puterii de cumpărare (SPC)]	4)	5 069 W	12 989 W	16 377 W	17 461 W	20 910 W	22 634 PW
PIB pe cap de locuitor (în SPC), în raport cu media UE (UE-27 = 100)	4)			31,5 ew	30,9 ew	34,9 ew	35,0 ew
Rata de creștere a PIB-ului real: variația volumului PIB-ului comparativ cu anul precedent (în %)	4)	— 0.6 W	— 8.3 W	Articolul 13 alineatul (9)	— 4.6 W	1.2 W	0,1 pw
Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă (date din conturile naționale) comparativ cu anul precedent (în %)	4)	— 2 IW	— 4 IW	1 IW	2 IW	3 IW	— 4 PIW
Creșterea productivității muncii: creșterea PIB-ului (în volum) pe persoană angajată, în raport cu anul precedent (%)	4)	2 W	— 4 W	13 W	— 7 W	— 2 W	4 PW
Creșterea costului unitar al muncii, în raport cu anul precedent (%)	4)	6 W	5 W	— 5 W	3 W	7 W	3 PW
* Variația pe 3 ani (T/T-3) a indicelui de creștere a costului unitar nominal al muncii (2015 = 100)	4)	119,3 iw	Articolul 135 alineatul (7)	123,0 iw	Articolul 137 alineatul (7)	144.9 IW	156.8 PIW
Productiv. muncii pe persoană angajată: PIB (în SPC) pe salariat în raport cu media UE (UE-27 = 100)	4)			46 EW	44 EW	47 EW	47 EW
Valoarea adăugată brută din principalele sectoare							
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	4)	Articolul 12 alineatul (1) w	10.8 W	12.3 W	Articolul 9 alineatul (4) w	7.1 W	8,2 PW
Industrie (în %)	4)	16.8 W	15.2 W	14.7 W	13.3 W	Articolul 12 alineatul (2) w	11,3 PW
Construcții (în %)	4)	Articolul 7 alineatul (9)	11.5 W	Articolul 9 alineatul (3) w	8.8 W	Articolul 8 alineatul (3) w	8,2 PW
Servicii (în %)	4)	63.2 W	62.5 W	63.6 W	68.4 W	71.3 W	72,3 pw
Cheltuieli pentru consumul final, ca procent din PIB (în %)	4)	109.8 W	99.6 W	100.3 W	102.4 W	103.7 W	104,7 PW
Formarea brută de capital fix, ca procent din PIB (în %)	4)	23.6 W	Articolul 24 alineatul (9)	24.1 W	22.1 W	19.4 W	20,0 pw
Exporturile de bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul (în %)	4)	31.1 W	Articolul 27 alineatul (9)	30.6 W	41.2 W	35.1 W	31,4 pw
Importurile de bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul (în %)	4)	65.2 W	51.4 W	57.8 W	Articolul 70 alineatul (9) w	Articolul 58 alineatul (9) w	57,3 pw

Formarea brută de capital fix de către sectorul administrației publice, ca procent din PIB (în %)							
Afaceri	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Indicele volumului producției industriale (2015 = 100)		85.6 W	107.1 W	120.3 W	115.1 W	110.3 W	109.4 W
Număr de întreprinderi active (număr)		49 747 W	37 228 W	38 783 W	42 056 W	46 653 W	
Rata natalității: numărul de întreprinderi înființate în perioada de referință (t) împărțit la numărul de întreprinderi active în t (%)		12.3 W	Articolul 10 alineatul (9)	Articolul 11 alineatul (3) w	11.0 W		
Rata mortalității: numărul de întreprinderi desființate în perioada de referință (t) împărțit la numărul de întreprinderi active în t (%)		6.4 W	7.5 W	8.6 W	5.3 w		
Persoane angajate în IMM-uri ca procent din totalul persoanelor angajate (în cadrul economiei nefinanciare) (%)	5)	57,6 iw	69,9 iw	71,1 iw			
Valoarea adăugată a IMM-urilor (în economia întreprinderilor nefinanciare) (milioane EUR)							
Valoarea adăugată totală (în economia întreprinderilor nefinanciare) (milioane EUR)							
Rata inflației și prețurile locuințelor	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Indicele prețurilor de consum (IPC), variație în raport cu anul precedent (în %)	6)	4.6 W	3.8 w	Articolul 5 alineatul (1)	28.7 W	13.4 W	Articolul 4 alineatul (7)
Balanța de plăți	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Balanța de plăți: total cont curent (în milioane EUR)		— 500.9 W	— 777.9 W	— 1 435.7 W	— 2 358.1 W	— 1 750.4 W	— 2 695,6 PW
Balanța contului curent: balanța comercială (în milioane EUR)		— 2 387.6 W	— 2 714.4 W	— 3 540.6 W	— 4 933.1 W	— 4 501.6 W	— 5 193,3 PW
Balanța contului curent: valoarea netă a serviciilor (în milioane EUR)		84.0 W	349.2 W	399.3 W	863.0 W	827.4 W	849,1 PW
Balanța contului curent: soldul net al veniturilor primare (milioane de euro)		630.5 W	342.3 W	225.2 W	56.7 W	246.6 W	145,9 PW
Balanța contului curent: soldul net al veniturilor secundare (în milioane de euro)		1 172.3 W	1 245.0 W	1 480.5 W	1 655.2 W	1 677.3 W	1 502,7 PW
Soldul net al veniturilor primare și secundare: din care transferuri ale administrațiilor publice (milioane de euro)		121.1 W	75.4 W	156.4 W	279.0 W	283.6 W	141,2 PW
* Media inversă pe 3 ani a soldului contului curent în raport cu PIB (%)		— 8.1 IW	— 9.3 IW	— 9.8 IW	— 12.4 IW	— 13.6 IW	— 14.8 PIW
* Variația pe cinci ani a ponderii exporturilor mondiale de bunuri și servicii (%)							
Sold net (investiții străine – investiții în străinătate) (în milioane de EUR)		174.8 W	133.3 W	314.2 W	514.0 W	315.8 W	225,3 PW
Investiții străine directe (ISD) în străinătate (în milioane EUR)		20,7 dw	3.3 DW	12.1 DW	42,7 dw	14,4 dw	82.8 DPW
din care ISD ale economiei raportoare în țările UE-27 (în milioane EUR)							
Investiții străine directe (ISD) în economia raportoare (în milioane EUR)		195.5 DW	136.6 DW	326.3 DW	Articolul 556 alineatul (7)	330,2 dw	308.0 DPW
din care ISD ale țărilor UE-27 în economia raportoare (în milioane EUR)							
* Poziția investițională internațională netă, în raport cu PIB-ul (%)	7)	— 27.0 W	— 40.4 W	— 39.8 W	— 42.3 W	— 34.7 W	— 31,8 PW
Rata de variație de la an la an a afluxului brut de remiteri de bani (în moneda națională) de la lucrătorii migranți (%)	4)	11,2 diw	Articolul 9 alineatul (2)	9,0 diw	8.3 DIW	6,7 diw	5.7 pdiw
Finanțe publice	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Deficit/excedent public, în raport cu PIB-ul (în %)		— 1.7 EW	— 5.3 EW	— 1.9 EW	— 3.2 EW	— 5.1 EW	— 3.9 EW
Datoria publică guvernamentală, în raport cu PIB-ul (în %)		19,8 ew	32,0 ew	33,9 ew	34,2 ew	35,4 ew	38,0 ew

Venituri publice totale, ca procent din PIB (%)		31,8 ew	31,4 ew	32,0 ew	33,3 ew	33,4 ew	34,1 ew
Cheltuieli totale ale sectorului public, ca procent din PIB (în %)		33,5 ew	36,7 ew	33,9 ew	36,5 ew	38,5 ew	37,9 ew
Indicatorii financiari	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Datoria externă brută a întregii economii, în raport cu PIB-ul (în %)	4)	65,1 iw	65,1 iw	66,6 iw	65,3 iw	58,9 iw	58,1 piw
Datoria externă brută a întregii economii, în raport cu totalul exporturilor (în %)		209.2 W	233.2 W	217.7 W	158.4 W	167.8 W	185,0 PW
Masa monetară: M1 (bancnote, monede, depozite overnight, milioane EUR)		1 288.2 W	2 617.3 W	3 027.9 W	3 115.9 W	4 137.3 W	4 874.9 W
Total credite acordate rezidenților de către instituțiile financiare monetare (consolidat) (în milioane de euro)	8)		2 498.9 IW	2 873.5 IW	3 284.7 IW	3 444.2 IW	4 045.8 IW
* Variația anuală a datoriilor sectorului financiar (%)	8)	:	12,8 ew	8,7 %	Articolul 13 alineatul (1)	10.6 EW	5,0 ew
*Datoria privată, consolidată, raportată la PIB (în %)	8)	:	58,1 ew	52,9 ew	51,4 ew	45,6 ew	45,9 ew
Ratele dobânzii: rata overnight, pe an (în %)		:					
Cursurile de schimb ale monedei euro: media perioadei (1 EUR =... monedă națională)		15.563	19.751	20.922	19.900	19.643	19.253
Indicele cursului de schimb efectiv ponderat pe tranzacții, 42 țări (2015 = 100)	9)	109.8 W	125.1 W	123.0 W	132.4 W	146.2 W	157.1 W
* Variația pe 3 ani (T/T-3) a indicelui cursului de schimb efectiv ponderat pe tranzacții, 42 țări (2015 = 100)	9)	0,0	0,2 iw	0,0	0,1 iw	0,2 iw	0,3 iw
Valoarea activelor de rezervă (inclusiv aur) (în milioane EUR)		1 896.6 W	3 082.9 W	3 445.8 W	4 206.0 W	4 903.5 W	5 247,5 PW
Comerțul exterior cu bunuri	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Valoarea importurilor: toate bunurile, toți partenerii (în milioane EUR)		4 052 W	4 732 W	6 085 W	8 788 W	8 021 W	8 385 W
Valoarea exporturilor: toate bunurile, toți partenerii (în milioane EUR)		1 681 W	2 160 W	2 670 W	4 114 W	3 746 W	3 286 W
Balanța comercială: toate bunurile, toți partenerii (în milioane EUR)		— 2 371 IW	— 2 572 IW	— 3 415 IW	— 4 673 IW	— 4 275 IW	— 5 099 IW
Condiții comerciale (indicele prețurilor la export/indicele prețurilor la import * 100) (număr)		98.2 IW	113,5 iw	110.4 IW	105.4 IW	96,0 iw	
Procentul exporturilor către țările UE-27 din valoarea totală a exporturilor (în %)		43,0 iw	66.4 IW	61,0 iw	58,4 iw	65,4 iw	67,3 iw
Proporția importurilor din țările UE-27 din valoarea totală a importurilor (în %)		43,5 iw	45,6 iw	43,8 iw	47,4 iw	48,3 iw	50,2 iw
Demografie	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Rata brută a mișcării naturale a populației (rata de creștere naturală): numărul de nașteri minus decesele (la o mie de locuitori)		0.0	— 3.7 e	— 6.2 pe	— 3.6 pe	— 3.9 pe	— 4.1 pe
Rata mortalității infantile în rândul copiilor cu vârsta sub un an (la o mie de născuți vii)		10.2	8.7	:	Articolul 9 paragraful (0)	10.0	:
Speranța de viață la naștere: bărbați (în ani)		67.0		:		67,5 ep	:
Speranța de viață la naștere: femei (în ani)		74.9		:		76,4 ep	:
Piața muncii	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Rata de activitate economică a persoanelor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	10)	49.5 W	51.1 W	52.8 W	53.7 W	58.4 W	
Rata de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani: proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani care au un loc de muncă (în %)	10)	46.7 W	49.1 W	51.1 W	52.1 W	55.7 W	
Rata de ocupare a forței de muncă în rândul bărbaților cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	10)	Articolul 47 alineatul (9)	53.1 W	55.6 W	55.8 W	58.8 W	:
Rata de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	10)	45.6 W	45.5 W	Articolul 46	48.7 W	53.0 W	:

				alineatul (9) w				
Rata de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani: proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani care au un loc de muncă (în %)	10)	40.4 W	40.5 W	42.6 W	44.1 W	47.1 W		:
Principalele sectoare în care este ocupată forța de muncă								
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	10)	26.4 W	21.1 W	21.5 W	20.8 W	Articolul 20 alineatul (9)		:
Industrie (în %)		13.2 W	14.6 W	14.4 W	14.8 W	14.4 W		:
Construcții (în %)		6.1 w	7.2 W	7.7 W	7.7 W	7.1 W		:
Servicii (în %)		54.3 W	57.1 W	56.4 W	56.7 W	57.6 W		:
Persoane angajate în sectorul public ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)		28.1 W	29.6 W	28.6 W	28.8 W	28.5 W		:
Persoane angajate în sectorul privat ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	10)	Articolul 71 alineatul (9) w	70.4 W	71.4 W	71.2 W	71.5 W		
Rata șomajului: proporția forței de muncă neocupate (în %)		5.6 W	3.8 w	3.2 w	3.1 w	4.6 W	:	
Rata șomajului în rândul bărbaților (în %)		6.8 W	4.3 w	3.9 W	3.6 w	5.0 W	:	
Rata șomajului în rândul femeilor (în %)		4.3 w	3.3 w	2.5 W	2.6 W	4.2 w	:	
Rata șomajului în rândul tinerilor: proporția forței de muncă cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani care se află în șomaj (în %)		Articolul 13 alineatul (1) w	Articolul 10 alineatul (9)	Articolul 9 alineatul (2)	10.7 W	11.5 W	:	
Rata șomajului de lungă durată: proporția forței de muncă aflate în șomaj de 12 luni sau mai mult (în %)		1.7 W	0.7 W	0.8 W	0.7 W	0.8 W	:	
Rata șomajului pentru persoanele (cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani) care au absolvit cel mult învățământul secundar inferior (nivelurile ISCED 0-2) (%)		4.3 w	Articolul 5 alineatul (8) w	4.2 w	3.8 w	Articolul 5 alineatul (8) w		
Rata șomajului în rândul persoanelor (cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani) care au absolvit învățământul terțiar (nivelurile ISCED 5-8) (%)		4.3 w	2.0 W	1.7 W	1.7 W	2.3 W		
Coeziunea socială	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024	
Salarii și alte drepturi de natură salarială lunare nominale medii (în moneda națională)	11)	3 386 W	7 943 W	8 980 W	10 447 W	12 209 W		
Indicele salariilor și altor drepturi de natură salarială reale (indicele salariilor și altor drepturi de natură salarială nominale împărțit la indicele inflației) (2016 = 100)			133 W	143 W	129 W	133 W		
Coeficient Gini		34 W	35 W	36 W	35 W	36 W		
Decalajul în materie de sărăcie		21.0 W	26.3 W	26.1 W	21.4 W	20.7 W		
Nivelul de trai	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024	
Numărul de autoturisme raportat la dimensiunea populației (număr la mie de locuitori)		128.0	256.0 e	279.0 e	297.0 pe	325.0 pe	354.0	
Numărul de abonamente de telefonie mobilă raportat la dimensiunea populației (număr la mie de locuitori)		1 197.4 W	1 564.0 W	1 834.7 W	2 057.1 W	2 139.1 W		
Penetrarea serviciilor mobile în bandă largă (la 100 de locuitori)			90.3 W	104.8 W	113.5 W	119.8 W		
Penetrarea serviciilor fixe în bandă largă (la 100 de locuitori)			27 W	30 W	32 W	35 W		
Infrastructura	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024	
Densitatea rețelei feroviare (linii aflate în exploatare pentru o mie de km²)	4)	34,2 iw	34,0 iw	34,0 iw	34,0 iw	34,0 iw		

Lungimea rețelei de autostrăzi (în kilometri)			0	0	0	0	
Știință, inovare, cercetare	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Procentul persoanelor cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani cu studii superioare (ISCED 2011 nivelurile 5-8)		33.2 W	31.5 W	31.8 W	31.8 W	31.3 W	
Procentul persoanelor cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani cu studii superioare (ISCED 2011 nivelurile 5-8), bărbați		28.7 W	24.3 W	28.6 W	27.8 W	23.5 W	
Procentul persoanelor cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani cu studii superioare (ISCED 2011 nivelurile 5-8), femei		37.6 W	38.2 W	34.7 W	35.2 W	38.1 W	
Participarea la educația timpurie (copii cu vârsta de cel puțin 3 ani)		:	94.1 W	89.2 W	94.4 W	98.9 W	104,9 pw
Participarea la educația timpurie (copii cu vârsta de cel puțin 3 ani), bărbați		:	94.6 W	89.6 W	94.4 W	99.2 W	105,1 pw
Participarea la educația timpurie (copii cu vârsta de cel puțin 3 ani), femei		:	93.5 W	88.9 W	94.5 W	98.6 W	104,7 PW
Tineri în vârstă de 15 ani având competențe scăzute la citire		:	:	:	:	:	:
Tineri în vârstă de 15 ani având competențe scăzute în matematică		:	:	:	:	:	:
Tineri în vârstă de 15 ani având competențe scăzute în știință		:	:	:	:	:	:
Tineri care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care au absolvit cel mult învățământul secundar inferior (cel mult nivelul 2011 ISCED 2) care nu urmează o formă de educație sau formare suplimentară		21.2 W	Articolul 16 alineatul (9)	19.6 W	21.5 W	17.5 W	:
Tineri care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția bărbaților cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care au absolvit cel mult învățământul secundar inferior (cel mult nivelul 2011 ISCED 2) care nu urmează o formă de educație sau formare suplimentară		25.8 W	20.6 W	23.1 W	24.5 W	18.6 W	:
Tineri care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția femeilor cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care au absolvit cel mult învățământul secundar inferior (cel mult nivelul 2011 ISCED 2) care nu urmează o formă de educație sau formare suplimentară		16.2 W	Articolul 13 alineatul (1) w	16.1 W	18.7 W	16.4 W	:
Proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani care au participat la activități de educație și formare (ultimele 4 săptămâni)		1.5 W	1,1 w	1,1 w	1.3 W		:
Proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani care au participat la activități de educație și formare (ultimele 4 săptămâni), bărbați			0.8 W	0.9 W	1,1 w		:
Proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani care au participat la activități de educație și formare (ultimele 4 săptămâni), femei			1.3 W	1.2 W	1.4 W		:
Expunerea absolvenților de educație și formare profesională (EFP) la învățarea la locul de muncă (% din populația cu vârste cuprinse între 20 și 34 de ani)							:
Ponderea persoanelor cu competențe digitale de bază sau mai avansate (% din populația în vârstă de 16-74 de ani)		:	:	:	:	:	:
Ponderea persoanelor care au cel puțin competențe digitale de bază (% din populația cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani), bărbați		:	:	:	:	:	:
Ponderea persoanelor care au cel puțin competențe digitale de bază (% din populația cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani), femei		:	:	:	:	:	:
Cheltuielile publice pentru educație ca procent din PIB (%)	4)	6,8 iw	:	:	:	:	:
Cheltuieli interne brute pentru C-D în raport cu PIB-ul (în %)	4)	0.35 IW	0.24 IW	0.23 IW	0.23 IW	0,22 iw	:
Credite sau cheltuieli de la bugetul de stat pentru C &D(GBAORD), ca procent din PIB (%)							:

Procentul gospodăriilor care au acces la internet la domiciliu (%)		31.1 W	64.6 W	66.8 W	67.5 W	70.6 W	:
Mediu	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Indicele emisiilor de gaze cu efect de seră, CO2 echivalent (1990 = 100)		29,2 ew	30,5 ew	32,3 ew	30,5 ew		
Intensitatea energetică a economiei (kg echivalent petrol per 1 000 EUR PIB la prețuri constante din 2015)		174.5 W	83.6 W	73.6 W	62.8 W	49.8 W	
Energia electrică produsă din surse regenerabile în raport cu consumul brut de energie electrică (în %)		1.7	3.1	3.6	5.5	9.2	
Ponderea transportului rutier de mărfuri în transportul intern de mărfuri (pe baza tonă-km) (%)							
Energie	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Producția primară a tuturor produselor energetice (în mii TEP)		594	682	762	525	586	:
Producția primară a petrolului brut (în mii TEP)		11	5	5	5	4	:
Producția primară a combustibililor solidi (în mii TEP)		0	0	0	0	0	:
Producția primară a gazei (în mii TEP)		0	0	0	0	0	:
Importuri nete pentru toate produsele energetice (în mii TEP)		1 928 I	2 103 I	2 306 I	2 181 I	1 944 I	:
Consumul intern brut de energie (în mii TEP)		2 533	2 715	3 009	2 692	2 573	
Producția brută de energie electrică (GWh)		932	983	1 131	995	1 169	
Agricultură	Notă	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Indicele volumului producției agricole (la prețurile de producător) (2015 = 100)		73.3 W	110.5 W	178.1 W	150.9 W	153.7 W	
Suprafața agricolă utilizată (în mii de hectare)							
Efectivele de animale: bovine vii (mii de capete, sfârșitul perioadei)		191.2 W	108.9 W	104.1 W	102.4 W	101.0 W	98.8 W
Efectivele de animale: animale vii din specia porcină (mii de capete, sfârșitul perioadei)		410.4 W	339.5 W	Articolul 347 alineatul (9) w	340.1 W	350.7 W	379.6 W
Efectivele de animale: ovine și caprine vii (mii de capete, sfârșitul perioadei)		824.0 IW	616.4 IW	Articolul 573 alineatul (7)	Articolul 558 alineatul (7)	549.9 IW	Articolul 561 alineatul (7)
Lapte crud disponibil în ferme (mii de tone)	12	524.6 W	321.7 W	295.3 W	270.5 W	261.3 W	267.2 W
Producția vegetală recoltată: cereale (inclusiv orez) (mii de tone)		1 206.3 IW	1 505.3 IW	4 690.0 IW	1 784.4 IW	3 214.8 IW	
Producția vegetală recoltată: sfeclă de zahăr (mii de tone)		587.0 W	423.2 W	757.8 W	478.2 W	428.3 W	291.4 W
Producția vegetală recoltată: legume (mii tone)		231.1 W	226.8 W	232.0 W	286.1 W	322.6 W	323.0 W